

Eestikeelne aineõpetus vene koolis

Raivo Juurak

raivo.juurak@opleht.ee

Eelmisel neljapäeval, 26. veebruaril arutasid meie vene gümnaasiumide direktorid põhi- kooli- ja gümnaasiumiseadusse kavandatavaid muudatusi ning vene kooli üleminekut osalisele eestikeelsele õppele.

Nii direktorid kui ka ministeeriumi töötajad tõdesid, et vene gümnaasiumiõpilaste huvi eesti keele ja kultuuri vastu on pärast eesti kirjanduse eesti keeles õppimisele üleminekut kasvanud. Tulemust peeti ootuspäraseks, sest eesti keeles õpetavad pedagoogid olid saanud vajaliku koolituse ja neid toetas õppevara.

Samas küsiti siiski, kas vene kool ei lähe eestikeelsele õppele üle liiga kiiresti, sest mitte igal pool pole olukord nii soodne kui näiteks Tartu Annelinna, Tallinna Pae või Narva Soldino gümnaasiumis. Kas sellise tempo juures leitakse ka järgmiste õppeainete eesti keeles õpetamiseks vajalikud õpetajad? Taheti teada, kui palju langeb eesti keeles õppivate õpilaste aineteadmiste tase. (Lätis tehtud uuringud on näidanud, et see langeb.) Probleemidena märgiti, et mõned eesti keeles õpetavad pedagoogid ei valda piisavalt oma ainet, hindamisel ei võeta küllaldata arvesse, et õpilane vastab talle võõras keeles, kurdeti geograafia-õpetajate nappust.

Tulevikku vaadates leiti, et õpilasvahetusi võiks rohkem olla, ilma et peaks selleks vajalikke projekte vorpima. Tuleks edendada ka õpetajate vahetust. Eesti ja vene gümnaasiumi ühiskonnaõpetuse õpetajatel võiks olla ühiskoolitusi. Kõigi ainet õpetajad peaksid läbima kursused, kus õpetatakse eesti keeles õpetama neid, kes eesti keelt piisavalt ei oska. Õpikute juurde tuleks välja anda õpetajaraamatud, kus oleks kirjas õppeaine venekeelne terminoloogia. Midagi võiks pakkuda ka Interneti kaudu. Peeti vajalikuks oluliselt vähendada ainekavade mahtu, seada sisse abiõpetaja töökoht, luua töö kaotanud õpetajatele kompensatsioonimehhanismid jms.

Vene gümnaasiumide üleminek eestikeelsele õppele jätkub. Avatud on neli vene koolide nõustamiskeskust, kus töötab 17 nõustajat. Välja on antud aine- ja keeleõpetust loõmiva õppe käsiraamat. Vene koolide aineõpetajad on käinud erialakeele kursustel, näiteks eesti keele kursusel kehalise kasvatus õpetajale.

Kui vene gümnaasiumis õpitakse eesti keeles mõnda ainet nõutust rohkem, saadakse iga uue aine toe tuseks 70 000 krooni. Vene kooli pedagoogilisele praktikale suunduvad üliõpilased saavad 5000 krooni stipendiumi. Integratsiooni sihtasutus rahastab vene ja eesti koolide koostööprojekte.

Vene gümnaasiumide üleminek osalisele eestikeelsele õppele on kulgenud suhteliselt hästi, tõdesid vene koolide direktorid Pae gümnaasiumis korraldatud arutelul. RAIVO JUURAKU foto

Joosep Toots ja venekeelne aineõpetus Paunvere kihelkonnakoolis

„Kus pool on Saksamaa, kas õhtu või hommiku pool?”

„Õhtu pool.”

„Mispärast sa's hommiku poole näitasid?”

„Vaata, seda ei tea ma isegi,” vastas Toots. „Aga mulle tuleb ikke ette, et kõik need Saksamaad ja Prantsusmaad ja Inglismaad hommiku pool on; et õhtu pool põle muud kui üks suur järv, ja siis on lõpp.”

„Kuda lõpp? Mis lõpp? Mis sa arvad selle lõpuga?”

„Lõpp, noh.”

„Maakera lõpp? Ah et maakera lõpeb õhtu poole ära, nagu raudtee Tallinna alla, mis?”

„Nojah...”

„Ei, ei, kulla vennas! Oota natuke, ma näitan sulle, missugune maakera on.” Vipper võttis kapist gloobuse ja pani selle Tootsi nina alla.

„Vaata, Toots,” ütles ta, „kus on siin algus, kus on siin lõpp? Maakera on ümmargune nagu sinu pea ja käib ümber päikese ringi. Seejuures pöörab ta end ise ka iga kahekümne nelja tunni sees korra.”

„Justkui kass ümber palava pudru,” mõtles Toots.

Vipper võttis tindipoti, mis päikest pidi kujutama, ja käis gloobusega selle ümber, kuna ta gloobust ennast ka pööras. Tootsil tuli meelde, et juba kooliõpetaja midagi säärast oli seletanud, aga siis ei saanud tema sellest sõrmeküüne väärtki aru. Kust pidi ta nii palju vene keelt võtma. Nüüd hakkas ta aimama.

Oskar Luts

„Kevade”, Tallinn, Perioodika 1982

Usalduskriis? Juhtimiskriis?

ÜLO KAEVATS

„Halva, manipuleeriva propaganda toime on meil tugev vastava talitusetagi.”

LK 3

Sõda talentide pärast

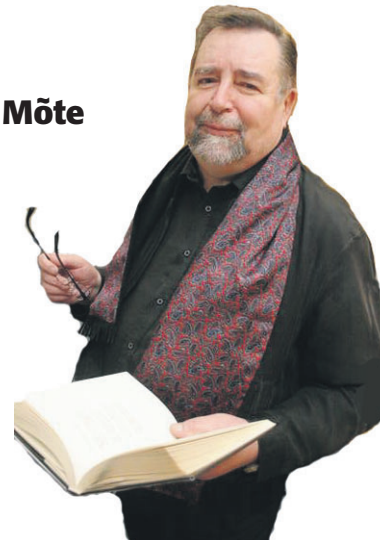

HEINART PUHKIM

„Ei ole kahtlust, et kõige kiiremini väljub praegusest majanduskriisist Eesti töötlev tööstus.”

LK 5

Mõte

TOOMAS LIIV

„Praegune president on pastlad ja viisud asendanud lakk-kingadega.”

LK 6

Mitte ainult inglise keel

HEIKKI SILVET

„Usun, et minu kaugelt üle sajast tudengist ei hirmuta keegi noori igavesti põleva põrguga.”

LK 8

KOOLIREIS

LK 13–15

KOOLIJUHT

Viljar Aro, Saaremaa ühiskooli direktor

Põhikooli ja gümnaasiumi lahutamise idee on nüüd juba riigikokku jõudnud, aga asjalikku põhjendust, miks seda kõike tegema peaks, pole veel kuulda olnud.

Meie Saaremaal ei saa küll aru, miks peaks Kuressaarde tegema puhta gümnaasiumi ja ülejäävad lapsed eraldi koolidesse laiali jagama. Sama hästi võiksime viia algklassilapsed Hiiumaale, jätta põhikoolide omad Saaremaale ja paigutada gümnaasiumi mandrile. Aga kas eri vanuses lastel peab vesi vahel olema, et nad üksteist ei näeks? Nad peavad nägema. Kodus ei pane me vanemaid lapsi eraldi korterisse, et nooremad neid ei näeks. Eesti kultuuris elasid alles hiljuti eri põlvkonnadki koos ja õppisid üksteiselt. Koolis vaatavad nooremate klasside õpilased suuremaid ja õpivad nendelt, vanemad püüavad väiksemate ees väärikad olla. Kui me sellest kõigest loobume, kuhu me siis välja võime jõuda?

Väidetavalt on muudatuste eesmärk tugev põhikool, aga PISA-testi tulemusi vaadates ei jäta meie põhikool nõrka muljet. Tõusta polegi nagu enam kuhugi, küll aga lange da, kui hakkame oma koole lahutada ja liites lõhkuma õpetajate hästi töötavaid kooslusi, aastatega välja kujunenud koolikultuure.

Paljud ühe klassiga gümnaasiumid annavad tööd sealsamas töötavatele põhikoolide aineõpetajatele, füüsikutele, keemikutele, geograafidele. Kui neil gümnaasiumitunde enam pole, hakkavad nad koormuse täis saamiseks sõitma mitme kooli vahet. Muutuvad õpetajatest tunniandjateks, kes ei tee klassivälis t tööd, ei osale koolitöötajate meeskonnatöös, ei ole klassijuhatjad. Kui ühes koolis on mitu niisugust õpetajat, langeb selle kooli arengupotentsiaal kindlasti.

PISA-tulemused näitavad, et meie laste teadmiste tase ei sõltu sellest, kas nad käivad maa- või linnakoolis, omaette põhikoolis või 12-klassilises gümnaasiumis. Miks on siis vaja uut tüüpi põhikooli ja gümnaasiumi?

Uus gümnaasium pakkuvat rohkem valikuvõimalusi. Kuressaares on neid praegugi piisavalt. Meie koolis saab valida kolme ja Kuressaare gümnaasiumis isegi kaheksa suuna vahel. Vähemalt kolm paralleeli jääb meie linna kummaski gümnaasiumis ka pärast õpilaste arvu vähenemist alles. Riigieksamite poolst on Saare maakond Tartu maakonna järel teine. Meie koolivõrk töötab hästi. Milleks seda siis muuta? Muuta tasub seal, kus tulemused on kehvad. Seal võib ümberformeerimine küll uue hingamise anda.

Kokkuvõtteks küsimus: kas ei peaks vaatama iga põhikooli ja gümnaasiumi individuaalselt ja kaaluma igaühe arenguvõimalusi eraldi?

Mitte innovatsioon, vaid manipulatsioon

Kunagi ammu, kui rühmatöö polnud veel nii juurdunud nagu nüüd (mil „innovaatiliste” meetodite ignoreerimine on vaat et kuritegelikuks kuulutatud), sain kord südamest naerda ühe abiturienti kirjelduse üle sellest, kuidas nad koolis ajalugu uut moodi õpivad. Esimesed kümme minutit tunnist lohistatud laudu-toole, järgmised viisteist jaotatud rolle, seejärel ülesandeid... Elevus paisunud kaosiks, sest noormehed hakanud (mõistagi psühholoogiligaansetel ajenditel) esitama õpetajale ohtralt jaburaid küsimusi, pigistades oma vaimuannetest välja maksimumi. „Et asjast paremini aru saada,” kinnitanud nad ise tõsiste nägudega. Viimaks jõutud ikka ka ajaloo juurde, kuid siis oligi 45 minutit juba läinud, justkui kits oleks sabaga lõõnud – vaja kähku mööbel vanasse paika tagasi lükata.

See lugu meenub mulle alati, kui kuulen-näen kellegi üliagarat kündmist nüüdisajastamise tööpõllul. Ja neid kündjaid ikka jätkub. Paari päeva eest näiteks räägiti mulle, kuidas üks koolijuht nõuab õpetajatelt igal võimalikul ja võimatul juhul arvuti kasutamist. Kuni selleni välja,

et varsti ei tohtivat tunnis lastele enam sedagi öelda, kust õpik avada, vaid peab PowerPoint’i esitluse toel lehekülje numbri ekraanile kuvama.

Kasutan iga päev hommikust õhtuni arvutit, selleta ei saa ma oma töös kuidagi toime. Oleks ka paras hullumeelsus soovida, et saaksin. Tagasi pliitsite, kirjutusmasinate ja tinalaos trükiste juurde? Täna, ei! Ent isegi aastal 2009 ei ole mingit mõtet igaühel aina klaviatuuri klõbistada. Ikka otstarbekus ennekõike.

Küsida toimetuse koristajatädilt e-arannet tema ostetud seepide-geelide kohta – milleks? Kaugelt Altaist pärit vanainimene, kes saab hädaga pooleks oma nime paberile kirjutatud, ehmataks end seesuguse nõude peale haigeks. Aga koristab ta hoolikalt, ehkki eelistab selleski töös uutele vahenditele kunagi kätte harjunuid. Eelistagu. Kui tuba on puhas ja kõik rahul, mis tähtsust siis, kas ta tõmbas põranda üle mopi, lapi või keelega? Heake küll, viimasel juhul tuleks muidugi inimese tervise huvides natuke ennetustööd teha.

Arvuti ei pea aina huugama ka iga pedagoogi käes. Mida on seinale kuva-

da balletikooli koreograafil tantsutunnis? Mine tea, vahest on mõndagi – ja küll ta siis kuvab, kui asjast tulu tõuseb. Ent olukorras, kus lihtne ettenäitamine teeb sama välja, muudab lapse kõrval seisva õpetaja asendamine ekraani ees vehklevaga kooli mitte efektiivsemaks, vaid kontaktivaesemaks ja külmemaks. Selles mõttes muidugi ka tänapäevasemaks...

Reipad jutud teemal, kuidas kriisist välja viib meid vaid innovaatilisus, teevad kõhedaks. Algselt majandusvaldkonnast pärit termin „innovatsioon” tähendab eesti keeli uuendust. Uuendused uuenduste pärast on meid seni üksnes rappa viinud, kuis siis nüüd äkki kriisist välja? Et innovatsioon poleks tühja tuule tallamine, asi iseeneses, tuleks kõigepealt selgeks teha, kuhu me õieti jõuda tahame. Konkreetselt. Selles mõttes, et seada võib muidugi ka kaugemaid sihte, aga neiski peab säilima reaalsustaju. On juba küllalt raha põletatud ning aega ja inimesi kulutatud „innovatsioonidele” stiilis à la teeme uue õppekava ning siis astuvad koolist ellu puha targad, ilusad ja õnnelikud noored. Kõikvõimalikud

udu-uurimise projektid on ikka veel lahedalt õhumulle täis, solidaarsust jutlustades on esialgu igalt poolt põhjalikult välja pressitud pigem hapnik, mida hingamiseks sai tarvitatud.

Loomulikult tuleb ühtepuhku võtta ette ka uuendusi, et töö tulemus saaks parem. Aga see pole sama, mis edendada sisuta muutmismeelsust, nagu teeb too arvuteid fännav hüperaktiivne juht, kes pritsib oma üle ääre ajavat „innovaatilisust” laiali suvalises suunas. Palju teeb, vähe jõuab. Aus, arukas ja visa töö kindlas sihis on küll lootusetult moest läinud, aga asja ajab paremini ära kui huupi ringi sahmimine moevoolude sabas.

„Mõttemallide kujundamine, nendega inimeste nakatamine ja laialdane teadvustamine ühiskonnas kuni globaalse „mallitamiseni” võib olla tarvilik, kuid pole alati või üldsegi mitte ohutu,” kirjutab Arvo Sirendi. „Igatahes tundub, et Leninil oli küllalt õigust väita, et idee muutub materiaalseks jõuks, kui ta vallutab rahvahulga. Ajastu vaimuga mingis mõttes kooskõlas olev idee tuleb vaid pealetükkivalt ja sobival viisil serveerida.”

Tiia Penjam

Kui kaua peab vastu Eesti vene gümnaasium?

Raivo Juurak raivo.juurak@opleht.ee

Vene gümnaasiumide direktorite nõupidamisel Tallinnas 26. veebruaril tunti muret, kas vene noorte paranev eesti keele oskus ei too kaasa vene gümnaasiumide sulgemist.

Tallinna Läänemere gümnaasiumi direktor Valeri Novikov küsis vene koolijuhtide nõupidamisel, kas ei tuleks vene gümnaasiumis eesti keeles õpetamise asemele panustada pigem eesti keeles õppimisse põhikooliastmes, sest sel juhul suudaksid vene noored astuda tavalisse eesti gümnaasiumi. Ta lisas, et eestikeelne aineõpetus on kõige parem ikkagi eesti gümnaasiumis. Vene lapsevanematel ja lastel pole ka midagi eesti kooli vastu.

Iga kuues laps on eesti koolis

Juba praegu õpib iga kuues vene laps eesti koolis, hoolimata sellest, et haridusministeerium pole seda ette näinud ega toetanud. Võib-olla oleks panustamine vene põhikooli riigile odavam, koolile lihtsam ja lastele parem? Vene gümnaasiumide arv sellega seoses muidugi väheneks, kuid põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatuste mõjul väheneb see niikuinii. Oma kooli tuleviku kohta ütleb Novikov: „Viie paralleeliga gümnaasiumiks me ilmselt ei kasva, sest meil ei ole selleks lihtsalt ruumi.”

Rakvere vene gümnaasiumi direktor Arno Kaseniit loodab, et tema õppeasutus jääb alles kaugõppekoolina. See oleks suhteliselt valutu lahendus, sest juba kaks viimast aastat ongi neil õpetatud gümnaasiumiosa õpilasi kaugõppes. Niisugune on kohaliku omavalitsuse ja vene kogukonna kokkulepe, sest selle kooli lapsed ei suudaks õppida tavalises eesti gümnaasiumis ega ole valmis ka mõne teise linna vene kooli minema. Üldjoontes

Tallinna Pae gümnaasiumi majja mahuks kaheksa paralleeliga puhas gümnaasium, paraku pole selge, kust võtta selleks vajalik arv vabalt eesti keelt valdavaid pedagooge.

Autori foto

sarnaneb Rakvere vene gümnaasiumi kaugõpe tavalise päevaõppega, sest noored käivad iga päev koolis, ainult kohustuslike nädalatundide arv on päevakoolis nõutavast kümne võrra väiksem ja koduse iseseisva töö maht suurem.

Tallinna Pae gümnaasiumi direktor Izabella Riitsaar pole päris kindel,

et tema kool gümnaasiumina alles jääb. Neil on väga head matemaatika-, geograafia-, bioloogia-, keemia-, füüsika- ja teiste ainete õpetajad, kuid juba varsti peab kuuskümmend protsenti õppet toimuma eesti keeles ja seda nad piisavalt hästi ei suuda. Pae gümnaasiumi hoonesse mahuks isegi kaheksa paralleeliga puhas güm-

naasium ära, aga küsimus on ikkagi selles, kust võtta nii palju eesti keelt vabalt valdavaid aineõpetajaid. Pae gümnaasium on endale ka ise auku kaevanud, sest põhikooliosas õpitakse neil eesti keelt nii põhjalikult, et enamik lõpetanutest suudab jätkata õpinguid eesti gümnaasiumis.

Vene kooli tuleb lapsi meelitada

Kui vanemad panevad oma lapsed teistesse koolidesse, siis Mustvee vene gümnaasium kaob, oletab gümnaasiumi direktor Jaan Rahuküla. Kallaste noored juba eelistavadki kohalikule vene gümnaasiumile Tartu kutsekooli. Nüüd peetakse plaani, kuidas Kallaste vene noori Mustveesse õppima meelitada. Kohalikud omavalitsused peavad istuma ümber laua ja selle küsimuse ära otsustama, leiab Jaan Rahuküla. Teiseks toonitab ta, et vene kooli õppe- materjalid peavad olema väga head, siis lapsevanem näeb, et tema laps saab ka vene koolis normaalselt õppida, ega vii järeltulijat mujale.

Põhikooliosa lõpetanud noored suudaksid küll eesti gümnaasiumis edasi õppida, kuid Narvas pole see nii lihtne kui Tartus või Tallinnas. Selles mõttes ei näi Narva vene gümnaasiumid ohus olevat, arvab Narva Soldino gümnaasiumi direktor Larissa Degel. Samas pole teada, mida toovad endaga Narvas kaasa põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatused. Larissa Degeli meelest tuleks põhikoolita gümnaasiumid asutada täiesti uute institutsioonidena ja võimalusel ka uutesse hoonetesse – praegused koolimajad selleks ei sobi, koolimajade väikestes korpusustes ei mahuks gümnaasiumiõpilased lihtsalt ära. Kuni midagi pole lõplikult otsustatud, jätkab Soldino kool vanas vaimus, õpetades eesti keeles eesti kirjandust, ühiskonnaõpetust, ajalugu, riigikaitset, majandusõpetust ja korraldades eesti keele vestluskursust. Põhikooliosas saavad lapsed hilist keelekümblust ning räägivad eesti keeles ka tööõpetuse ja ettevõtluse ringis.

Usalduskriis? Juhtimiskriis?

Karl Kello
karl@opleht.ee

Majanduskriisi kõrval on märk-sõnaks saanud usalduskriis – ja juhtimiskriis. Riigid ei usalda riike. Valijad ei usalda poliitikuid.

President Toomas Hendrik Ilves sedastas aastapäevakõnes, et säilitades Eesti vastu usaldust, on esmatähtis hoida rahanduspoliitilist usutavust ja demokraatliku riigi toimimist: „Paraku oleme nüüd olukorras, kus ülemselt niigi langenud usaldus on pea ainus, mis võib hoida ja hoiab meie majandust püsti.” Ja kui BLRT personalidirektor Heinart Puhkim kirjutab tänases Õpetajate Lehes, et noorte spetsialistide ja tootmisjuhtide arvates pole juhtimiskriis üksnes ettevõtte probleem, vaid riigi probleem laiemalt, ehk suuremgi kui majanduskriis, viitab see lihtsalt sellesama kriisisituatsiooni olulisele tahule.

Riiklik mainekujundus

Ühtlasi käib jutt aga ka Eesti olematust mainekujundusest, mis annab end eriti valusalt tunda majanduskriisi ajal. Mart Laar sedastas intervjuus Äripäevale, 18.02., et meie maine taha jäävad kinni investeeringud. Tema sõnul vajab Eesti majanduskriisist sündinud usalduskriisist ellu jäämiseks vaid ühte toatäit inimesi, kelle kaudu saaks maailm teada, kuidas meil asjad tegelikult on. Infosõjas loeb kiirus. Kui hakkad ennast kaitsma, oled juba kaotanud. Tuleb teha väga sihikindlat, süsteemset ja pidevat tööd, et informatsioon maailma jõuaks.

Kuldsed sõnad. Miks seda siis ei tehta? „See seisab juba pikka aega mitte raha, vaid selle taga, et arusaamine sellise struktuuri vajadusest lihtsalt puudub,” tõdeb Mart Laar, lisades, et on korduvalt pakkunud sellise struktuuri loomist ja talle on öeldud, et see on kuskil olemas, aga hästi salajane ja tegelikult seda tööd tehakse – aga ega ikka tehta küll. Vähemalt ei usu ta väga sinisilmselt juttu, et selline salajane „struktuur” kuskil juba tegutseb. Tõepoolest – tulemuste põhjal otsustades peaks see olema sedavõrd salajane, et asjaosalised ise ka ei tea, millega tegelevad. Oma sõnul on ta tõstatanud ja kavatseb jätkuvalt tõstatada küsimuse, kuidas me müüme maha oma kaheksamiljardilise kärpekava, mille sõnum on kahtlemata positiivne.

Puudub poliitiline tahe

Pärast aprillisündmusi oli Mart Laar öelnud, et riiklik propagandatalitus pole küll parim nimi, aga töö sellel alal on „möödapääsmatult vajalik” ja et „selle tähtsust on siiani vägagi alahinnatud” (vt Maaleht, 24.05.2007). Kuidas on võimalik, et veel praegu on põhjust rääkida sama juttu? Miks pole seda nn struktuuri looma asutud? Riigi jaoks möödapääsmatult vajalik töö on tegemata.

Tekib küsimus, kas koalitsioonierakonna liidril, kes pealegi kaks korda peaminister olnud, pole tõesti muid võimalusi/vahendeid, kui korduvalt pakkuda ja jätkuvalt tõstatada. Laar pole ometi suvaline mees metsast, kes midagi kellelegi välja pakub. Kuivõrd ta näeb seda „struktuuri” peaministri büroo juures asuvana, peaksid need pakkumised olema tehtud väga kõrgel tasemel. Kui isegi tema pole selle möödapääsmatult vajaliku struktuuri loomisega hakkama saanud, kes siis

Kuni igal hommikul tõuseb sinimustvalge Pika Hermanni tippu, püsib kindel lootus saada üle igast kriisist.
RAIVO JUURAKU fotod

TTÜ filosoofiaprofessor Ülo Kaevats: „Austust faktide vastu ja vähem rahvuslik-romantilist udu, eliidipoliitikut ja nende soovide sõnatud täitjad!”

veel? Kas Eesti riik on alla andnud, nagu teinekord kuulduv öeldavat?

Rein Ruutsoo, kõrvutades 1930. aastate ja tänase Eesti poliitilist eliiti (Sirp, 20.02.), kirjutab, et siis investeeriti põhikapitali eliiti (haridusse) ja rahvuslik retoorika ei olnud vaid individualistliku liberalismi viigileht, vaid tõeline, aus aade, mille toel asutati näiteks kultuuriajakirju, mitte ei pandud neid kinni. Mis oli suuresti ka propagandatalituse töö ja tegu.

Ruutsoo ütleb, et tema kui demokraat on praegu põhimõtteliselt igasuguse propagandaministeeriumi ja loomulikult ka peaministri büroo juures oleva vastava struktuuri vastu. Teabeteenistus peab olema rahvusliku koostöökoja funktsioon, mida finantseeritaks riiklikult – erakondadeväline ja erakondadevõlne sõltumatu kodanikuühendus. Kõigepealt aga on meil vaja korralikku avalik-õiguslikku meediakanalit, mis suudaks toetada väärtusi ja positiivseid algatusi, sisendaks uhkust oma riigi üle.

KOMMENTEERIB ÜLO KAEVATS

„Propagandamallide järgi toimiva manipuleerimistalituse loomine peaks olema absoluutselt välistatud. Seda juba ohu tõttu nii siseriiklikule demokraatialle kui ka Eesti usaldusväärsusele välispartnerite juures. Aga faktipõhist, ühiskonna jätkusuutlikkust tugevdava ning teaduslikult pädeva tõlgendusega teabelevi suutlikkust peaksime tõstma küll. See võiks toimuda loodava avalik-õigusliku akadeemilise aluspõhjaga institutsiooni raames, milles ei oleks riigivõimu ega erakondade otsest mõju. Halva manipuleeriva propaganda toime on meil tugev vastava talitusetagi. Näiteid võiks tuua palju, aga siin vaatlen vaid viimast „juhtumit”.

24. veebruari lipuheiskamise tseremoonial Toompeal ei teinud kõrged kõnelejad ega ka tseremooniameister, rahvusringhääling ja hiljem trükimeedia mingitki viidet, rääkimata tunnustamisest, kahekümne aasta tagusele Eesti ajaloo suurimale lipuheiskamisele sealsamas. Üle okupatsiooniaja aastakümnete tõusis rahvas oma riigi *de facto* taastamise teel emotsionaalse ja sümbolse tippphetkeni – sinimustvalge heiskamiseni Pika Hermanni torni. Sada tuhat õnnepisarates inimest torni ümber, kultuuritipud (Tormis, Raam, Kross, Mikiver, Põldroos, peapiiskop Pajula jt) lippu heiskamas ja kõnesid pidamas ning pool miljonit kodudes televiisorite ees hinge kinni pidamas.

Mingi „karvane käsi” tahab võtta elavatelt põlvkondadelt nende kangelasliku ajaloo. Austust faktide vastu ja vähem rahvuslik-romantilist udu, tänased eliidipoliitikut ja nende soovide sõnatud täitjad!”

KÜSIMUS JA VASTUS

Kas Eestil on vaja riiklikku propagandatalitust või muud vastavat struktuuri?

VEIKO VIHURI,
EELK
Saarte praost:

„Küsisin vastu, kas meil on selge, mida üldse tahame propageerida. 1930. aastatel kindlustati Pätsi ja Eenpalu valitsuse poliitilist kurssi, propageeriti konservatiivseid ja rahvuslikke väärtusi. Propagandatalitus pidi rahvale ka selgitama, et valitsuse tegevus on igati tark, õige ja hea. Milliseid väärtusi tuleks nüüd propageerida? On see demokraatia, rahvuslus või midagi muud? Rahvuslikud väärtused, mille hoidmiseks Eesti riik loodi, ei ole praegu maailmas au sees.

Sõnal „propaganda” on tänapäeva inimese jaoks väga halb tähendus, see võrdub musta valgeks rääkimisega. Seetõttu on kaheldud, kas riik peaks üldse midagi propageerima (vrd vaidlused Vabadussõja võidusamba üle ning kriitika telesarja „Tuulepealne maa” ja filmi „Detsembrikuumus” aadressil).

Meie ajaloo seisukohalt on riik küll vähe teinud, et selgitada eestlastega juhtunut nii venekeelsele koolile kui ka rahvusvaheliselt. Me ei tunne ennast kindlalt. Kardame väga, mida teised meist arvavad. Me ei taha oma ajaloolise tõega kedagi pahandada.”

ENN TARVEL,
ajaloolane:

„Jah, Eesti vajab propagandaametit. See ei pea tingimata olema suur ja võimas ministeerium nagu Goebbelsi rahvaselgitustöö ja propaganda riigiministeerium (*Reichsministerium für Volksaufklärung und Propaganda*). Meil on ennegi olnud ministeeriume, mille otstarbest ja mõttekusest kõrgema riigitarkusega varustamata kodanik vähimatki aru ei saa. See ei tarvitseks olla ka niisugune nagu Oidermal, riiklik propagandatalitus portfellita ministriga eesotsas. See talitus täitis nimelt riigi sisemisi funktsioone, kindlustas kaitseseisukorra tingimustes autoritaarset riigivõimu – teostas tsensuuri ja tegi siseriiklikult positiivset propagandat rahvusühituse tugevdamiseks ning 1934. a kehtima hakanud poliitilise süsteemi presenteerimiseks. Ei ole meil jumala abiga enam tsensuuri ning võimukandmisele volitatute enesekihtlikel hruštšovlikel propagandalaadsetel seisukohavõttudel ei ole muud efekti kui rahva huumorimeele köditamine.

Kui aga sissepoole suunatud propaganda ja rahvaselgitustöö järele pole nõudlust ega vajadust (nagu rahva suhtumine kulukasse parteipropagandasse näitab), siis väljapoole suunatud selgitustööd ja teavitamist on väga vaja. Elame ju ruumis, mis on mitme külje poolt üpris ükskõikne, aga ühe külje poolt vaevalt et eriti sõbralik. Niisiis peaks olema teabetalitus, mis oleks suuteline tänapäeva

infoühiskonnas jagama maailmale usaldusväärset ja tõepäraselt teavet meie poliitiliste sündmuste ja probleemide kohta. Aitab kurtmisest, et keegi ei tea meist midagi ja keegi niikuinii ei mõista. Kogu see aktuaalne teave peab olema kongruentsis meie tõese ajalookäsitusega, mida pole vaja ilustada ja milles pole vaja ega tohi midagi maha salata. Iga niisugune katse ainult nõrgestaks selle käsituse jõudu. Meie lähiajaloo välispoliitiline ja riigiõiguslik käsitlus on jooksvas poliitikas praegugi täiesti aktuaalne. Selline teabetalitus peaks olema pigem välisministeeriumi valdkonnas ja tema töö suunatud peamiselt väljapoole. Muidugi mitte rahvastikuministeeriumi ressooris, kuhu võib lõpmatuseni raha kallata, nagu Vanapagan Antsu kübarasse, jõudmata efekti ära oodata.”

JAAN TAMM,
EMS-i esimees:

„Tänapäeva Eesti kultuurilis-poliitilises süsteemis puudub igasugune vajadus veel ühe, pealegi äärmiselt politiseeritud ameti järele. Meie parim propaganda (ka muinsuskaitse vallas) on positiivne, laiadele rahvamassidele ja kolmanda sektori organisatsioonidele suunatud ja kujunenud olukorda kardinaalselt muutev tegevus. Sellega väldiksime praeguseks kujunenud ülimalt võimule orienteeritud vertikaalsüsteemi, kus põhiliseks kriteeriumiks on kuulekus parteile ning enamasti on elimineeritud normaalsele demokraatlikule kodanikuühiskonnale omased horisontaalsidemed.”

ÜLO VOOGLAID,
sotsioloog:

„Vastav struktuur, nt riiklik teabeteenistus, ei teeks propagandat selle sõna halvas mõttes, vaid selgitaks, aitaks inimestel aru saada, mis ühiskonnas toimub. Põhimõttelise tähtsusega küsimus on: kuidas saavutada, et riigi elanikkond oleks piisavalt informeeritud, et kasutada oma põhiseaduslikke õigusi ja täita põhiseaduslikke kohustusi. Mis veel?

Aidata kaasa, et maailm oleks küllalt täpselt ja korralikult informeeritud sellest, mis meil toimub. Ei ole nii, et välisajakirjanduses kirjutab ükskõik kes, et Eestit esindab ükskõik kes. Vaja on varustada Eesti saatkondi ja esindusi üle maailma pidevalt süsteemse, usaldusväärse, operatiivse infoga – siin ei saa loota erafirmale. Sisuliselt ja korrektselt tuleb interpreteerida Eesti jaoks olulisi signaale maailmas. Vajadusel kutsuda välismaalt inimesi konkreetsete küsimuste käsitlemiseks. On vaja aidata valmistada ette inimesi, kes igapäevatöös toetuvad infole. Halvasti informeeritud inimesed ei saa teha häid otsuseid. Tuleb kaitsa elanikkonda igat liiki demagoogia eest – nii välismaal kui ka Eesti riigis fabritseeritava demagoogia eest.”

Kes kardab muudatusi?

Mind on alasti hämmastanud inimeste muudatustekartus. Paljude soovunelm näib olevat, nagu laulusõnad ilusti ütlevad: „Las jääda nii, ku is oli, las jääda nii, ku is on.“

Elu meie ümber muutub pöörases tempos, *status quo*’d säilitada püüdes ei saavuta me oma eesmärgi, vaid jääme lihtsalt hammasrataste vahele.

Kui riigivõim vahetus ja ühe ühiskonnakorra asemele astus teine, olid muudatused vältimatud. Sotsialismi rangele reglementeeritusele ja punasele ideoloogiale tuli lõpp teha, maksu see mis maksab. Ja seda kõigis eluvaldkondades, kaasa arvatud koolis. Juba päris alguses ilmn es vastuolu. Inimesed küll tahtsid uut, samas oli neil raske harjumuspärasest loobuda. Vaevalt et keegi nuttis taga parteikoosolekuid, aga küllap oli neid, kes polnud sugugi rahul parteilase staatusega kaasnenud hüvedest ilmajäämisega. Tösi, tavalisel parteisõduril polnud kuigi palju kaotada.

Kui hakati seadma uusi eesmärgid ja muutma õppekavu, oli kindlasti neid, kes poleks tahtnud senist tunnijaotusplaani kriipsu võrragi muuta. Põhjenduseks ikka ja jälle kasutatav klausel, et kool on konservatiivne nähtus. Miks just Nõukogude-aegne süsteem äkki nii säilitamisväärne oli, mitte aga sellele eelnenud Eesti aja oma? On ebaõiglane õpetajaid aatelagedes süüdistada. Põhjus on proosaline – muudatused paiskasid harjumuspärase rutiini segi, sundisid õpetama uute õpikute järgi, koostama uusi ülesandeid, kontrolltöid, tunnikonspekte. Nüüd, mil see etapp on seljataha jäänud, tahab vaevalt keegi endiste õpikute juurde tagasi pöörduda – uued on ilmselgelt paremad.

Nüüd, mil arvuti on iseenesestmõistetav töövahend, on isegi naljakas mõelda, kuidas alguses selle vastu sõiditi ja milliseid argumente kasutati. Arvuti vaenlaste hulgas oli isegi haritlasi. Ma saan aru inimestest, keda häirivad kõrgemalt poolt tulevad tsirkulaarid. Tööga koormatud õpetaja ohkab: jälle tuleb täita mingi ankeet, anda aru, teha kokkuvõte. Kas ja kellele sellest kasu sünnib, pole teada. Vahel on tunne, et räägi, mis sa räägid, kirjuta, mis sa kirjutad, ikka jääd hüüdjaks hääleks kõrbes.

Saan aru nendestki, keda kohustatakse pidevalt midagi arendama ja parendama. Mida sa siin arendad ja parendad, kui kogu tööpäev ja isegi vaba aeg on minu ti pealt planeeritud. Isegi uneaja arvelt pole võimalik enam näpistada. Kõige paremini saan aru neist, keda häirib üleüldine ühtlustamispüüe. Sünnib ju just võrdsuse sildi all kõige enam ebaõiglust.

Mul on aga väga raske mõista neid, kes pakutud vabadusi ja valikuvõimalusi vastu ei taha võtta, kartuses, et kool ei suuda või ei oska neid kasutada. Me ei ela ju enam ajal, mil parunite vastu otsiti kaitset isakeselt tsaarilt.

Eha Jalakas,
endine õpetaja

Iga töö peab valmistama rõõmu

Triinu Suutsberg.

Haapsalu gümnaasiumi võõrkeeleõpetaja

Kui ma 1998. a nüüdse TLÜ lõpetasin, teadsin, et lähen kooli õpetajaks, nagu olin ülikooli astudes otsustanud.

Viieaastase õppimise (sealhulgas koolipraktika) järel olin jõudnud äratundmisele, et see ongi minu kutsumus, seega töö, mis mulle meeldida võiks. Minu elu kutse. Nii et riigi investeerimist minusse – tasuta õppimisvõimalus, õppelaenu põhiosa maksmine – on täielikult ära tasunud! Peale minu valisid sama tee ainult kaks kursusekaaslast. Võõrkeeleõpetaja hariduse ja teadmistepagasiga oli kogu maailm valla, kes läks tõlgiks, kes reisibüroosse, kes jäi edasi õppima.

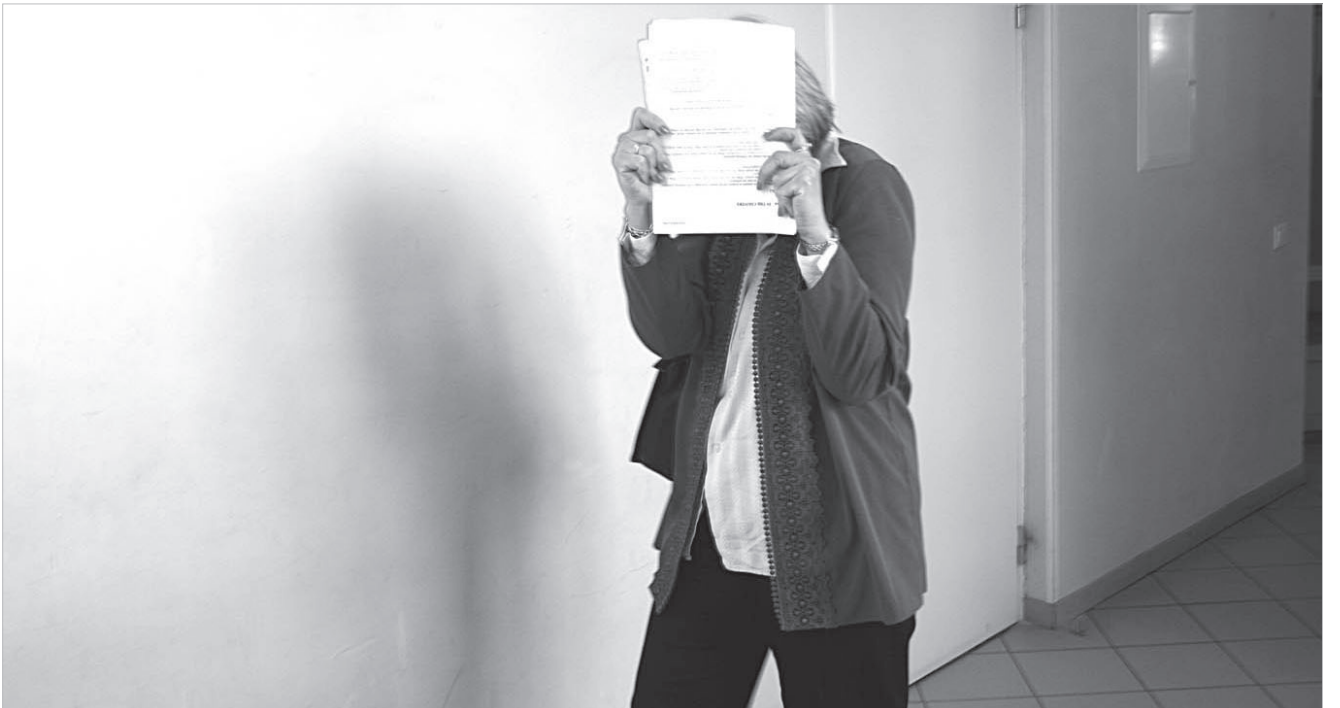
Õpetajaks saab ainult õpetades

Niisiis – ülikoolist otse kooli õpetajaks. Täiskõormus, õppekava, uued õpikud ja nõudlikkus enese vastu panid õhtuti 2–3 tunniks järgmise päeva tunde ette valmistama. Enesekindluse ja kogemuse puudumine käskis õpikust kõik järjest läbi võtta, sest äkki on just see oluline ja vajalik. Kui palju kodutööd anda? Kas üldse? Äkki ei mõju mu aine muidu arvestatavalt? Ma ei olnud üldse rahul ka enese kehtestamisega klassis. Püüdsin nippe leida koolitustelt. No ei saanud midagi tõhusat. Nüüd mõistan, et kogemus tuleb minu (teiste nimel ei julge rääkida) puhul lihtsalt aastatega. Selles suhtes on praegu esimest aastat tööle tuleval noorel kolleegil kindlasti kergem. Tal on mentori näol tugi, kelle poole pöörduda.

Kogemused on muutnud mu enesekindlamaks ja oskuslikumaks, kuigi on jäänud üksikud murelapsed ja klassid, kellega nii mõnigi kord on raske ja väsitav. Püüan neid võtta kui enda proovilepanekut. Küsides endalt, miks küll nii, ning proovin järgmine kord teistmoodi läheneda. Järjepidevus viib sihile. Lapsed, kellega on pidevad probleemid, karjuvad tegelikult ju appi. Ja selliseid lapsi tuleb kahjuks pidevalt juurde. Kui nad satuvad „paha lapse rattasse“, on sealt väga raske välja saada. Algusaastatel võtsin nende proteste liiga isiklikult ja nii mõnigi repliik läks hinge. Nüüd suudan näha probleemide taha.

Ootusi õpetajatele on palju. Meilt oodatakse laitmatut käitumist, peame igal sammul jälgima end ja teisi. Nii et õpetaja vastutab ja tal on kohustused. Aga lapsevanem? Õpilane? Kui õpilane saadab õpetaja pikalt? Ei tee kodutöid? Segab vahetpidamata tundi?

Mõne lapse puhul sa juba tead, et õpetajatel tulebki temaga lihtsalt kuidagi hakkama saada ning talle tema suuvärk ja halb käitumine andeks anda, sest kodust abi loota ei ole. Lapsevanem ei saa endagagi hakkama, mis siis lapsest tahta. Milline maailmavalu nende laste käitumisest ja hingest vastu kisendab! Kui ka meie temasse sama ükskõikse suhtume, on ta lõplikult „kadunud“. Võib-olla ongi kool

Enesevägistamine on teha tööd, mis paneb sappi sülgama, pelgalt põhjusel, et pappi on vaja.

RAIVO JUURAKU foto

siin elus see ainus turvaline koht ja õpetaja ainus turvatala.

Kõige keerulisemad tunduvad põhi-kooli 6.–8. klass: õpimotivatsiooni langus, kaasõpilaste mõju, kehalised muutused ning enda koha ja mina otsimine siin maailmas paneb „katuse“ sõitma nii mõnelgi rüblikul. Vanemad on nõutud: „Räägi, mis sa räägid, tolku mitte midagi.“ Halvimal juhul tulevad mängu suits, alkohol, narkootikumid, korrarikumised koolitunnis ja põhjuse ta puudumised. Mõnel läheb see elujärk kergemini, teisel raskemini. Oluline on, et kõik väljuksid sellest tervete ja targematena.

Kerge või raske raha

Kelle vastutada see kõik on? Vanemate või õpetajate? Enamiku ajast veedab laps koolis, seega õpetajate? Arvan, et see on eelkõige vanemate ja seejärel meie teha. See tähendab kodu ja kooli tihedat koostööd, sest siht on ju üks – terve noor. Kuid ka noor ise peab teadma, et enne nõudmist esitamist tuleb täita kohustused, mitte vastupidi, nagu praegu tihtilugu kuulma peab.

Kui kooli tulevad enda lapsed, näed kõike hoopis teise külje pealt. Tead, mis mõju on piiride panemisel, ning oled järjekindlam.

Klassijuhatajatööd mulle algusaastatel õnneks ei pakutud. Kuid teadsin, et peagi tuleb ära proovida ka see. Ühel päeval see pakkumine tuligi. Ühtede käest kuulsin, kui lihtsalt see raha tuleb, ja teistelt, kui raske on töö, mida selle eest tegema peab. Tekkis uudishimu ja otsustasin proovida. Pealegi on

mul endal olnud fantastilised klassijuhatajad, tahtsin ka ise nende sarnane olla. Kas suudan? Kas oskan? Koolitust ju selleks tööks kuskilt ei saa – olid ainult eeskujud ja ettekujutus. Arenguvestlustekski valmistusin esialgu raamatu abil. Aga kuidas lahendada kõiki ettetulevaid probleeme? Sisetunne juhtis ja ajaga olen muutunud osavamaks, enesekindlamaks, kuid üllatusi ja avastamist jätkub. Nüüd siis töotan 23-tunnise aineõpetajakooormusega ja klassijuhatajana.

Kahjuks ei ole ma füüsiliselt võimeline tegema mõlemat tööd nii hästi, kui sooviksin. Tahan, et mul oleks ka täisväärtuslik pereelu – väiksed lapsed nõuavad oma. Püüan pidada kinni põhimõttest: kaheksa tundi tööd, kaheksa tundi pere/sõbrad/hobi ja kaheksa tundi und. See oleks normaalne tasakaal! Klassijuhatajana tunnen, kui palju rohkem peaksin oma õpilastega individuaalselt tegelema ja nendega rääkima, sest probleeme on palju. Kuid ka erialatundide ettevalmistamine peab selle kaheksa tunni sisse mahtuma. Klassijuhatajatööd ei hinnata piisavalt. Muidugi saab klassijuhataja oma igakuise palga, aga kuskil mujal tema tööpanust otseselt ei arvestata. Järgu tõstmisel on olulised ainult erialased ettevõtmised ja saavutused. Kas siis klassijuhatamine ei ole tõesti väärt andma ühtegi punkti?

Ikka ja jälle tuleb kõneaineks õpetajate palk. Arvan, et õpetajatööd südamega tegeva inimese jaoks ei ole kõige olulisem palga suurus, vaid tahe pidevalt areneda, täiustuda ning rõõm olla laste ja noorte seas. Kuid seda kõike

peaks tegema normaalse koormuse ja palga eest, et ei peaks ületunde võtma põhjusel, et pere on vaja ära toita. Kui läheb rabamiseks, kannatab kvaliteet, tekib väsimus ja tülpimus isegi neil, kes oma tööd kunagi nautisid ja hingega tegid. Normaalne palk annaks võimaluse end pärast väsitavat tööd taastada – olgu siis raamatuid lugedes, trenni tehes, reisides või tehes midagi, milleks pärast elamiskulude tasumist raha ülegi jääks. Tänapäeva õpetaja seda praeguse palga ja normkoormuse juures endale lubada ei saa. Kui just abikaasa „normaalse“ palga peal ei ole.

Õpetaja ei tohi olla kibestunud

Mul on kahju õpetajatest, kes teevad oma tööd sellepärast, et peavad. Ja veel rohkem on kahju õpilastest, keda nad õpetavad. Mina lapsevanemana küll ei tahaks, et minu last õpetaks kibestunud ainult raha pärast töötav pedagoog. Mis õhkkond seal tunnis valitseb! Kas selline õpetaja ei peaks huvipakkuvamatele jahimaadele lah-kuma või oma töörõõmu kuidagi taastama? Ent kuidas vallandada õpetaja lihtsalt sellepärast, et ta ei tunne juba aastaid töörõõmu? Kõigil meil on hetki ja päevi, mil tööst on villand ja elukutse tundub olevat valesti valitud, kuid see peaks olema mööduv nähtus.

Kroonilise häda puhul peab otsima uue väljundi – eelkõige iseenda pärast. Me elame kõigest korra ja milline enesevägistamine on teha tööd, mis paneb sappi sülgama, pelgalt põhjusel, et pappi on vaja.

SAMAL TEEMAL

EPP-MARIA TÄHT,
REKK-i
õpetajaosakonna
juhataja:

„Klassijuhataja tööga seonduvat temaatikat käsitletakse käesoleval aastal HTM-i pedagogide õigusaktide arendamise töörühmades, täpsemalt atesteerimis- ja miinimumkoosseisu töörühmades. Nendes valmistatakse ette vastavate määruste uuendatud eelnõud ning ei ole välistatud (töörühmade töö alles käivituse), et klassijuha-

tamisega seonduv saab määrustes konkreetsema väljundi.

Kehtivad õigusaktid võimaldavad klassijuhatamisega seonduvaid probleeme konkreetsemalt määratleda koolipidajal ja koolil endal, seda nii töösisu täpsustamisel kui ka lisatasu maksmisel. ”

SIGNE OPERMANN,

HTM-i kommunikatsioonibüroo konsultant:

„Haridus- ja teadusministeeriumis ei ole eetikakomiteed. Kutsealane areng, sh kutse-eetika on õpetajate endi määratleda. Õpetajate liit on töötanud välja oma kutse-eetika tööversiooni, haridustöötajate liit soovib õpetajatel lähtuda õpetajate maailmaorga-

nisatsiooni kutse-eetika deklaratsioonist.

Küsimus, kas kibestunud õpetaja tuleks vallandada, puudutab õpetaja tööalast suutlikkust ja toimetulekut, mis on eelkõige tööandja (direktori, õppealajuhataja) jälgida. Kindlasti on olulisel kohal koostöö lapsevanematega, kes saavad ja peavadki probleemide kerkimise korral kooli juhtkonna poole pöörduma.

Et artikli autor peab eeldatavasti silmas oma kolleege, võiks küsida, kas ei peaks õpetaja tähele panema võimalikku läbipõlemist enda kõrval ja sellest õigel ajal märku andma.

Õpetajad võiksid nii oma koolis kui ka laiemalt algatada diskussiooni selle üle, milliste meetmete abil töörõõmu suurendada ja läbipõlemist vältida.”

Sõda talentide pärast

Heinart Puhkim,
BLRT Grupi personalidirektor,
Euroopa Komisjoni nõuandekomitee liige

Eesti tööstus vajab juurde ajusid. Ambitsioonikad noored on vaja tuua tagasi kodumaisesse tootmisse.

Kui enamik Eesti ettevõtteid praegu koondab, siis kontserni BLRT üks suuremaid tööstusettevõtteid BLRT Marketex on viimase kuue kuu jooksul Eesti tööturult juurde võtnud 70 uut töötajat, terve tehasetäie. Neist kümme-kond tehnilise kõrgharidusega noort. Iga kolmas tööliserialale kandideerija läbis edukalt proovitöö ja katsed ning sai tööle. Kümme-kond on Norrast ja Soomest koju tagasi tulnud töömehed.

Ettevõtte veelgi kiiremat arengut takistab nüüdisaegsete tootmisjuhtide ja inseneride nappus. Probleemi lahendamiseks püüame värvata ambitsioonikaid noori talente ja neid ise koolitada.

BLRT Marketexi 2009. aasta käive kasvab ligi veerandi võrra ja saab olema ligikaudu miljard Eesti krooni. Tellimusi on rohkem, kui teha jõuame. Enamik valmistoodangust, nn võtmed kätte, läheb ekspordiks. Valmistame Norrassa lõhesöötmise pargaseid, Saksamaale tuulegeneraatorite koostisosi, Stockholm metrootunneli metallkonstruktsioone jne.

Juhtimisvõitlus ja juhtimiskriis

Jaanuari koolituspäevade lähtematerjaliks võeti aktuaalne juhtimisteemaline raamat „Sõda talentide pärast ehk Kuidas leida ja kinnistada talente“. Koolituspäeval „Juhtimisvõitlus“ väitlesid paarkümmend noort juhti komisjoni ees praktilise juhtimise teemadel. Koolitustel leiti, et ettevõtte arengut ei takista praegu mitte niivõrd majandus- kui juhtimiskriis. Teotahelised noored spetsialistid ja tootmisjuhid mainisid tagasihoidlikult, et juhtimiskriis ei ole ainult meie ettevõtte, vaid kogu riigi probleem – ehk suuremgi kui praegune paljukirjutud majanduskriis.

Noor tsehhijuhataja, TTÜ magistrant Dmitri Gornostajev läbis enne hiljutist edutamist kolmeaastase juhtimiskoolituse. Ta töötas nii tehnoloogi

kui ka tootmismeistrina, teda valmistati ette suurema vastutuse võtmiseks ja edutamiseks. Tootmisettevõtte ei saa lubada endale kogemuste ja ettevalmistuseta noore juhiks edutamise avantüüri. Liiga kulukaks läheb!

Olmemured tapavad töörõõmu

BLRT Masinaehituse noor energiline direktor Dmitri Krasnov, Tallinna tehnikaülikooli vilistlane: „Meie ettevõtetel on alanud aastaks tööd piisavalt, ekspordime toodangut, investeerime uutesse programmijuhtimisega tööpinkidesse, oleme saanud pensionäre lubada väljateenitud puhkusele, palgad eeldatavasti suurenevad. Meil on õnnestunud näiteks saada tellimusi Euroopa Komisjoni kaasrahastatavate taastuenergia tootmise projektidesse. Aga tehase konkurentsivõime tammub paigal, tootlikkus ei suurene. Põhjus: ettevõtte kõige suurem väärtus, 130 töötajat, on stressis. Olmeprobleemid tapavad töörõõmu.“

Inimesed arutavad nii töö kui ka lõunapausi ajal, kas kroon kukub või mitte; mis saab säästudest, kas vahetada need eurodeks või osta asju; kauaks jätkub tööd pereliikmetel. Ollakse arvamusel, et kui rahandusminister ja paljud poliitikud pool aastat järjest mitu korda päevas kinnitavad, et kroon ei kuku, peaks see justkui kindlasti kukuma. Et riigijuhtidel puudub majanduskriisist väljumiseks tegevusplaan, annab põhjust paanikaks. Paljud on oma elus nii mõndagi näinud ja kogunud. See teeb ettevaatlikuks.

Me ei leidnud muud lahendust, kui lõime käed tunnustatud psühholoogi ja psühhoterapeudi Galina Mikkina. Tema hakkab tegelema töötajate stressimaandamise, psühholoogilise nõustamise ja grupikonsultatsioonidega. Riigiisade tekitatud stressi on vaja leevendada. Noor andekas tööstusjuht tegi õige otsuse: kui ise ei oska, palkan kõrgharidusproffinaali. Häid töötajaid, talente, tuleb hoida.

Ei maksa lasta end petta

Kevadisel koolivaheajal algavad kõrgkoolides taas uute tudengite värbamise reklaamikampaaniad. Jätkub võitlus nii tudengite pearaha ja õppe-maksu kui ka ajude pärast. Mille põhjal hakkavad majanduskriisi tingimustes eriala valima üldhariduskoolide

lõpetajad? Lai tööpõld on siin karjäärinõustajatel, kes ütleksid, milliste kõrgkoolide lõpetanutel on raskusi õppelaenu tasumisel, milliste erialade lõpetanud ei ole kuigi nõutud, täiendavad töötute ridu või peavad erialase töö otsinguil Eestist lahku-ma...

Ikka leidub tasulisi kõrgkooli, kes veenavad lapsi koos käendajatega panka minema, et võtta õppelaenu ja viia see kohe heade onude-tädide kätte. Ikka mingi asja õpetamise ette-käändel, õppekavad olevat ka kohe-kohe akrediteerimisel. Ja kui nelja-viie aasta pärast pole lubatud erialal ligilähedaseltki tööd, pank aga tahab inkassofirma vahendusel oma raha kätte saada, mis siis? Kolm selleteemalist nuttu on minu kabinetis viimase poole aasta jooksul ära nutetud. Kahju noortest ja nende vanematest.

Eesti ettevõtteid on kindel tugi

Ei ole kahtlust, et kõige kiiremini väljub praegusest majanduskriisist Eesti töötlev tööstus, kus on ametis ligikaudu 130 000 inimest. Need ettevõtted/töötajad on riigi kõige kindlam majandustugi ja maksumaksja. Edasiminekuks peavad nad võitma sõja noorte talentide pärast. Vajame nii ambitsioonikaid tootmisjuhte kui ka andekaid tootmise tehnoloogia arendajaid. Uued hästiasustatud töökohad ei teki iseenesest, keegi peab need looma. Eesti uue põlvkonna laevaehtusinsenerid, Tallinna tehnikaülikooli ja Helsingi tehnoloogiaülikooli vilistlased eesotsas Meelis Mäesaluga konstrueerisid hiljuti Tartu–Piirissaare liinile mineva reisipraami. Milleks telida neid töid mujalt, kui oleme vana mereriik? 2010. aasta taliolümpialina Vancouveri mitmed tööstusettevõtted tegid sadakond aastat tagasi alltöövõttu Tallinnas Koplis asunud Noblessneri tehastele. Ilus ajaloofakt, aga näitas toleaeegse Tallinna insenerimõtte ja ettevõtete töökorralduse taset. Ilusaid traditsioone peaks julge-ma jätkata!

Eesti ühe aastakäigu noorte intellektuaalne potentsiaal on kindel suurus. Meie kõigi huvides on, et andekad noored asuksid õppima erialasid, mis edendaksid kodumaist teadusmahukat ja konkurentsivõimelist tootmist – sellest aastast siis esialgu küll loosunglikult kõlavalt innovaatiliselt.

SAMAL TEEMAL:

Mati Hindi teesid eesti keele õpetamise kohta EÕS-i koosolekul Õpetajate Majas
(vt ÕpLeht nr 8, 27.02.)

Kas keel on ainus, mis meid koos hoiab?

Mihkel Rebane,
Kiili gümnaasiumi direktor,
eesti keele ja kirjanduse õpetaja

„Kõik, mis meid koos hoiab, on keel“ – nii pani Õpetajate Leht kollasevõitu pealkirja Mati Hindi sisukale sõnavõtule Eesti emakeeleõpetajate seltsi koosolekul.

Isamaa ja emakeel näikse tõesti ohus olevat, sest nii kirjanike liit, emakeeleõpetajate selts kui ka kirjanikumuu-seumid on läkitanud valitsuse poole avalikke pöördumisi. Avalduste sisu on üks: kui osa gümnaasiume muudavad emakeele ja kirjanduse kursused valikaineteks, siis on riik ja rahvus ohus, sest eesti keel ja kirjandus on ainsad, mis meid rahvusena määratlevad ja muust maailmast eristavad.

Ma ei soovi meie identiteedidogmat ilmtingimata murendada, aga küsiks in siiski: kas keel on ainus, mis meid koos hoiab? Ma ei oska vastata, aga minu meelest tasub selle üle mõelda, eriti nüüd, kui esialgne vaimustus iseole-mise üle on raugenud. Kas eestlaseks olemise ainuke tingimus ongi see, et ta räägib eesti keelt? Väikerahvusena räägime palju rahvuste püsimisest ja kadumisest, kuid rahvused ka muutuvad. Kuidas on meiega? Kindlasti pole meie identiteet sama kui 160 aastat tagasi, mil saksa kultuuri rüpest sirgu-ma hakkasime, või 50 aastat tagasi, kui venestamise all ägasime.

Millest puhkes skandaalike?

Aga tagasi skandaalike juurde ehk milles on siis asi ja mida rahvavaenu-likku riik jälle välja mõtles? Tegelikult ei midagi keerulist, riigi plaan on lihtne: tulevases gümnaasiumis on kaks kolmandikku kursusi kohustusli-kud ja üks kolmandik õpilase valik. Enamikus põhiainetest on kohustusli-likku osa valitavate kursuste arvelt vähendatud. Kui eesti keeles ja kir-janduses oli seni 12 kohustuslikku ja kolm valikkursust, siis nüüd paku-takse üheksa kohustuslikku ja kuus valikkursust. Kokku tuleb ikka 15. Sõnavõtjad ja pöördumiste autorid kardavad eelkõige seda, et kui õpi-lane võib valida, siis ta emakeelt ei vali. Miks muidu ütleb kirjanike liidu esimees Karl Martin Sinijärv, et „sõja-väes, vanglas ja koolis peab inimestele häid asju kohustuslikuks korras peale suruma“ (ÕpL, 27.02.).

Mulle uue õppekava ideoloogia meeldib ja minu meelest on see samm edasi, mis annab koolidele ja õpi-lastele häid võimalusi hariduse sisu arendamiseks ja nüüdisajastamiseks. Mis aga emakeele ja kirjanduse õpe-tamisse puutub, siis olen veendunud, et kui me praeguse koolisituatsiooni, õpetamismetoodika ja õppekirjanduse taseme juures kohustuslikke kursusi ka lisame, siis lõpptulemus (emakeele-pädevuse tase) on ikka sama nigel kui väiksema arvu tundidega. Teiste sõna-

Mihkel Rebane: “Emakeel on ohus, kui me ei suuda emakeele õpetamist muuta.” RAIVO JUURAKU foto

dega – asi pole selles, kui palju me õpetame, vaid selles, kuidas õpetame. Näiteks eesti keele õpetamise juures on päris palju niisugust, mis nee-lab suurema kasutegurita õpetajate ja laste energiat, tähelepanu ning aega. Õpikud on paraku igavad ja ilukirjan-dusnäited ei innusta kaasa mõtlema.

Küsimus on hoopis metoodikas

Eesti keele ja kirjanduse õpetamine pole kriitilises seisus mitte õppeka-va ümberkorraldamise, vaid sisemise uuenemisvajaduse tõttu. Minu mee-lest (M. Hindi sõnavõtust inspireeritu-na) tuleb astuda kolm sammu.

1. Uuendada õpetamise metoodi-kat, nii et see muudaks õpetamise ja õppimise võimalikult lihtsaks, loom-likuks, huvitavaks ja õppijale märka-matuks. Praegu tehakse lihtne kee-ruliseks ja õpetatakse ka seda, mida õpetama ei pea.

2. Luua täiesti uus õppekirjandus, mis oleks põnev ja huvitav ka õpi-lasele. Arvestades meie vaimsete ja raharessursside nappust, tuleks õpi-kute saamiseks korraldada korralik konkurss.

3. Peatähelepanu tuleb pöörata põhikoolile (1.–9. kl), kus emakeele ja kirjanduse õpetamine peab muutu-ma pragmaatilisemaks ja tõhusamaks ning õpetaja peab suutma mõista seda uut põlvkonda, kes elab Internetis, mida õpetaja külastab vahest vaid põgusalt.

Lõpetuseks arvan, et isamaa ja emakeel pole ohus paari kohustusli-ku emakeele kursuse valikkurstusteks muutmise pärast. Emakeel – ei julge öelda, et ka isamaa või eestlus laiemas tähenduses – on ohus, kui me ei suuda emakeele õpetamist muuta. Siis võib küll juhtuda nii, nagu ütles Jaanus Vaiksoo, et kui „mingil tulevikuhetkel ületab emakeele oskamatus kriitilise piiri, võib tunduda hoopis odavam ja pragmaatilisem sellest kallist keelest üldse loobuda“.

Sama artikkel pisut muudetud kujul ilmus Postimehe on-line-väljaandes 4.03. Autori palvel avaldasime selle siiski ka Õpetajate Lehes.

Eesti kirjanike muuseumid peavad hädavajalikuks säilitada eesti keele ja kirjanduse kohustuslik õpe gümnaasiumis vähemalt senises mahus. Vt pöördumise teksti **www.opleht.ee**.

Heinart Puhkim (vasakul) annab Tallinna raekojas TTÜ rektori Peep Sürje valvsa pilgu all üle BLRT Grupi stipendiumi Ragnar Linnasele, TTÜ mehaanika bakalaureuse-õppe lõpetanule, Helsingi tehnoloogia-ülikooli laevaehtuse magistrile.

Foto erakogust

MÕTE

Toomas Liiv, Tallinna ülikooli kirjandusprofessor

Äsjane Eesti vabariigi 91. aasta-päeva tähistamine on andnud küllaldaselt kõneainet iga-sugustele inimestele. Avaldatud ja avaldamata arvamused on väga erinevad. See on tore, sest see on demokraatia.

Minule isiklikult meeldib kõige rohkem nn kleidikriitika – arvamused selle kohta, mis eliitnaistel presidendil banketil seljas oli. Lisaksin, et tegeliku revolutsiooni banketinduses on teinud siiski vabariigi president. Temal seljas olnud Mulgi kuub on tavaliselt seostunud teatavat tüüpi jalanõudega, nagu ütleb ka klassikaline laul: „Mulk pastlaga, mulk viisuga, lööb tantsu oma Liisuga.” Praegune president on pastlad ja viisud asendanud lakk-kingadega. See on positiivne samm. 21. sajandil ei sobi tõesti avalikkuse ette tulla pasteldes. Iseasi on muidugi Mulgimaa põldudel lakk-kingades künda-külvata jne. Ent see selleks. Tänapäev eksistent-siaalne küsimus on, mis on Eesti.

Üks vabariik, kaks Eestit

Täpsustagem. Kas Eesti on 91-aastase Eesti vabariigi sünonüüm? Vastus: ei ole. Eesti vabariik on vaid üks poliitiline konstruktsioon, konkreetne geopoliitika. Eesti seevastu on teatav geograafia, mingi täpsete piirideta levik (kas või Austraalias). Sellest lähtudes väidan, et praegu on meil üks Eesti vabariik, ent kaks Eestit. Ootuspäraselt võib küsida, millised on need kaks Eestit. Kas tõesti rikaste Eesti ja vaeste Eesti? Ei. Marksismiga seda eksistentsiaalset probleemi ei lahenda. Praeguses tegelikkuses on üks Eesti eestikeelne, teine aga venekeelne, mis eksisteerib peaaegu tervel Ida-Virumaal, Tallinnas, teatava saarestikuna aga terves geograafilises Eestis. Siit ka kurjakuulutatav võimuprobleem – kus valitseb eestikeelne Eesti, kus venekeelne. Selle üle peab mõtlema. See on oluline. Äsjasel vabariigi aastapäeva jõulisel tähistamisel Narvas ja Jõhvis oli tegemist katsega kehtestada Eesti

vabariik ka venekeelses Eestis, eelkõige Ida-Virumaal. Loomulikult ei ole selles midagi halba. Eesti vabariik peab ennast maksuma panema. Seda võib ju nimetada ka integratsiooni- niks.

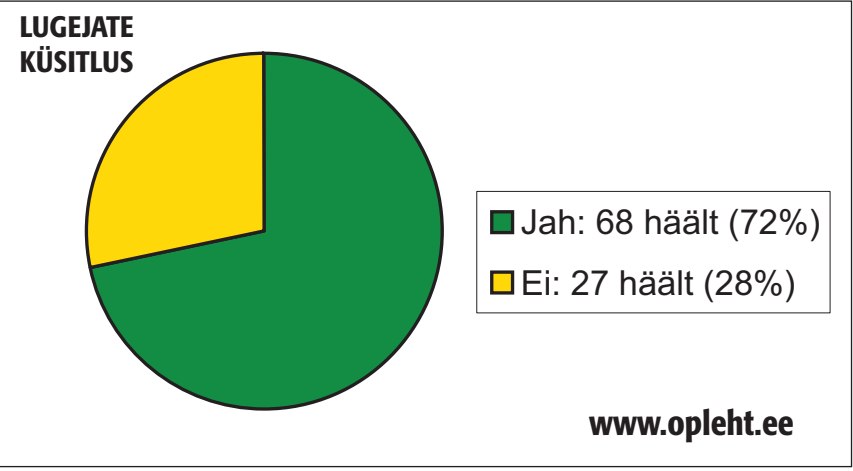
Meil on püssid ja suurtükid

Kõige sümpaatsem oli loomulikult Eesti vabariigi *militaristica*, paraad Narva Petrovskaja ploštšadil. Tegemist oli rafineeritud signaaliga nii venekeelsele Eestile kui ka Vene Föderatsioonile – meil on püssid, kuulipildujad, isegi suurtükid, et probleeme jõuga lahendada. Nii nagu Vabadussõjas. Immselt võttis venekeelne Eesti selle sõnumi kergesti omaks – oli ju 23. veebruar ränkadel okupatsiooni-aastatel ja on ka praegu vene relvajõudude suurpäev. Seda enam, et nüüdse Eesti vabariigi kaitseväes (ja reservis) on suur osa (ehk isegi enamik?) võitlejaid Eesti vabariigi venekeelsed kodanikud. Püss on püss, pauku saab ikka teha. Probleem, millest ei räägita, on – kelle poole pöörab suur osa Eesti vabariigi kaits-jatest kriisisituatsioonides (enne NATO kõikevõitvat militaarabi) oma püssitoru? See on rumal küsimus, mille lahendab võlusõnana mõiste „solidaarsus”. „Võõrsõnade leksikon” määratleb „solidaarsust” kui huvide ühtsust, üksmeelt.

Kes on solidaarne?

Oma tänavuses aastapäevakõnes määratles president „solidaarsust” konkreetsemalt: „Kriis, kus palutakse rahva mõistvat suhtumist, eeldab, et kõik kannavad oma koormat. See on mõiste „solidaarsus” üks tähendus. Kui me tahame, et rahvas oleks solidaarne, peavad kõik seda olema. /- - / Me oleme solidaarsed, kui kunstigaleriide sulgemise või rendihinna tõusu puhul avab teater oma fuajee eesti kunstnike maalidele. Me oleme solidaarsed, kui läheme „Tagasi kooli” programmi käigus jagama kooliõpilastele oma kogemusi. Me oleme solidaarsed, kui aitame töötuks jäänud naabrit; kui aitame tuttavalt üksikemal tema last hoida; kui jagame suppi neile, kes taandunud teispoole lootuse piiri.” Olgu nüüd selle „oma koorma kandmisega” kuidas on, oluline on siiski teatav sotsialistlik retsidiiv, eeltoodud sõnaselgelt väljaõeldud „supi-jagamise” fenomen. Teisisõnu. Kes peaks kellele „suppi jagama”? Kas tõesti peaksid Eesti vabariigi riigikogu liikmed oma Toompea puhveti „suppi” jagama nendega, „kes taandunud teispoole lootuse piiri”? Kui nii, siis oleksid pidanud ka äsja Jõhvis pidutsenud eliitlased oma „banketisuppi” kellegagi jagama? Püssidest pole seejuures üldse mõtet rääkida.

Kas järgu taotlemisel peaks arvestama klassijuhatamist?

KIRI

Ootused õpetajale

Õpetamisega puutume kokku kõik. Tööandjad õpetavad töötajaid, vane-mad lapsi, naine oma meest, õpetajad õpilasi. Need pingutused on viinud osa ühiskonnast tõdemuseni, et midagi on mäda Eesti koolis. Samas tuleb õpetajatel puutuda kokku tõrksa vastupanu, tähelepanu hajumise, huvipuuduse, väheste motivatsiooni ja tihti ka vaenu-likkusega koolis ning suhtumises koo-lis toimuvasse ühiskonnas tervikuna. Mida ootab ühiskond koolilt? Koolis töötava inimesena eeldan, et häid teadmisi edukalt rakendada oska-vat ning oma maad ja rahvast armas-tavat maailmakodanikku. Või ootab ühiskond midagi muud? Mida? Kas küsimus on koolis või kinnistunud müütides õpetajatest ja õpetamisest? Õpetamine peaks olema üks tänu-väärsemaid, hinnatavamaid ja toreda-maid ameteid. Enamik õpetajaid alus-tab tööd lootusega tunda sellest rõõmu. Eest leitakse aga koolielu, kus õpetaja on õpilasega vastamisi seatud. Tugeva-mad karastuvad ning neist saavad õpe-tajad selle sõna parimas tähenduses. Nõrgemad muganduvad või loobuvad ametist, tunnevad end läbikukkununa. Töötingimused ja töötasu ei tundu olevat illusioonide purunemise põh-jus. Ka väikeste klassidega maakooli-

de õpetajad võivad tunda, et teevad tänamatut tööd. Arvan, et ühiskond ja enamik õpetajaid on kinni müüdis, et hea õpetaja on rahulik, tasakaalukas, eelarvamustevaba, järjekindel, tark, toetav, huvitav ning loov, tundeline ja samas tundeid varjav, kolleegidele alati ringkaitset pakkuv. Hea õpetaja peab olema parem, targem, mõistvam ja täiuslikum kui keskmine inimene, suutma inimlikest nõrkustest kõrge-male tõusta, olema õigluse ning em-paatia musternäidis. Õpetajale on lubatud olla vaid voo-ruslik. Selle saavutamiseks on vaja enesepettust ning hästi kätteõpitud rollimängu. Kurb, et suur hulk õpetajaid toetab ning hindab ennast sisimas selle põhjal ning heitub ja loobub. Õpetajad ei ole masinad, et suudaksid toimida muretsemata, vigu tegemata. Topeltstandardid ei jäta puuduta-mata ka kooli. Kool ei ole eraldiseisev üksus, mis tormituulte eest kaitstuna seisaks. Haridus on ühiskonna võtme-küsimus. Väited laadis „noored on meie tulevik” ja „lapsed on minu kol-mas pensionisammas” ei ole lihtsalt sõnakõlksud, mida sobival hetkel ette lükata sobib. Lapsevanemad võivad va-lida oma kasvatusmeetodi ning vabalt otsustada, millised õpetajad nad oma lastele on. Õpetajat piiravad reeglid, normid ja ettekirjutused. Dr Thomas Gordon kirjutas oma raamatus „Õpetajate kool”: „Üks hari-dusteoreetik on kunagi öelnud, et kui

tahame õpilased klassis vabaks lasta, siis peame enne õpetajad vabaks laskma. Ta ilmselt tõdes, et õpetajad ei ole vabad. Õpetajatelt oodatakse õpilaste vajaduste rahuldamist, kuigi nende endi vajadused on rahuldamata. Koolid on kurikuulsad selle poolest, et kõik süüdistavad kõiki teisi asjades, mis on halvasti.” Õpilased süüdistavad õpetajaid, õpetajad juhtkonda, juht-kond haridusametnikke, need omakor-da ametkondi. Vastutusest kõrvele-hiilimine toimub ka vastupidises suu-nas. Haridusamet teostab järelevalvet, otsitakse koolitusprogramme direk-toritele ning süüdistatakse õpetajaid ebapädevuses. „Mitte ühelgi inimesel ei ole suure-maid võimalusi õpilaste mõjutamiseks kui õpetajal. Harimine toimub klassi-toas ja suhete kaudu õpilastega. Hari-dus ei ole õppekavad, arvutid, õppe-vahendid, eelarve jms. Kõik need lisan-did on vajalikud vaid selleks, et te õpe-tajana ja õpilaste abistajana paremini oma tööd saaksite teha. Kui rohkem õpetajaid teadvustaks oma rolli täht-sust, väärtustaks seda tõeliselt, hoiaks selle puutumatust ja kaitseks seda kulumise eest, siis oleks rohkem neid õpetajaid, kes jalutaksid uhkelt mööda kooli kui oma ala asjatundjad.” Õpetamine on üks tänuväärsemaid, toredamaid ameteid.

SIRJE REILSON, Tallinna Lilleküla gümnaasiumi õpetaja

KUI MINA OLIN VEEL VÄIKENE MEES

Asko Künnap

Üks mürin mul müriseb hinge sees

Luuletaja, disainer ja reklaamimees Asko Künnap enne kirjuid kooliaastaid.

Minu lapsepõlv ulatub aega, kus taeva asemel rippus peade kohal märg hall nõudepesulapp ja inimestel polnud nimesid, nad lihtsalt nummerdati. Jah, õigus, arvasite ära, see oli nõuka-aeg. Mänguasjad olid tollal malmist ja vitamiinivaesest toidust nõrgad lap-sed jaksasid neid vaevu liigutada. Aga õnneks olid ühikatoad, kus lapsi hoiti, nii pisikesed, et üle ühe mänguasja koos lapsega korraga sisse ei mahtu-nudki. Minu mänguasjaks määras loosi-ratas teravate valujälgedega malmist veduri. Elasime toona Tartu raudtee-äärses agulis ja vedurite viled täit-sid mu päevad ja ööd. Seda muidugi juhul, kui parasjagu ei toimunud sõja-lisi manöövreid või õppusi. Siis oli kuulda vaid Raadi lennuväljalt star-tivate vene lahingulennukite müüre murendav müra. Kirjumad mälestused seonduvad kooliga. Näiteks sai seal peaaegu iga päev süüa. Söökla asus koolimaja kivi-ses keldris. Sääl keetsid rätikpäised higistavad hiidnaised oma salapära-ses varjendis-labürindis meile sinist kartulimõssi. Aur täitis keerdkäigud, nähtavus langes detsimeetrini, aga tõhusad näljased lapsed liikusid pada-deni ka pimesilmi, pelgalt teravnenud haistmise abil. Kolm esimest kooliaastat ma vaiki-sin. Kogu jaks ja tähelepanu kulusid sellele, et varjata oma lugemisoskust ja lugemust, luulet ja koomikseid, oma pastakajooniseid Kölni Doomist. Vahetundides jooksin Browni liiku-mise ajuvaba osakesena koos teiste

käabikutega sihitult ringi. Nõnda ei äratanud ma liigset tähelepanu. Ainetundide ajal aga harjutasin lihtsa-makujulist läbipaistvust, kuni saavu-tasin osalise nähtamatuse. Algkooli lõpupoole läks põneva-maks. Avastasin, et mu koduvõti sobib ka kooli raadiotoa lukuauku. Polnud toredamat võimalust terve koolipäev nahka ajada, kui kommarist kirjan-dusõpetaja raadioruumi sulgeda. Oh siirast kahjurõõmu viiesajas langes rinnakorvis, kui ta hädakisa kõigest koolimaja siseraadio krappidest käri-sema hakkas. Sellele järgnesid lolli järjekindlusega alati rivistus ja üle-kuulamise. Aga vähemasti pääsesime taas kord muinasjuttudest väikesest Uljanovist ja Rjazani isemõtlejatest. Sama onu tsenseeris ka mu esimest luuletust ajalehes Säte. Ta asendas

lapse riimitud ohutus looduslüürikas sõna „kodutalu” mingi punatruu mõt-etusega. Ei mäleta küll, millega täp-selt. Lemmikpedagoogi päevad olid üldse äärmiselt toimekad – nii palju pioneerirätte kontrollida, nii palju pealekaebusi kirjutada, seltsimeestele aruandeid koostada. Vaene mees! Kui ma seda just unes ei näinud, siis kohtasin teda viimati uue vabariigi algusaastail Tallinnas. Sinimustvalge lindike rinnas, nirgina vonklev pilk pisikestes punastes silmades, rühkis ta üles Toompea suunas. Pintsak oli küll uus, ilma kriiditolmu ja lampassi-deta, aga kingakontsad kõrgusid ikka veel sama naeruväärsetena. Ja ta jook-sis oma koguka kere kohta uskumatu kiirusega, viskas jänesehaake ja rullis end läbi hekkide. Ma ei saanud teda toona kahjuks kätte.

Nõudlus spordispetsialistide järele on suur

Kristi Helme

Kristi.helme@opleht.ee

TLÜ terviseteaduste ja spordi instituudi direktor Kristjan Port rõõmustab, et sport ja liikumine on koolilõpetajate hulgas jätkuvalt populaarne. Kehakultuuriõpetajaks soovijaid on rohkem kui kohti.

Milliseid erialasid õpetate?

„Valida saab kehakultuuri õpetaja ja rekreatsioonikorralduse spetsialisti kutse vahel. Lisaks on võimalik omandada tervisekasvatuse õpetaja ja eri spordialade treeneri kutse.”

Kas plaanite populaarset rekreatsiooni suunda süvendada? TTÜ rektor Peep Sürje ütleb eelmises Õpetajate Lehes, et õppides ainult korraldamist, jäädakse elus hätta.

„Õppekavad ei tohi olla liiga jäigad, sest ühiskonna vajadused muutuvad. Vastavalt sellele tuleb muuta nii õppekavade suunda, ulatust kui ka süvitsi minemist. Olemegi senist, peamiselt treenerite ja kehakultuuri õpetajate ettevalmistust täiendanud tervise valdkonna ainetega, mille üks vorm on rekreatsioonikorraldus ja tervisekasvatus.

Samas on kerge nõustuda sõnaliselt „korraldava” eriala kriitikaga, kirjeldades neid kui praktilisest töömaailmast lahtiühendunud „korraldajaid”. Tervisekäitumise „korraldamisel” on olukord teistsugune, sest inimesed on siin saajad ning nõus enda ja lähedaste tervise nimel üha rohkem tegema. Neil puuduvad selleks lihtsalt teadmised ja suunajad. Õigem on isegi öelda, et on olemas valeteadmised ja turule on ilmunud oomakasupüüdlilikud ettevõtjad, kes inimeste teadmatusega manipuleerivad. Sellises olukorras on tark korraldamine vajalik.

Samas vajab eriala ise arenguks selle süvitsi mõistmist ja nii kesken-dume meiega rekreatsioonikorralduse alal oma teaduspürgimustes kitsamatele teemadele, näiteks keskkonna mõju töövõimele ja seikluskasvatus.”

Kes tulevad teile õppima? Kas kehalise kasvatuse õpetajaks õppivaid tudengeid on raske leida?

„Sisseastumisel on meil olnud alati rohkem tahtjaid kui üliõpilaskohti. Ühest küljest võib seda seletada spordi ja liikumisharrastuse püsiva populaarsusega gümnaasiumilõpetajate seas. 3+2-õppekorraldus võimaldab neil lõplikku otsustamist spetsialiseerumise suhtes edasi lükata. Teisalt tuleb õppima ka juba töötavaid õpetajaid ning treenereid, kes eriala juba valinud.

Kuna spordivaldkonna spetsialiste on väga vaja, töötavad paljud tudengid juba bakalaureuseõpingute ajal. Seetõttu on magistriõppes jätkajaid

„Muret teeb pikaajaline vimm ülikoolide vahel, mille kurbi vilju korjame veel tükk aega. Käitume nagu šimpansid, kuigi võiksime olla nagu bonobod,” ütleb Kristjan Port.

KAAREL ZILMERI foto

suhteliselt vähe. Samas ei ole mõeldav, et tervise mõjutamise seisukohast arstiga pea sama olulise spetsialisti saab n-ö valmis teha kolme aastaga. Tänu treenerite erialaste tasemenõuete kehtestamisele ja selle sidumisele sissetulekuga on õnneks märgata huvi kasvu magistriõpingute vastu. 3+2-süsteem hakkab paika loksuma ja akadeemiline kvalifikatsioon muutub järjest hinnatumaks.”

Riik vähendab olude sunnil koolitustellimust ja ülikoolidele eraldatavat raha. Mida see teile kaasa toob?

„Usun, et jagame teistega ühiseid muremõtteid selles osas, mis puudutab majanduskitsikusest kasvavat kildkondlikku ja läbipaistmatut käitumist. Samas oleme seni kasvanud peamiselt riigieelarveväliselt, ise maksvate üliõpilaste arvelt. See lisab meelekindlust, et oleme jätkuvalt vajalikud.

Majandusteadlased ei ennustanud finantskriisi ette ja vaevalt tasub uskuda ka nende ennustusi selle lahenemise kohta. Seega peame olema valmis kohanema uute väljakutsetega, arendama oma õpikeskkonda ja teadustegevust. Viimases oleme tõsiselt pingutanud ja loodame lähiajal kriisist hoolimata vilju näha.

Eesti kõrghariduses teeb muret pikalt kestnud vimm ülikoolide vahel, mille kurbi vilju korjame veel tükk aega. Tõenäoliselt lööb sama stereotüüpne käitumine jälle välja, kui uus kitsikus käes. Käitume nagu šimpansid, kuigi võiksime olla nagu bonobod.”

Mitme Eesti tippsportlase edu taga on nii meie kui ka välismaa asjatundjate kaasamine. Kui palju TLÜ asjatundjad sportlasi aitavad?

„Oleme tippspordikaardil täiesti olemas. Näiteks ei toimu ühtegi ujumise Euroopa meistrivõistlust TLÜ spet-

sialistide osaluseta. Võistluste analüüsimise tulemusi saavad kasutada nii meie kui ka teiste maade sportlased ja treenerid. Eesti sportlastest käivad meie juures töövõimet analüüsimas ja tehnikat lihvimas meistriliiga korv- ja jalgpallurid, rattasportlased, ujujad, triatleedid ja kergejõustiklased.

Tänapäeva tippspordis ei piisa edu tagamiseks eraldi teadlasest ega treenerist. On vaja treenereid koolitada, ja eriti täienduskoolitada, milles oleme olnud suhteliselt tublid – täienduskoolituses oleme TLÜ ühed edukamad.”

Millisel tasemel on Eesti sporditeadus?

„Teadust ei saa vaadata isoleeritult. Eraldi võib vaadelda spordi suutlikkust teadust kasutada ja spordivaldkonnas tegutsevate teadlaste võimet oma asja edendada. Eesti sport kasutab teadust rahuldaval tasemel. Eesti teadlaste osatähtsusega sporditeaduse edendamisel võib samuti rahule jääda. Võiks öelda, et meie sporditeadus on Eesti spordi nägu – mõnest kohast rõõmutav, mõnest kohast kurvastav.”

Olete Eesti antidopingu nõukogu liige. Kas tippsport on muutunud võidujooksuks sportlaste heaks töötavate keemialaborite ja dopinguküttide vahel?

„Etika viigilehega neid jõude eemale ei peleta. Ajakiri Nature spekuleeris hiljuti, mis juhtuks, kui doping vabaks lasta. Tõenäoliselt õpiksime kiiresti eluohtlikke vigu vältima ja osa dopingust osutuks tarbetuks. Võimalik, et tekiks spordialade eneseregulatsioon jne. Paraku praegu sellisel moel dopinguküsimust ei lahenda ja salatsevas infopimeduses on kergem rakendada teadlasi salalaborite teenistusse.”

Teie teadushuvi on inimese töövõime ja seda mõjutavad tegurid. Milline on meie töövõime?

„Inimese töövõime on kasvanud peamiselt väliste, tehnoloogiliste vahendite arvelt. Tegemist on tervise illusiooniga, sest keskmine keha on muutumas nõrgemaks. Suure tõenäosusega kehveneb lähiajal ka inimeste keskmine vaimne tervis. Südame-veresoonkonna haiguste kõrvale tulevad ühiskonnale ülikulukad suhkruhaigus ja vaimuhaigused. Pole saladus, et noorte ja tööealise elanikkonna füüsilise töövõime halveneb pidevalt.

Need muret tekitavad trendid jäävad avalikkuse tähelepanu radarilt kahjuks välja, kuna räägitakse eelkõige traditsioonilistest terviseprobleemidest. Nii lükkuvad olulised otsused edasi ja probleem kipub süvenema. Kahjuks ei suuda traditsiooniline tervishoiusüsteem kasvavat „ravimisülesannet” lahendada ja oma tervise eest hoolitsemine on üha enam inimeste enda mure.”

ETTEPANEK

Väike õppemaks kõikidele tudengitele

VOLLI KALM,
Tartu Ülikooli
rakendusgeoloogia
professor

Tasuta kõrgharidust pole olemas ning praegune olukord, kus vähemusele (46% üliõpilastest) mak-sab ühiskond solidaarselt õppe täies mahus kinni, aga enamus peab enda koolitamist ise rahastama, ei ole õiglane. Samas on tasulisi üliõpilasi ülemäära palju, sest kandidaatide vähesusest ja kõrgkoolide arvukusest tulenevalt toimub nõrgemates koolides mujalt väljajäänud üliõpilaste „järelikorje” tasulistele kohtadele. Raha võimaldab sisseastumisel kompenseerida teadmiste puudu-jääki.

Konkurentsivõimelise kõrghariduse tegelikud kulud on aga nii kõrged, et meie keskmine õppija neid maksta ei jõua. Pean täiesti mõeldavaks väikest (mõni tuhat krooni aastas) õppemaksu kõigile tingimusel, et parimatele õppijatele ühiskonnale vajalikel erialadel ja kontrollitud kvaliteediga õppekavadel kompenseerib riik selle täies mahus ning mak-sab lisaks äraelamist võimaldavat stipendiumi.

Kõrgharidusele ligipääsu pii-ravaks teguriks tohiks olla vaid eelneva hariduse kvaliteet, mitte üliõpilaskandidaadi jõukuse määr. Tudengite arvu kahanemine ja majanduslangus pole igavesed, see periood võib viia vajalike muutusteni kõrghariduses. Järjest laienev erialade dubleerimine ülikoolides ei viita kuidagi rahakitsikusele, selle vähendamine võimaldaks koondada ressursid oluliste erialade arendamisse.

Pigem õppemaksuvaba haridus

JAKOB KÜBARSEPP,
TTÜ õppeprorektor

Kui riik säilitab kõrghariduse kulutused samal tasemel ja õppekoha baasmaksumust ei muudeta, saavad paari aasta pärast pea kõik tudengid õppida riigieelarvelisel kohal. Kui aga riik tõstab baasmaksumust ja raha jääb samaks, säilib mingi kogus ka eelarveväliseid kohti. Tasuta võiks õppida vähemalt 75% tudengitest ja vabale turule jääksid need, keda riigi poliitika ei rahulda. See on tudengite väheneva arvu juures täiesti realistlik ja vastavuses kõrgharidusstrateegiaga.

Suurema riikliku tellimuse puhul saab riik kõrghariduse oma kontrolli alla – tellitakse just niipalju kohti, kui palju tööturg eeldatavalt vastu võtab. Tasulistele tudengitele ei suuda riik tulevikus tööd tagada. Praegu prevaleerivad noorte valikud riigi omade ees.

Eesti kunstiakadeemia tegi ettenägeliku eelarve

Mida toovad eelarvekärped kaasa kunstiakadeemiale? Milline valdkond on kõige kriitilisemas seisus? Kus nähakse kokkuhoiukohti?

Marek Jaansoo,

EKA rahandusosakonna juhataja

Väita, et eelarve vähenemine tuli Eesti kunstiakadeemiale nagu välg selgest taevast, pole päris õige. EKA oli muuta võiva majandusolukorra pärast

mures juba oma eelarve väljatöötamisel möödunud aasta septembris. 2009. aasta eelarve sai konservatiivne ning võimalike halbade uudiste tarvis ka märkimisväärse reserviga.

See, et praegu pole kunstiakadeemias katastroofi, ei tulene sellest, et EKA-l oleks piisavalt raha, vaid meie ettevaatlikust planeerimisest ning operatiivsest reageerimisest. Suuremast hädast hoiavad meid õigeaegselt astutud ennetavad sammud, näiteks vähen-

datakse eelarveliste vahendite jaotusel (alleelarvetesse jaotatava tulu jagamine) igakuiseid eraldisi, pidurdades sedaviisi üksuste eelarvelisi vahendeid. Samuti külmutatakse personalikulud ning teatud kululiikide puhul planeeritakse kuni 50% vähendamist.

Kokkuhoid algab sealt, kust on kõige kergem võtta, aga mis pole pikas perspektiivis üldsegi hea – arenduskuludest. Näiteks tehnoloogia nüüdisajastamise kulutused, uute seadme-

te soetamine, tarkvara uuendamine ehk valdkond, kus oleme niigi maha jäänud. Lisaks mainekujunduse ja avalike suhete kulutused, sh akadeemia tegevuse kajastamine ühiskonnas. Kärped on praegu mõeldamatud õppetöö kvaliteetse toimumisega seotud valdkondades. Samuti ei minda esialgu kunstiakadeemia uue hoone ehitusega (praegu selle ettevalmistusega) seotud kulutuste ning töötajate töötasude kallale.

Heikki Silvet: „Korralikus humanitaargümnaasiumis peaksid kindlasti olema klassikalised keeled, suur fakultatiivsete keelte valik ja maailmavaateõpetus.”

RAIVO JUURAKU foto

Mitte ainult inglise keel

Sirje Tohver

sirje@opleht.ee

Heikki Silvet õpetab Tallinna 32. keskkoolis inglise ja kreeka keelt ning maailmavaateõpetust ja Tartu teoloogia akadeemias süstemaatilist teoloogiat.

„Mulle meeldib eri tasandi noortega kontaktis olla,” ütleb õpetaja, kelle ajakava näeb ette kolm päeva Tallinnas ja kaks Tartus.

Heikki Silvetil on koolis vabad käed. Õppematerjali ja -programmi koostab ta ise.

Mida aasta edasi, seda vähem tuleb tema sõnul 10. klassi nõrga keeleoskusega õpilasi – keskkond soosib inglise keele omandamist. Alguses on tase siiski ebaühtlane. Kõnega pole probleemi, aga paljud on hädas kirjutamisega, sest kõik põhikoolid ei pane sellele rõhku.

Keskmine on 19,5 punkti 20-st

Heikki Silvet laseb oma õpilastel kolme aastaga kirjutada 21 esseed ja sama palju etteütusi, paneb tugevamad õpilased ehk mentorid kontrollima klassikaaslaste töid. Kontrollijad tähistavad vead linnukeste või ringidega, parandama peab need aga õpilane ise, sest nii saab ta asja kõige paremini selgeks. Mentor saab hinde vigade ülesleidmise eest.

Õpilastel võimaldatakse olla ka õpetaja rollis ja anda vabalt valitud valdkonnas 45-minutine tund. Mõned räägivad oma tulevasest elukutsest, mõned hobist, näiteks tantsimisest. „Üks noormees rääkis Nõukogude autodest nii huvitavalt, et isegi tütarlapsed kuulasid, suu lahti.” Kõik käib mõistagi inglise keeles. „Nii suureneb erialane terminoloogia, kasvab eruditatsioon,” nimetab Heikki Silvet plussse. Lisaks meeldib õpilastele väga oma klassikaaslaste kuulata.

Heikki Silveti õpilased, kes õpivad inglise keelt kolm tundi nädalas, on olnud riigieksamitel edukad. Suulise osa keskmine tulemus on 19,5 punkti 20-st. 100 punktini pole jõutud, küll on aga saadud 99 ja 98. Õpetaja

peab ka 90 punkti väga heaks tulemuks.

Tänavusest uuendusest, kuulamisosa lindistamisest, ei oska õpetaja suurt midagi arvata. Ei usu, et see kedagi pabinasse ajaks, aga ei näe selle järele ka erilist vajadust. 11 aasta jooksul pole ükski tema õpilane apelleerinud.

Heikki Silveti sõnul on eksamid õigustatult raskemaks läinud, mõni asi olevat siiski põhjendamatult keeruline. Tabamaks kuulmise järgi ära, et jutt käib Exeteri ülikoolist, peab Briti ülikoolidest ülevaadet omama.

35 tundi kreeka keelt

Heikki Silvet ei tea, kas pärast Jaan Krossi aegu on eesti koolides vanakreeka keelt õpetatud või kas seda praegu kuskil tehakse. Tema õpetas seda sel õppeaastal esimest korda. 35-tunnise kursuse valis 20 maailmavaateõpetuse klassi õpilast, neist lõpetas 19. „Saime ilusa sissejuhatuse teha: 500 kreeka keelset terminit ja 500 kreeka keelest tuletatud võõrsõna. Lisaks tekste, sh Aristotelese „Nikomachose eetika”.

Kreeka keele grammatika on õpetaja sõnul tõeliselt raske. Kursuse sisesejuhatavas osas käsitleti seda vaid põgusalt. Eesmärk oli avardada õpilaste maailmavaadet, äratada nende huvi kreeka keele vastu, teadvustada, et paljud võõrsõnad on meile tulnud just sealt. Heikki Silveti sõnul piisab gümnaasiumis 35 tunnist. Kui aga keegi peaks tahtma kreeka keelt põhjalikumalt õppida, siis on tal barjäär kadunud.

Valikuvõimaluste suurendamist uues õppekavas peab õpetaja heaks. Iseküsimus on, mille arvelt seda teha. Korralikus humanitaargümnaasiumis peaksid kindlasti olema klassikalised keeled, suur fakultatiivsete keelte valik ja maailmavaateõpetus.

Maailmavaateõpetus

Heikki Silvet ei kuulu ühtegi konfessiooni ega püüa ka oma teoloogia-loengutes väga konfessionaalne olla. Maailmavaateõpetuse tunnis annab ta õpilasele filosoofilise ja eetilise tausta. Õpetaja sõnul peaks aine kandma

kindlasti maailmavaate-, mitte religiooniõpetuse nime. Religiooniõpetuse sildi all võidakse üritada lapsest kitsa konfessiooni liige või pooldaja teha. Ka ei jätkuks pädevaid õpetajaid. „Kui õpetab kitsa religioosse silmarin-giga inimene, kes pole endale selgeks teinud evolutsiooni ja kreatsioonismi suhet, viskab noor heal juhul kõik peast välja – mis on muidugi kurb –, halvemal juhul saab temast ajupestud inimene.”

Heikki Silvet: „Usun, et minu kaudelt üle sajast tudengist ei hirmuta keegi noori igavesti põleva põrguga, olgugi et see on konfessioonide usutunnistustes sees. Kahjuks mõni usuõpetuse õpetaja teeb seda. Noortele tuleb selgeks teha, et paradisi ja põrgu on suured sümbolid.”

Paljudel tänapäeva tõsistel teadus-inimestel on oma religioon, mis ei mahu reaalsete konfessioonide raamidesse. Einstein väidab raamatus „Ideed ja arvamused”, et tõeliselt religioossetes inimesed saavadki olla ainult teadlased, kes on maailma sügavuti uurinud. W. Heisenberg on kirjutanud, et kvantfüüsika ja idamaade filosoofia pole kuigi kauged nähtused.

Elu sõbralikus universumis

Õpetaja sõnul oleks tänapäeva teaduse taustal kitsarinnaline dogmaatiliselt väita, et teispooluses midagi ei ole ja pärast surma mingeid dimensioone ei eksisteeri. Ta soovivat sirvida Google'is Nobeli preemia saanud füüsikute tekste, kuigi nobelistide seisukohad võivad postsovetlikule inimesele vastuvõtmatud olla. „Kui need mehed julgevad teispooluse üle arutleda, siis miks meie peaksime seda eitama? Olemasoleva andmestiku, sh New Yorgi ülikoolis tehtud uurimuste põhjal poleks õige sellist võimalust kõrvale jätta.”

Kui Heikki Silvet hiljuti ühtes Tartu gümnaasiumi loengut pidama kutsuti, valis ta teemaks „Einstein tähtsaim küsimus”. „Einstein küsis, kas me elame sõbralikus universumis. Tema vastus oli, et kui looduses on nii palju ilu ja korda, siis elame tõenäoliselt sõbralikus universumis ega peaks selle seletamatu poole ees hirmu tundma.”

Õpetamisfunktsiooni võib delegeerida õpilastele

Heikki Silvet,

Tallinna 32. keskkooli inglise keele õpetaja

Õpetamisfunktsiooni delegeerimine õpilastele on üks viljakamaid õpetamismeetodeid, eriti keeleõppes.

1.–2. õppetsükli jooksul selgub, kes õpilastest on mõnes keelevaldkonnas teistest tugevam. 2.–3. tsükli saab neid kasutada teiste juhendajate ehk mentoritena.

Keeleõpetuse viiest peamisest valdkonnast (kõne, kirjutamine, kuulamine, sõnavara, grammatika) kujuneb mentorlus eriti atraktiivselt välja töös sõnavaraga. Iga õppetsükli lõpunädalail on kavas kaks sessiooni: üks passiivse sõnavara auditiivseks kontrolliks, teine aktiivse sõnavara laiendamiseks.

Esimesel sessioonil istuvad õpilased pika laua ääres ja kolm-neli selle ümber kõndivat mentorit esitavad iga-ülele järjekorras küsimusi. Igas küsimuses peab sisalduma senises kursuses

õpitud uus sõna või väljend (siit tuleb suurem osa tsükli kuulamishindest).

Aktiivse sõnavara laiendamine on veelgi põnevam – seda alles katsetame mõnes grupis –, sest sõna ennast ei nimetata, vaid seletatakse küsimuse, definitsiooni või pooliku lause kaudu ära. Vastajal tuleb see oma aktiivsest keelemälust üles leida (siit tuleb osa tsükli sõnavarahindest).

Igaüks teenib plusspunkte

Need sessioonid on atraktiivsed tänu mitmele asjaolule. Hakkavad mängima nii mentori kui ka vastaja isikupära, siit tulenev huumorivarjund muudab küllalt rasked katsed (kõrgemates klassides valivad mentorid kogu õpitud põhisõnavara, s.o umbes 8000 sõna hulga) kõitvaks. Kui juhtub, et küsitav ei saa küsimusest aru, sest sõna on talle võõras, tõuseb kätemets – igaüks võib plusspunkti teenida. Nii kujuneb omalaadne ajurünnak, mis ka haruldasemad sõnad kollektiivselt ja mänguliselt mälu salvestab.

Kirjutamistundides on mentorid samuti vastavalt tasemele diferentseeritud: lauseehituses ja stiilis tugevamad kontrollivad esseed (kolme gümnaasiumiaastaga kirjutame vähemalt 21 esseed); keerulisema sõnavara õigekirjas tugevad on mentorid etteütluste ja sõnavaratestide puhul (kumbagi teeme samuti vähemalt 21). Siin aitab iseseisvale tööle ja keeleoskuse täiustamisele kaasa asjaolu, et mentorid ei osuta otseselt veale, vaid tähistavad ära viga sisaldava rea või teevad teksti suure ringi. Kirjutaja peab vea leidma ja ära parandama – alles siis saab ta hinde. Mentori hinne sõltub avastamata vigade arvust.

Kõne täiustamise tundides on esimese 2–3 õppetsükli kestel kord nädalas ettekanded, mille teema valivad ettekandjad ise. Pärast ettekannet esitavad nad kõigile kohustuslikud küsimused, mis lähevad tsükli kuulamishindesse.

Kui kõik on ühe ettekande teinud, järgnevad kord nädalas nn õpetamistunnid, kus õpilane sisustab kõik 45

minutit. Et teema valib tundi andev mentor, on valik lai ja klassile tutvustatakse väga erinevate alade terminoloogiat. Kasvab ka õpilaste eruditsioon.

220 lõiku kolm korda läbi

Koduse ettevalmistuse ajaliselt mahukaim osa, kodulektüür, on igal õpilasel erinev ja algab viiest leheküljest kahe nädala kohta 10. klassi algul ning lõpeb 50 leheküljega 12. klassis. Liiga kerge lektüür ei lähe arvesse. Kodulektüüri kontrollitundides omandab terve klass osa iga õpilase leitud uuest sõnavarast, mis läheb hiljem kasutusse kogu grupis. Nii avardub õpilaste sõnavara kaugele üle põhisõnavara piiride, s.t üle 10 000 sõna. Oluline on, et ka seda nn edasijõudnute sõnavara kasutame hilisemates tundides ja testides.

Loomulikult on mentorid ka grammatikas – mõni õpilane tajub grammatikat paremini kui teine või on tal olnud põhikoolis selles valdkonnas

paremad õpetajad. Oleme ka grammatikat püüdnud muuta põnevamaks, kasutades näiteks riigieksamiks valmistumise lünktekstidena lühinäiteid briti huumorist. Üks grupp avaldas omal ajal soovi kõik 220 lõiku kolm korda läbi teha! Et viimasel ajal on riigieksamites kasutatud ka ingliskeelsetes ülikoolides nõutavaid TOEFL-tüüpi teste, valmistame abituriente ka selleks. Pealegi kuluvad need kogemused ära hiljem USA ja teistesse lääne ülikoolidesse astumisel. Niisugune ettevalmistus tõstab tohutult õpilaste enesekindlust.

Eruditsiooni avardamiseks kasutame klassilektüüri tundides tekste etümoloogiast ja eponüümikast, hiljem aga tekste New York Times'ist ja lõpuks isegi Vana-Kreeka filosoofidelt või nt Stephen Hawkingilt. Õppeaasta viimasel perioodil, kui õpilasi kimbutab kevadväsimus, tegeleme lisaks millegi erilisega, nt amerikanismidega, jõulueelsel saginat täis nädalal aga nt Keirsay tuntud psühholoogia- ja isiksustestidega inglise keeles.

Mõte matemaatikast tekitas mõtteid

Aavo Lind,
matemaatikaõpetaja

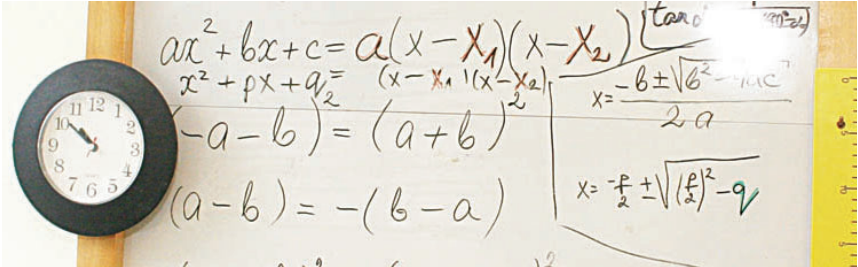
See, et matemaatikat on ammust ajast kirjutud, ei üllata kedagi. Puudub ainult statistika selle kohta, kes kiruvad ja miks. Kas matemaatikavastase kampaania põhjus on tõesti soov lasta põhja reaalinetele tuginev tehniline haridus ja konkurentsivõime?

Kui panna sada õpilast sadat meetrit jooksmas, ei jõua kõik korraga finišisse, ehkki distantssi jooksevad läbi kõik. Sama lugu on matemaatika või mis tahes mõõdetava ettevõtmisega. Ei ole kuulnud, et keegi küsiks, kas koolis on mõtet sadat meetrit joosta, ajalugu või geograafiat õppida. Aga neid on küllalt, kes on nõus matemaatika asemel tuludeklaratsiooni täitmist, sudoku lahendamist, SMS-laenu võtmist ja muud taolist „eluks vajalikku“ õpetama. Ka ristsõnade lahendamine on üsna arendav ning hoiab vanaduspäevilgi mõtetegevuse erksa (kuigi teadlased on kindlaks teinud, et matemaatikaprobleemidega tegelemine, kas või lapselapsi aidates, on selle koha pealt efektiivsem).

Arendame pealiskaudsust

Minu kunagine füüsikaõppejõud Aleksander Emmo ütles, et füüsilikul peab matemaatikapüss puhas olema. Et saada targaks füüsikuks, peab olema matemaatikas üsna kõrgel tasemel. Vundament matemaatikale laotakse põhikoolis. Aastatepikkuse „lihtsustamisega“ õppeedukuse tõstmise eesmärgil ja keskastme matemaatika „otsustava vähendamisega“ (nii hõiskas aastate eest üks tuntud haridustegelane) on vundamenti löödud tugevad mõrad. Tuttav ülikooli õppejõud kurtis, et tudengid ei oska isegi tehteid harilike murdudega. Kas tuludeklaratsioonide täitmine ja sudokude lahendamine jõuab ka kõrgkooli?

Paarkümmend aastat tagasi arvutas mul üks 5. klassi tüdruk kahe täisarvu jagamisel 43 tüvenumbrit, et kontrollida, kas tulemuseks on perioodiline kümnendmured. Kui ma seda lugu TPedI matemaatika kateedris õppejõududele rääkisin, olid nad üllatunud, miks ma lasen niisugust arvutust teha. Küsisin, kas nad on huvitatud tudengist, kellel on tahtmist ja har-

jumust mingi probleemi kallal visalt pusida. Muidugi olid nad huvitatud! Tõepoolest, selliste ülesannete lahendamisel on arvutus- ja teisendusvõtete kõrval ehk tähtsamgi tahte, järjekindluse ja visaduse arendamine. Praegu aga arendame pealiskaudsust ja käegälöömist esimese tõrke korral.

Matemaatikas on kõige tugevama löögi alla sattunud geomeetria. Tõestamine on koolist peaaegu kadunud. Mida tähendab teoreemi tõestamine? Seda, et meil on olemas eeldus, st mingid eelteadmised, faktid ja väide, mille õigsust on vaja põhjendada. Ka ülesannete lahendamine eeldab lähteinformatsiooni ehk andmete alusel tulemuseni jõudmist. Kui riigi juhtimisel ja probleemide lahendamisel tehakse vigu, oleks huvitav vaadata, milline on olnud vastavate ametiteeste matemaatikahinne ja suhtumine matemaatikasse.

Olen õpilastele seletanud, et teoreem on nagu kriminaalasi. Näiteks kolmnurkade sarnasuse teoreemi puhul on vaja koguda „süüdistusmaterjali“, seda analüüsida ja otsustada: kolmnurgad on sarnased. Otsus edasi-kaebamisele ei kuulu!

Kõige olulisem ülesande või probleemi lahendamisel on teksti mõistmine. Kui tekib tõrge, tuleb tekst uuesti läbi lugeda ja leida, mida informatsioonist ei osatud kasutada. Lisaks teksti mõistmisele on vaja osata tulemust hinnata. Siis ei saaks 12. klassi õpilane 1,3 meetri kõrguse ja 4 meetri laiuse liivahunni-ku massiks 0,64 milligrammi (!).

Avastused jäävad tegemata

Mulle jäi Malle Saksa „Mõtet“ lugedes silma lause: „Lihtsam on asi lastele ära seletada ja aegagi kulub vähem, aga kas õpilane on siis ka õppinud?“ Aastaid tagasi tegi tundi külastanud inspektor mulle etteheite, miks ma õpilastele asjad ära seletan. Vastasin, et selleks ma selle ameti õppisingi. Aga see polevat avastav õpetamine.

Õpilane peab ise avastama ja tulemuseni jõudma. Aga kui ta ei avasta?

Võõrsõnade leksikonis (1961, lk 214) on kirjas: „Heuristika – meetod, õppeviis, mis küsimuste ja juhendamise varal suunab õpilast võimalikult iseseisvale teadmiste hankimisele.“ Seda meetodit on paljude näidete-ga tutvustatud ka raamatus „Kuidas lahendada ülesannet“ (G. Polya). Kõige uuemas võõrsõnade leksikonis on sõna heuristika selgitus suhteliselt ebamäärane. Minu õppeviis vastab vanale trükile, selle alusel peab iga ülesande juures leidma küsimusi ja vihjeid, mis seostaks probleemi varemõpitud ja suunaks õige lahenduskäigu leidmisele. Siis võib kuulda klassis hüüatust: „Ahhaa!“, mis tähendabki avastamist, õige mõttekäigu leidmist. Kui kirjutada tahvlile ülesannete numbrid ja nõuda õpilastelt iseseisvat avastamist, ilma et õpetaja probleemi püstitaks, suunaks, küsimustele vastaks, oleks tavakoolis avastajaid üsna vähe. Enamik istuks nukralt kogu tunni või „avastaks“ targema naabri vihikust. Ja paljukest ta sellisel juhul õppinud on?

Talent ja motivatsioon

Mul oli 7. klassis üks väga andekas poiss. Tahtsin teda olümpiaadiks ette valmistada, aga ta teatas, et tal puudub motivatsioon! Minu pakutud perspektiivid teda ei huvitanud. Eespool nimetatud Aleksander Emmo rääkis, kuidas tema kooliajal tekkis poistel matemaatikahuvi. Nende õpetaja olevat sageli ülesannetega kimpu jäänud. Poisid olid alati õpetajast paari tunni jagu ülesannete lahendamisega ees ja neile pakkus suurt rahuldust näidata, kuidas ülesannet lahendada. Sellest klassist kasvas välja palju tarku mehi. Näide on muidugi erand.

Voldemar Panso on öelnud: „Talent ei ole habe, mis kasvab iseenesest.“ Edisoni mõtte järgi on talent 1% andekust ja 99% tööd. Seega, mida andekam

SAMAL TEEMAL:

Malle Saks
„Mõte“ (vt ÕpL, 30.01.)

on õpilane, seda pingsamalt peaks ta töötama oma ande arendamisel.

Töö- ja korraharjumused peaksid lapsed saama kodunt, samuti teadmise, mis on lubatud, mis mitte. Kui ainus töö on nõudepesemine või prügiämbri väljaviimine, kui keelamist peetakse ahistamiseks ja karistamise eest võib vanema kohtusse kaevata, siis tuleb tõdeda, et demokraatial on ka varjuküljed. Noorsõdurit ei tohi panna kätekõverdusi tegema. Kas neid sõjaolukorras võib rünnakule käsutada, kui mõnel pole motivatsiooni? Võib-olla noori kainestab ja paneb õppima praegune majandusolukord?

Kas Juhkentali meetodil?

Probleem on aga, kes neid õpetab. Igasugustest kampaaniatest hoolimata ei ole kooli massiliselt noori füüsika- ja matemaatikaõpetajaid tulemas. Sama või suurematki palka võib saada väiksema valu ja vaevaga. Ja kuidas tuua kooli tagasi õpetajad, keda on sundinud lahkuma õpilased, kes väga teadlikena oma õigustest, aga mitte kohustustest ei õpi ise ega lase ka teistel õppida.

Kõrgkoolide tudengite hulgas on arvestatav hulk neid, kelle teadmised koolimatemaatikas on väga kesised. Siit ka suur väljalangus. Tasub uurida, milliste riigieksami punktidega väljangejad kõrgkooli vastu on võetud. Kas kõrged punktisummad on saadud Juhkentali meetodil või muu nipiga?

Riigieksami harjutusülesannete hulgas on statistikaülesanne, kus on andmed, et 2002. aasta matemaatika riigieksamit tegi 147 õpilast, kelle aastahinne oli 2. Toon ära selle sagedustabeli lõpuosa: 36 õpilast said 31–40 punkti, 21 õpilast 41–50, 16 õpilast 51–60, 6 õpilast 61–70 ja üks kahemees jäi vahemikku 71–80 punkti. Vapustav! Kas ei ole kaisendav ülekohus panna nii võimekatele õpilastele hindeks 2? Sellised üliõpilased langevad küll esimeste semestritega välja, aga on jätnud ukse taha need, kellel punkte vähem, aga kes oleksid ülikooliõpingutega toime tulnud. On, mille üle mõeldä.

Uus metoodika – õpiring

Tallinna ülikooli Haapsalu kolledžil on Eesti-poolse partnerina olnud võimalus osaleda EL-i Comenius 2.1 programmi raames rahvusvahelises projektis „Education for Change“. Projekti algatasid kaks Rootsi institutsiooni: WWF Sweden (maailma looduse fondi Rootsi osakond) ja Rootsi vabaharidusliit.

1992. a toimus Rio de Janeiros ÜRO arengukonverents, kus kinnitati 21. sajandi keskkonnastrateegia „Agenda 21“. Strateegia määrab riikide keskkonnakaitse ning loodushoiu põhisuunad. Tegevuskavas on märgitud, et keskkonnateadlikkuse suurendamisel ja säästva arengu idee toetamisel on haridussüsteemil oluline roll.

24. jaanuaril 2002 kiitsid Stockholmis Läänemere-äärsete riikide haridusministrid heaks Läänemere „Agenda 21 E“ („Baltic Agenda 21E“) ehk säästvat arengut toetava hariduse arendamise kava. Selle põhieesmärk on Läänemere piirkonna säästev areng, jätkusuutlikkuse põhimõtete integreerimine kõikidesse õppekavadesse ja järgimine kõikidel haridustasanditel, kaasa arvatud täiskasvanuhariduses. Projekti „Education for Change“ eesmärk oli pakkuda lahendust säästva arengu põhimõtete viimiseks kooli. Planeeritud oli õpetajate täienduskoolitus, kasutades õpingi metoodikat. Pilootprojekt kestis septembrist detsembrini 2005 ning põhiprojekt jaanuarist 2006 septembrini 2008.

MALL VAINOLA,
TLÜ Haapsalu kolledži projektijuht

SIRJE PIHT,
TLÜ Haapsalu kolledži projektikoordinaator

*Artikli täisteksti loe www.opleht.ee
(nr 8, 27.02.)*

Plussid tahvliserval

Õpilased istuvad neljakaupa rühmades. Tahvlil on reas rühmade numbrid. Missugusel rühmal läheb hästi, selle rühma numbril alla pannakse tahvlile pluss kirja. Kui läheb halvasti, siis pannakse miinus, aga selle saab aktiivse osalemisega juba samas tunnis plussiks parandada.

Õpetaja peab hoidma klassis positiivset meeleolu, õpilasi põhiliselt kiitma ja tunnustama, nii et tunni lõpuks oleks kindlasti kõikidel rühmadel tahvlil ainult plussid.

Liina Norit,

Läänemere gümnaasiumi õpetaja

RAAMAT

Viie distsipliini rakendamise käsiraamat loob tervikpildi

Toomas Kink,

Tartu Raatuse gümnaasiumi direktor

Õppivast koolist on viimasel kümnendil ohtralt juttu olnud, kuid tõlgendused on seinast seina.

Kes on lugenud professor Peter Senge raamatuid, räägivad sarnastes kategooriates. Süsteemne mõtlemine, mees-

kondlik õppimine, jagatud visioon, isiklik meisterlikkus ja mõttemudelid on need viis distsipliini, millele tuginedes arendatakse oma organisatsiooni. Mulle on need kujunenud reaalseteks tegevusteks, milleta ei ole võimalik muutustega kaasa minna.

Hoiakud tuleb uueks koolitada

Enim on seejuures asjad kinni jooksnud mõttemudelite juures ehk uueduste elluviimisel kipuvad takistama inimeste väärtushinnangute/hoiakute/suhtumiste jädad. Sellest aitab üle saada kollektiivne, ühiste eesmärkide ja visiooni realiseerimise nimel õppimine.

Majandusmaailmas on organisatsiooni väärtuse hindamisel käibel inimkapitali mõiste. Lihtsas tõlgen-

duses tähendab see, et haridusastutuse suurim väärtus on inimesed. Ennekõike õpetajad/töötajad oma professionaalsete oskuste, teadmiste, väärtushinnangute ja hoiakutega, ning õpilased, kelle maailmapilt nad kujundavad. Hoonete väärtus ja materiaalsed vahendite hulk ei ole nii oluline. Õppivaks organisatsiooniks saab kujuneda ainult meeskondliku ühistegevuse kaudu.

Õppiv kool

Mulle oli meeldiv üllatus, et kirjastus ATLEX on tõlkinud P. Senge ja tema kaasautorite raamatu „Õppiv kool“ – viie distsipliini rakendamise käsiraamatu haridusastutustele ja neile, kellele haridus korda läheb. Raamatu on kokku pannud professionaalid, kes

valdkonda, millest kirjutavad, süvitsi tunnevad ja on seda tööd realselt teinud. Tegemist ei ole kuivade teoreetiliste teadmiste, vaid ülimalt rakenduslike käsitlustega koos hulga näidete ja viidetega.

Erinevusi ja sarnasusi

Ameerika-kesksetest näidetest hoolimata on huvitav teha võrdlusi meie koolide arenguga, sarnasust ja erinevusi leiab küllaga. Kas väited „pole olemas tavalisi lapsi ja pole olemas halba last“, „räägime õppivast klassiruumist kui organisatsioonist“, „inimeste juhtimine ilma neid kontrollimata on võimalik“ on sarnased meie koolisüsteemis levinud mõttemudelitega või mitte?

Mulle oli lugedes oluline tajuda tervikpildi kujunemist eri autorite

Peter Senge
„Õppiv kool“
ATLEX
2009

käsitlustest. Sageli hoomame suurest pildist vaid killukesi, mis takistab kokkuvõttes organisatsiooni tervikliku arendamist.

Olen rõõmus, et lisaks sama kirjastuse tõlgitud Michael Fullani raamatule „Uudne arusaam haridusmuutustest“ (2006) on minu töölaual leidnud koha ka teine lemmikraamat. Tahaks loota, et varsti kulub laiem töölaud marjaks ära.

Lugemispesa sõbrad

Keila Vikerkaare lasteae

Rõhutati hea õhk

Kõne ja fantaasia arengu

MERIKE OLDEKOP, Keila Vikerkaare lasteaia õpetaja

MÄNG

„Teretamine“

Lapsed istuvad koos õpetajaga ringis. Alustades põialdest, puudutavad sõrmeotsad üksteist. Puudutuse ajal teretatakse ja nimetatakse laste nimed ringis istumise järjekorras. („Tere, tere, Alisa” – kokku lähevad põidlad, „Tere, tere, Mihkel” – kokku puutuvad järgmised sõrmed jne.) Viisi valib õpetaja mõne lihtsa lastelaulu järgi.

Kui kõigi laste nimed on läbi lauldud, lähevad sõrmed vaheliti ja näpud kallistavad.

Sellise lihtsa näpumänguga saab luua mõnusa meeleolu päeva sisse-elamiseks ja samas loob see kontakti iga lapsega individuaalselt.

Marge Kiel,

Kaisukaru lasteaia õpetaja

Väikelapsel tuleb kujundada õiged harjumused

Maie Tuulik, pedagoogikadoktor

Vanasõna õpetab: külvad teo – saad vilumuse; külvad harjumuse – saad iseloomu.

Harjumuste loomise tingimus on harjutus, – mingi tegevuse kordamine. Kehtib reegel: mida rohkem kordunud, seda kergemini kordub. Paljud igapäevatoimingud põhinevad harjumustel. Harjumus tähendab teatud toimingute fikseerimist nii, et teeme neid mehaaniliselt.

„Mida lapsed sinu arvates tingimata peavad tegema, seda kinnita nendes lakkamata harjutuse kaudu, nii sagedasti, kui juhtum selleks kordub, ja kui võimalik, kutsu juhtumid selleks ise esile. See sünnitab neis harjumuse, mis, kord juurdunud, mõjub iseene

sest ja loomulikult ilma meeldetuletuseta,” õpetas Peeter Pöld. Harjumuste kujundamist pidas tähtsaks ka Aristoteles. Inimestel on eelsoodumused harjumuste omandamiseks, kuid need tuleb harjutuste kaudu omandada.

Rousseau oli aga harjumuste kujundamise vastu. Ta õpetas, et harjumuste puudumine on kõige parem harjumus. Ent mida teadis tema väikelastest, kui ta oma lapsedki varjupaika andis?

Põhiosa lapse harjumuste kujundamisel on vanematel. Vanemad on aga suures segaduses. Kas uskuda vabakasvatuse propageerijaid, kelle arvates igasugune kasvatus (ka harjumuste kujundamine) on ajupes

Harjumuste kujundamine

Toon näite väikelapsest, kes ei oska küll veel rääkida (ta räägib oma pika jutu ära ühesõnaliste hüüatustega!), kuid saab suurepäraselt aru asjadest, mida talle kor

ratatakse. Väikemehel kul

lasteaiaaga kohanemiseks vaid nädala jagu päevi. Paar esimest päeva oli ta koos emmega lasteaias kuni päevauneni. Siis pikendati aega ja ema seletas hommikul, et tuleb lapsele järele kohe, kui too on ära maganud. Sellel päeval keeldus väikemees õue minemast, otsis oma pidžaama üles ja tahtis kohe tuduma minna. Nüüd kinnitasid vanemad talle päeva tegemisi igal hommikul uuesti üle: mäng, õues, sööma, tuduma, mäng, emme-issi. Ja alla kaheaastane mees, kes ei oska end veel jutuga väljendada, saab täpselt aru, mis toimub. Ta ei karda, et emme-issi kuhugi päriselt ära kaovad, ja alles pärast tudumist sibab ta aeg-ajalt garderoobi vaatama, kas nad on juba seal.

Harjumus juurutatakse mingi tegevuse kordamisega. Kordamine peab eriti alguses olema võimalikult sagedane. Järsud muutused võivad tekitada ärevust, mis avaldub käitumises. Laps allub järjepidevusele paremini kui äkilistele muutustele. Ootamatud probleemid on käitumishäirete peamised allikad, arvab Palmano.

Harjumuste kujunemisel on oluli

ne rutiin, järjepidevus ja järjekindlus. Lapsed on eeldatavalt rahulikumad, kui teavad oma päevakava ja ettevõtmisi. Rutiin võib lapsevanemale tunduda üksluine, kuid lapsele annab see kindlustunde.

Erandeid ei tohi lubada, need hävitavad saavutatud tulemused ja alustada tuleb uuesti. Kui tahame kujundada harjumust, peame sõnastama reegli võimalikult lühikeste lihtsate, selgete lausetega ja nõudma selle kõrvalekaldumatut täitmist.

Iga harjumuse omandamiseks kulutatakse jõudu, seepärast ei ole tulemuslik hakata paljusid harjumusi kujundama samal ajal, tuleks kesken

Vanemate eeskuju

Oleme sageli kuulnud soovitud käituda ütleja sõnade, mitte tegude järgi. Võime kindlalt väita, et laps jälgendab täiskasvanut. Väike laps ei tee veel vahet heal ja halval, ta võtab omaks selle, mida näeb ja kogeb. Tähtsaimad inimesed on talle pereliikmed, enne

kõike ema ja isa. Toon mõned näited emade ja isade käitumisest, mida nad ise ilmselt tähelegi ei pane.

„Lapsed mängivad sünnipäeva. Kaetakse lauda ja hakatakse süüa. Üks poistest võtab mängukulbi ja sööb otse potist. Teised lapsed ütlevad, et nii ei sobi teha. Poiss vastab selle peale: „Sobib küll, nii peabki süüa, sest minu isa sööb ka niimoodi.”

„Kaks poissi mängivad rühmas ärimehi. Mänguklotsid on mobililideks. Üks teisele: „Mis sa teed?” Teine: „Kuradi p..., ma ei saa seda koormat kuidagi peale.”

„Tütrele lasteaeda järele tulnud ema räägib talle, et nad lähevad koju ja siis läheb tema poodi, aga laps jääb üksinda

koju. Laps nutab ja ütleb, et ei taha koju jääda. Ema: „Hea küll, tule siis kaasa, aga ma ei osta sulle midagi, ära mitte lunigi.” Laps noogutab selle peale. Ema ei saa ikka veel rahu: „Ma ei osta sulle poest midagi magusat, jäi meelde.” Kassa ette jõudnud, teatab ema: „Olgu, täna saad veel ühe Kinder-muna. Homme enam ei midagi.”

„Laps nutab ega taha lasteaeda jääda. Ema keelstab: „Mine nüüd ilusti rühmatuppa, ma tulen sulle kohe varsti järele!” Ema unustab oma lubaduse juba autosse istudes, aga laps räägib sellest terve hommikupooliku ja ootab. Lõpuks on kurbust ja nuttu terve rühmatuba täis.

„Laps joriseb hommikul nutta ja teatab, et talle ei meeldi lasteaias magada. Ema ütleb selle peale, et istugu üleval. Enne lõunauinakut hakkab laps nutma ja teatab, et ema ei lubanud tal magama minna. Lõpuks soostub ta õpetaja veenmise peale voodisse minema ja uinub kiiresti.

Harjumus kui kohanemisviis

Harjumus kui kohanemisviis on ühtlasi nii vajalik kui ka ohtlik. Vajalik sellepärast, et väljakujunenud reaktsioon hoiab kokku meie aega ja pingutust korduvate olukordade käsitlemisel. Saame harjumuslikku vastust automaatselt kasutada. Kui olukord muutub, peaks muutuma ka meie reaktsioon. Just uudsete probleemide korral on harjumused takistuseks ja raskendavaks teguriks. Nad pidurdavad loovust ja leidlikkust ning asendavad tõelist ja võrsket tähelepanu, taju, õppimist ja mõtlemist.

Harjumuste puhul on tegemist paradoksiga – nad on peamised abivahendid kohanemisel, kuid samas ka takistavad kohanemist. Hispaania vanasõna ütleb: harjumused on alguses ämblikuvõrgud, seejärel kõied.

Marge Kiel – naine nagu orkester

Sirje Tohver

sirje@opleht.ee

Tallinna Kaisukaru lasteaia õpetaja Marge Kieli rühmas on 19 last vanuses 2–7 aastat. Pooled neist on pärit vene peredest.

Marge Kiel tuli Kaisukaru vene lasteaeda eesti keele õpetajaks. Tänavu on juba kõik rühmad eesti õppekeelega. „On tore, et vene rühma kadumine ei ehmatanud vanemaid ja nad oma lapsed ikka meile tõid,” rõõmustab õpetaja. Tema jääkarude rühmas on üheksa vene last, üks 2,5-aastane tüdruk on pärit vene-inglise perest.

Lasteaias enam eesti keele tunde pole. „Püüame näitlikustada, keha-keelt kasutada, üha uuesti ja uuesti seletada, kui lapsele midagi arusaamatuks jäi. Mõnel juba tuleb eesti keel, mõni alles ammutab endasse.”

Imepärane rebane

Marge Kiel õpetab keelt mängides. Kui teemaks on lauakombed, läheb ta lastega nukunurka Malle sünnipäeva pidama, küpsetab „koogi”, paneb lauale nukuserviisi tassid ja taldrikud. Mõnikord kasvab teema välja elust enesest. „Ükskord tõin kodust kaasa rebasenaha, et seda näidendis kasutada. Sel päeval keerles kõik rebase ümber. Mis loom ta on, kus elab, kas on kasulik või kahjulik, miks jahimees ta maha laskis?”

Marge Kieli sõnul peab õpetaja märkama, kas ta on töö üle- või alaplaneer

rinud, kas ülesanne on liiga raske või kerge, vajadusel seda kohendama või selle hoopis kõrvale jätma. Kui teema last ei huvita, on kulutatud aeg kaduma läinud. „Paljud imestavad, mis ma väikestega arutan, aga me tõepoolest arutame – ma ei pea monoloogi. Vestluses selgub, mida nad juba teavad, mida üksteisele õpetavad, mida tuleks lisada. Mõnus koostöö.”

Kui vanemad peavad lapse kooliküpsuse all silmas peamiselt lugemise ja kirjutamisoskust, siis õpetajale on hoopis tähtsam, et laps suudaks end arusaadavalt ja selgelt väljendada ega kardaks suhelda. Et tal jätkuks enesekindlust. Marge Kiel ei ütle kunagi, et lapse jutt on vale. Noore õpetajana ütles ta ükskord portreepildil silmad punaseks värvinud tüdrukule, et silmad pole kunagi seda värvi. „Laps ütles, et tema vanaisa silmad on kogu aeg punased. Küllap see oligi nii.”

Kui lapsele aina öelda, et ta ütles või toimis valesti, kaotab ta eneseusu ega julge enam midagi küsida. „Püüame lastele sisendada, et kõik nad on tublid, igaüks saab millegi eest kiita.”

Ainult plussid ongi

Kaisukaru lasteaias on kombeks saata vanematele e-kirjaga nädala tööplaan, et nad saaksid lapsega kodus samadel teemadel rääkida. Eriti oluline on see liitrühmas, kus õpetajal tööd topelt. „Kui siia tul

tut. Päeva sissejuhatuse kuulame koos ära, siis läheb töö gruppidesse. Mina tegutsen ühe grupiga, minu abi Marvi ohjab teisi lapsi.”

Kui õpetajad hakkasid liitrühma plusse ja miinused kokku lugema, ainult plussid tulidki. Õed-vennad saavad ühes rühmas käia. Lapsed õpivad üksteiselt, harjuvad teistega arvestama. Suured aitavad pisikesi. Seitsmeaastasele Stasikule ei pea seda isegi meelde tuletama, ta tunneb ise vastutust väiksematega tegelda.

Silmad selja taga

Lapsed imestavad, kuidas Marge kõike teab. Näiteks seda, et maja taha hiilinud laps kavatses seal lund süüa. „Minu mõte peab käima lapse omast pool sammu ees. Pean last läbi nägema, aimama, mis tal mõttes on. Õpetajal olgu silmad ka kukla taga.”

Peab hästi paindlik olema ja oskama kõigile küsimustele vastata. „Vahel olen öelnud, et ma ei tea, lähme uuri

me järele. Selle nipiga saab lapsi raamatu juurde meelitada.” Et õppevahendid on kallid, teevad õpetajad neid sageli ise. Marge Kiel ostis venekeelseid muinasjutuvihikuid, lõikas neist pildid välja ja kiletas ära. Nüüd saavad lapsed „Naeri”, „Tare-tarekese” ja „Kolme karu” pilte järjestada, mõistatada, mis muinasjutust tegelased pärinevad. Nagu teisedki lasteaiaõpetajad ostab Marge Kiel vahel asju oma raha eest. „Kui küsiks

Marge Kiel: „Lasteaiaõpetaja peab kõike teadma, kõike oskama.” Autori foto

uus mõte tekkinud. Miks haridusasutust nii palju ei usaldata, et talle kaup kohe kätte antaks?”

Marge Kiel on lugemispesa mentor. „Käsu peale ei lähe keegi lugema, laste huvi raamatute vastu tuleb salanippidega kasvatada. Kui võtad raamatu kätte, küsivad nad kohe, kas me hakkame täna lugema. Huvi aitab ülal hoida ka raamatute vahetamine lugemispesas. Vahel läheb päris lõömaks, iga eksemplari on ju vaid üks.”

Õpetaja sõnul on tal tüdrukutele lihtsam igasugu tegevust välja mõelda, küsimus on, kas see ka poistele meeldib. „Lasteaiaõpetaja peab olema nagu orkester, kõike teadma, kõike

oskama. Ka naelad, haamid ja muud töövahendid peavad selged olema.”

Kaisukaru lasteaias on kombeks lapsi kallistada.

Kalli-kalli

Marge Kieli sõnul vajavad lapsed ka kodus rohkem hellitusi. „Kehaline kontakt annab väikesele inimesele turv

ÜKS MURE

Tiina Kadarpi,
Värska muusikakooli direktor

Uus põhikooli- ja gümnaasiumi-seaduse eelnõu näeb muuhulgas ette, et tulevikus võivad munitsi-paalpõhikool või -gümnaasium ja huvikool tegutseda ühe asutusena. See seadusemuudatus võib puudutada umbes 80 huvikooli.

Meie muusikakool asub Värska gümnaasiumiga ühes majas ja õpilasedki on samad. See ei tähenda aga ühte asutust. Täiesti teine on õppekava, nagu ka kooli rahastamine. Riik ei anna huvikoolidele ju sentigi.

Usun, et seadusemuudatus toob väikestes valdades tõenäoliselt kaasa üldhariduskoolide ja huvikoolide ühendamisened. Paraku ei pruugi õppe kvaliteet vähemalt muusikakoolides siis enam samale tasemele jääda. Väikestes muusikakoolides on valikuvõimalusi niigi kõvasti vähem ja tase-mevahed suurte linnamuusikakoolidega paratamatud, aga seni on siiski suudetud jääda süsteemse õpetuse juurde. Kui muusikaharidus enam otseselt kellegi südameasi pole, võib see muutuda formaalseks.

Väikestes muusikakoolides tee-vad direktorid niikuini kogu organi-seerimistöö ise: jõudumööda on nad majandusjuhatajad, huvijuhid, õppealajuhatajad ja direktorid, pea-vad esindama kooli ja korraldama õppetööd. Üldhariduskoolis on 3–4 inimest selleks, millega huvikooli-juhid peavad üksi hakkama saama. Omavalitsused ei ole olnud nõus pal-kama meile ühtegi abilist ja väikse-mates koolides polekski see ilmselt otstarbekas. Kui hakatakse raha veel kokku hoidma, oleneb kõik sellest, kes on valla eesotsas. Huvikoolid, kes nagunii riigilt sentigi ei saa, sõltuvad ju täielikult vallast. Vald võib otsusta-da isegi seda, kas ta nõuab oma muu-sikakooli direktorilt kõrgharidust või ei, ja nimetada ise huvikoolide õpetajaid metodidukuteks.

Peale väikese raha kokkuhoiu ühen-damine minu arvates midagi head küll

kaasa ei too. See kokkuhoid saabki tulla peamiselt direktori palga arvelt. Raamatupidamine on haridusasutusel nagunii ühine, väikeste valdade allasutustel pole oma pangaarveidki. Niisiis 10 000 korrutada 12-ga, maksud juurde – kokkuhoid umbes 160 000–170 000 krooni aastas. Valla mitme-kümneiljonilise eelarve juures pole see mingi raha. Töö jääb aga tegemata. Või kui ei jää, peab valdkonna organi-seerimiseks ikkagi olema palgal eraldi inimene ja reorganiseerimisest saab lihtsalt mõttetu ümbernimetamine – seega leiangi, et huvikoolide ja üldha-riduskoolide ühendamisel pole mõtet. Pealegi süsteem ju töötab, huvikoolid on endiselt populaarsed, erinevalt üld-hariduskoolidest ei ole huvikoolides õpilaste arv langenud. Töö käib, huvi asja vastu on ja sebmist on muusika-koolide direktoritel küll ja küll.

SAMAL TEEMAL

ÜLLE ANDERSON,
Ülenurme muusikakooli direktor:

„Loomulikult oleks majanduslikult mõttekas väikeses kohas huvikool ja üldhariduskool koondada. Majan-duskulude (elekt, küte) kokkuhoiu seisukohalt on ühine maja kahtlemata ökonoomsem, ka lastel on ühes majas hea liikuda, saab üritusi paremini koordineerida. Kõik see on plusspool. Paraku on olemas ka ohud.

Huvikoolina sõltume täielikult ko-halikust omavalitsusest, mitte ei ole riigi palgal nagu õpetajad. Töötame niisiis tänu kohalike võimude heasoov-likkusele ja oleme palkades üldhari-duskooli õpetajatest väga palju maas. Kõiges, mis puutub seadusandlusesse, on muusikakoolid seni kuidagi väga omapead jäetud. Oleme pendelda-nud mitme ministeeriumi vahet ja ega meiega HTM-is keegi eriti tegele. Muusikakooli õpetajad on kirjade järgi hoopis huviharidustöötajad, õpetaja staatuski on meil ära kadunud. Kindla õppekavaga muusikakooli ei saa para-ku ühte patta panna kudumisingiga.

Hea, kui on selline koolijuht, kes huvikooli probleemidega kursis ja neist huvitatud, aga tihti pole nad vähemalt muusikaharidusega kuigivõrd kokku puutunud. Võimalik lahendus oleks eraldi teemat valdav muusikakooli juht, kas siis oma valdkonna asedirek-tori või direktori asetäitja staatuses.”

Andre on alati tantsida tahtnud

Anu Möttus

anu@opleht.ee

Koolitantsu maakonnavoorud on selleks aastaks ühele poole saanud. Igast maakonnast pääsevad piirkonnavooru kuni pooled tantsud. Umbes sama edasipääsuprot-sent on ka Andre Laine tantsudel.

Tänavu löi Andre Laine jälle iseen-da mulluse rekordi: eelmise aasta 30 tantsu vastu on ta tänavu Koolitantsul esindatud 33 tantsuga. 16 neist – 13 Põlva- ja kolm Võrumaalt – jõudsid piirkonnavooru. „Nagu mingi hull maniakk,” naerab Andre ise. Nähtuse erakordsusest annab aimu ehk see, et teist kohta selles arvestuses hoiakse 11 tantsuga ühelt juhendajalt.

Muidugi pole rekordite püstitami-ne Andre Lainele omaette eesmärk. Nii lihtsalt juhtub, kui sul on tantsu-tunnid Kanepi gümnaasiumi kõigis klassides ja tantsurühmad lisaks Kanepile veel Põlvas, Tilsis ja Varstus.

Kanepi patrioot

Kanepi koolis algas Koolitantsu vai-mustus 2002. aastal, kui siis 12. klassis õppinud Andre oma klassikaaslaste-ga esimest korda ise tantsud tegi ja festivalile jõudis. Andre Laine enda esimene tantsuõpetaja oli algklasside klassijuhataja Anne Kukk, edasi tulid moderntantsuring ja kõige otsustava-mana maakondlik rahvatantsurühm Kagu Kabujalakõsõ. „Teadsin juba päris varakult, et lähen tantsu edasi õppima. Ja nii see ka läks.” Ka Viljandi kultuurikademies õppimise aja käis Andre Kanepis tantsurühmi juhenda-mas, nii et kõik laupäevad ja pühapäe-vad selles majas ainult tantsiti.

Kui Andre Laine oma tänaseid tant-surühmi loetlema hakkab, peavad kol-legid kõrvalt aitama, et keegi ei unu-neks: kuus rühma oma koolis, Kanepi kultuurimaja rahvatantsurühmad ja aeroobika, Meie Stuudio Põlvas, kus tantsib 70–80 last, tantsuringid Tilsis põhikoolis Põlvamaal ja Varstu kes-koolis Võrumaal, maakondlik rahva-tantsurühm Kagu Kabujalakõsõ, mis käib koos kord kuus pika nädalavahe-tuse. Tema juhendab ka Põlva käsipal-liklubi Serviti tantsutüdrukute ja E-laulustuudio liikumist. Nii laia haarde puhul on kõige suurem mure see, et kui kellelgi tunniplaan muutub, peab hakkama jälle otsast peale aegu klapi-tama, et igale poole jõuda.

„Mul on kõik koos: töö, hobi, meele-lahutus,” ütleb Andre. „Sellepärast

Laiemalt sai Andre Laine tuntuks just Kooli-tantsu kaudu.

Autori foto

seda tantsu nii palju kokku saabki. Kui ülikooli tantsuerialale astusin, oli esimene küsimus, mis mulle esitati: „Kas sa tead, kui suur on tantsuõpetaja palk?” Arvasin siis ja arvan praegu, et see ei ole määrav. Teen seda, mis mulle meeldib.” Küsimusele, kas sellist aega ka on, kui ta ei tantsi, vastab Andre, et öösiti üritab ta ikka magada. „Enne võistlusi on elu tõesti väga pingeli-ne ja päevad proove täis. Oleks vaja sekretäri, kes ütleks, kuhu minna, ja aitaks paberimajandust korras hoida.

Andre on valitud 2011. aasta noorte tantsupeo 7.–9. klassi liigijuhiks. Iga kuu ühel reedel sõidab ta Tallinna tantsupeoasjadega tegelema – vähe-malt see reede on koolist vaba...

Tantsud arvestustega

Kanepi gümnaasiumis on kõigil klas-sidel esimesest kaheteistkümnenda-ni aasta ringi tunniplaanis ka tants. Erinevalt ringitunnist võetakse siin reeglipäraselt läbi eri stiile: esimesel veerandil näiteks seltskonnatantsu, vastu suve seisab ees rahvatantsuõpe-tus. Iga tsükkel lõpeb arvestusega: lapsed tantsimas, õpetajatest žürii vaatamas ja hindamas.

Vahel kipub juhtuma, et sama asi, mis huviringis lapsi vaimustab, tun-nis kohustuslikuna enam nii tore ei tundu... Andre ütleb, et midagi tege-ma tuleb panna ka need, kes tantsida ei taha, aga enamik lastest ootab tant-sutundi väga. Eriti väikesed, kes var-mad iga liikumisvõimalust kasutama.

Andre Laine eilsed õpetajad ja tänased kolleegid Kanepi gümnaasiumis ei ole teda iseloomustades kiidusõnadega kitsid. Nende sõnul on kõige vahvam just see, et Andre rühmades on koos pisikesed ja suured, peenikesed ja paksukesed. Kõigil on oma liikumine ja roll, kõik on isemoodi ja igapähe-l isikupärane liikumine.

Seinast sein

Tantsustiilide seas Andre Lainel lem-mikuid pole. „Mulle meeldib teha eri-nevaid asju.” Pole võimalik paari sõna-ga seletada, kust need ideed tulevad. Aga küsivat seda kõik. „Lihtsalt var-rukast. Kui idee tuleb, kirjutan selle kohe üles. Suvega koguneb tavaliselt mõtteid mitu lehekülge, sügisel hak-kan neid vaikselt realiseerima.”

Koolitantsul Põlva eelvoorus oli sel aastal 28 tantsu Andrelt ja ainult üheksa teistelt tegijatelt, nii tekkis paratamatult konkurss oma rühmade vahel. „Ise saan edasi ja ise kukun välja ka. Õnneks on tööd ja rühmad tõesti erinevalised, muidu oleks see ju päris õudne – 33 ühe käekirjaga tant-su. Konkurents paneb rühmad pinguta-ma: Kanepi vaatab, mida Põlva teeb, ja vastupidi. Minul endal siin eelistusi pole – las paremad pääsevad edasi.”

Augustiks, kui pidu juba minevik ja tahaks jälle tantsuga pihta hakata, plaanib Andre tantsulaagrit. Neidki on ta korraldanud juba minu aastat. Kolm-neli päeva tõsisest tööst päädib etendusega laiemale publikule.

Mäss oma hoovi peal

Möödunud aasta novembris korraldas produktsioonifirma Eetriüksus koos-tööd haridus- ja teadusministeeriumi-ga õpilastele esseekonkursi 1924. aasta 1. detsembril toimunud kommunistli-kust riigipöördekatsest jutustava filmi „Detsembrikuumus” ainetel. Tublimad noored esseistid olid 24. veebruaril kut-sutud autasustamistseremoonial Balti jaamas asuvasse restorani Travel, kus kuulutati välja võitjad.

Esseekonkursile esitati ühtekokku 74 tööd, neist 38 noorema ja 36 vane-ma vanusegrupi õpilastelt. Usinamad osavõtjad olid Tallinna 21. kooli 6.b, Tallinna Gustav Adolfi gümnaasiumi 9.c, Tallinna tehnikagümnaasiumi 12. ning Tartu Forseliuse gümnaa-sium 8.a klass. Kõige aktiivsemate klassidega lubasid filmitegijad kooli

Laura Kell oli võidukas essee-konkursi nooremas vanuseastmes.

Autori foto

kohtuma minna. Populaarseimateks teemadeks osutusid „Päästa ennast või päästa riik?”, „Detsembrikuumus – aja-

lugu või ajatu lugu?” ja „Kallis kasukas või rongipilet Pariisi?”.

Žürii oli nominentideks valinud 12 silmapaistvama töö autorid: nooremas vanuserühmas (11–15-a) olid nendeks Maris Abe (GAG), Laura Kell (Tallinna prantsuse L), Madli Kullaste (GAG), Sven Erik Ojavee (GAG) ja Merlin Paggi (Tallinna 21. K) vanemas vanuserüh-mas (16–19-a) Ulla Kihva (GAG), Martin Liivand (Nõmme G), Kadri Karolin Kõuts (GAG), Maie Palmeos (GAG), Heidy Meriste (TÜ), Katri Reinsalu (Rapla ÜG), Henri Ristisaar (HTG). Peavõit mõlemas vanuserühmas oli iDeal OÜ välja pandud Apple Macintosh sülearvuti.

Mida annab selline esseekonkurss filmitegijatele? „Detsembrikuumuse” produtsent Artur Talvik: „Kui film on valmis ja läheb kinno, siis esimene taga-siside tegijatele on kahtlemata vaatajate hulk. Meie filmi on vaatamas käinud

juba üle 55 000 inimese. Võib küll luge-da lehest retsensioone ja kuulda sõprade arvamusi, aga seda, mida mõtleb filmist laiem ring, me teada ei saa. Seepärast oligi esseekonkurss kõige rohkem kinos käiva vanusegrupi seas meile väga põnev. Valisime ka nominentide hulka eelkõige selliste esseede autorid, kelle töödest paistis välja oma vaatenurk.”

Nominentide hulgas arvukalt esinda-tud Gustav Adolgi gümnaasiumi ema-keeleõpetaja Anu Kell usub, et nende kooli õpilaste huvi konkursi vastu tõstis tublisti tõsiasi, et mitmed episoodid fil-miti GAG-i hoovis – filmipagari töökoda asus poiste tööõpetuse klassis.

„Meie õpilaste jaoks polnud see liht-salt episood ajaloo, vaid midagi, mil-lega sul on isiklikum seos. Käisime „Det-sembrikuumust” ka kogu kooliga vaata-mas, kohtusime režissööriga. 12. klassi õpilased leidsid, et 1. detsembri mäss

on erinevalt näiteks Vabadussõjast aja-loosündmus, mida õpikutes kuigi põhja-likult ei kajastata, ja selle võrra ehk ka huvitavam.”

Noorema vanusegrupi võitis Laura Kell Tallinna prantsuse lütseumist tööga „Detsembrikuumus – ajalugu või ajatu lugu”. Alles neljandas klassis käiva Laura huvi eesti ajaloo kirjutamise vastu ärgitas „Tuulepealse maa” vaatamine, „Detsembrikuumus” üksi poleks ehk kirjutama pannudki. Žürii pidas tema tööd üksmeelselt soojaks ja toredaks looks, mis kindlasti esikohta vääris.

Vanema vanusegrupi võitja Henri Ristisaar HTG 12. a klassist saatis oma pika ja põhjaliku essee ära juba esime-seks tähtajaks. Kui tähtaega pikendati, tegi ta selle peaaegu poole lühemaks ja läkitas uuesti žüriile.

Anu Möttus

Aleksandr Ivaškevitš, steppiv meesõpetaja

Reet Kudu,
kirjanik

Aleksandr Ivaškevitši õpilased võitsid hiljuti stepptantsu maailmameistrivõistlustel Saksamaal pronksmedalid. End on suudetud maksmata panna isegi Ameerikas, kus stepitakse läbi elu – filmis, teatris, tänaval.

Poistel olevat koolis märksa raskem kui tüdrukutel – eeskujuks pole piisavalt mehiseid mehi. Naisõpetajad hindavad sageli rohkem tüdrukute korralikkust ja kohusetunnet kui pois- te kärarikast leidlikkust. Pealegi ei suutvat nad ulakaid mehepoegi nii hästi taltsutada ja õppima suunata kui meesõpetajad.

Vene draamateatri üks tuntumaid näitlejaid Aleksandr Ivaškevitš on mitmes mõttes rõõmustav erand. Ta ei hakanud tantsuõpetajaks seepärast, et oleks teatrist vallandatud või puudusid peaosad – lavastajad vahetuvad, aga Ivaškevitš on endiselt nõutud. Lavastused temaga peaosas on publikumenuskad, hoolimata lavastajast ja näidendist. Isegi need suhteliselt keskpärased. Aga päris kehvast etenduses pole teda mängimas näinudki. Järelikult ei ole ta hakanud õpetajaks seepärast, et teatris pole vedanud või kimbutaks andepuudus. Vastupidi – sel näitlejal on andeid ülearu.

Kui võimekas näitleja hakkas paarikümne aastat tagasi innukalt stepptantsuga tegelema, pidi ta kuulma palju laitmist ja vahel lausa mõnitusi, et täismees ja tõsine draamanäitleja end sel kombel narriks tahtis teha. Asjalikele inimestele, kel võimete mõõduks diplom, tundus täiesti mõistetamatu, miks 28-aastane meesnäitleja kavatseb alustada tantsukarjääri vanuses, kus mõned tantsijad juba lõpetavad. See on maailmas üpris ainulaadne, et tantsima hakatakse kolmekümneselt ja lüüakse siis läbi mitte ainult koreograafi ja tantsija, vaid ka armastatud õpetajana. Arvati, et noorele mehele oli vähe näitlejakuulsusest, ta tahtis kolleege ja publikut rabada oma tantsuandega. Ometi ei jäänud Ivaškevitš ükski steppima, kuigi see oluks märksa lihtsam tee ja ta oleks kogunud hulganisti publikut ka üksinda.

Üldrahalik populaarsus

Miks olen Ivaškevitši üldrahalikus tantsumenus nii kindel? Kui küsisin ühe suvalise ametimaja valvuridaamilt infot, selgus, et ta on koos kõigi sugulaste ja tuttavatega suur Ivaškevitši stepptantsu austaja. Just tantsu, mitte üksnes näitlemise. Ivaškevitši nimi avas mulle daami südame ja telefoniarve, mul lubati tema telefonilt helistada. Küllap oleks kostitatud ka tee ja pirukatega, kui vaid veidi rohkem aega olnuks.

Lahkudes esitasin igaks juhuks suunava küsimuse, kas vana daam jumaldab ehk kõiki tantsijaid ja tantsutendusi samavõrd nagu Ivaškevitši steppimist: „Oh, sugugi mitte, lihtsalt ta ise ja tema stepptantsijad loovad alati nii erilise atmosfääri. Saan nende esinemisõhtutelt erilise ja positiivse energia. Küsige palun kindlasti, millal on tema õpilaste järgmine etendus! Küsige, ma nii ootan!” Ei rahuldu hallipäine stepptantsufänn mu kaas-

Aleksandr Ivaškevitš ei kopeeri teisi, ta loob. Selles on tema suure edu saladus.

Foto erakogust

tundliku lohutusega, et Ivaškevitšit võib ometi näha varsti uues rollis vene draamateatris, kus tal on peaosas 6. veebruaril esietendunud Moliere'i „Don Juanis”. Tantsufännid ootavad stepptantsuetendust.

Küsingi siis, millal on loota tantsuetendust: „Minu kõige nooremaid õpilasi võis näha Koolitantsu võistlustel Salme tänaval. Teisi võib näha esinemas mitmel pool Euroopas ja Ameerikas, aga Eestis esialgu mitte. Viimane suur tunnustus oli stepptantsu maailmameistrivõistlustel Saksamaal,” on kuulsus üpris tõrjuv. „Miks siis nii? Miks mitte Eestis?” – „Asi on naftas, mul on nafta otsas,” vastab õpetaja mõistu ja jätkab tantsutundi.

Veebruaris valmistub Aleksandr Ivaškevitš etendusteks, juhendab lapsi tantsuvõistlusel ja annab ka tavalisi tantsutunde, sest fänne ei tohi ometi alt vedada.

Minu saabumine ei lühenda tundi, pigem pikendab. Ivaškevitš on nõudlik ja kangekaelne, nagu hea õpetaja olema peabki. Olen ammustel aegadel Ivaškevitšiga ka teatris koostööd teinud: mina koreograafi, tema tantsiva näitlejana. Seepärast olen algul ehmunud, et ülekoormus on õpetajale lausa

näkku kirjutatud. Selline eriline väsimuskahvatus, mida ka oma ülearu kiirustavatel tuttavatel eksimatult määratleda oskan. Tunni alguses tahaksin hinnatud näitlejat hoiatada, et ta oma tervisega ei riskiks. Aga tunni lõppedes pole ma oma soovitusel enam nii kindel, sest nii trupp kui ka õpetaja õhetavad tervisest ja tantsuvaimustusest. Trupp hingeldab küll veidi rohkem, aga rahul on kõik.

Kui uurin, kus tantsuõpilane Olga on varem tantsu õppinud, et tal kõik nii loomulikult ja elegantselt välja tuleb, selgub, et hiilgav tantsuoskus on saadud vaid kahe kuu vältel Ivaškevitši

Jevgenia Gabets ja Uljana Maljutina võitsid detsembris stepptantsu maailmameistrivõistlustel pronksmedalid.

JULIA ŠTIVELMANI foto

käe all steppides. Ilmselt on Olgal tantsupisik veres, et ta mulle kohe silma jäi, aga päris saamatu algajana ei mõju tunnis keegi. Tiiu on rütmikindel, Ilona graatsiline ja osav, kuigi harjutanud ka vaid paar kuud. Igatahes on suur vahe nendega, kes tunnis alles esimest korda. Areng on märgatav ja see on õpetajale suurim kompliment.

Mitte ainult kaalujälgijatele

Sõna „step” tähendab inglise keelesammu. Steppimine on erilistes tantsukingades rütmiline tantsimine ehk steppimine. Täpsemalt: kontsa ja tallaga klõbistades tantsimine, kusjuures kehatööd eriti ei nõuta. Tantsimine on algtasemel kättesaadav igatühele, pispõnnist vanaemade ja vanaisadeni. Algajate rühmas saavad koos harjutada nii emad kui ka tütreid. Stepptants sobib peaaegu igale vanusele. Siin ei nõuta kaalulangetamist nagu baleriinidelt, vaid eelkõige põhitööd, nimelt steppimist. Kes poleks näinud, kui osavad on mõned volüümikad neegritarid tantsusamme tehes. Kaal ei sega rütmi tabamast ega meisterlikult esinemast. Pigem on mõned piitspeened modellid tantsupõrandal hämmastavalt puised,

kui on vaja end liigutada veidi rohkem edasi-tagasi kõndimiseks.

Ivaškevitši jaoks on kõige olulisem õpilase musikaalsus ja tantsuarmastus. Steppimises määrab peaaegu kõik rütmitunne – kes ikka rütmi ei taba, peab loobuma. Aga oluline on ka julgus ja näitlemisoskus, et laval ära ei minestaks. Tipptasemel näitlemisoskus tuleb loomulikult kasuks õpetajale endalegi. Argielus suhteliselt sõnakehva ja tagasihoidliku Ivaškevitši improvisatsiooniline sõnaosavus ületab tunnis igasugused ootused. Õpilasi ergutavad vaimukad repliigid muudkui lendavad. Meeldiv on kuulda eesti keelt vaheldumisi vene keelega. Ivaškevitš väidab, et liigutuste kaasabil on keelt märksa lihtsam õppida. Igatahes olevat tema just nii eesti keele selgeks saanud – ja näitab ilmekalt, millise liigutusega tuleb hääldada teist ja millisega kolmandat vältet.

Stepptantsu maailmatase

Aga kuulsaks ja maailmakuulsaks saavad ikkagi vaid need, kellel olemas loomulik kehasarm ja liikuvus. Mitte igatühest ei saa tulevikus sellist tähte nagu maailmakuulus stepptantsija Fred Astaire, kes on Ivaškevitši

suur eeskuju. Astaire'i kohta on balletikuulsus Maurice Bejart öelnud, et peab teda maailma parimaks tantsijaks, kellel tants veres. Ka Ivaškevitšil on tants veres ja teisiti ta ei saa, kui muudkui õpetada ja õpetada...

Pea kõik Ivaškevitši õpilased jõuavad justkui iseenesest lõpuks lavale. Kes peaosas, kes rühmas, aga jõuavad! Ja seegi on õpetaja teene. Just tänu sellele võitsid tema õpilased hiljaaegu stepptantsu maailmameistrivõistlustel Saksamaal pronksmedalid. End on suudetud maksmata panna isegi Ameerikas, kus stepitakse nii filmis kui ka teatris läbi elu ja tänavate. Ivaškevitš ei hakanud pelgama, läks parimate tantsijatega kohale ja võitis publiku südame omapärase koreograafiaga, mis kõik enda looming. Ta ei kopeeri teisi, ta loob. See on tema suure edu üks saladusi.

Juubel tulekul

Aga stepptantsufännidele on kõige olulisem, et Ivaškevitšil on lisaks tantsimisele veres ka õpetajakutsumus. Pärast hoogsat tundi julgen ikkagi küsida, kas väsimus ja ülekoormus ei kimbuta. Tantsuõpetaja vastab, et eks veidi ikka, sest varem oli tal rühmi poole rohkem, ligi kaksikümme, praegu on vaid kümme. Õpilasi on kuuekümne ümber ja Ivaškevitš ei keeldu õpetamast noori ega vanu. Oluline on, et iga uus õpilane oleks samasugune stepptantsufänn nagu Ivaškevitš ise.

Temast kirjutatakse kindlasti pike- mald ja põhjalikumalt järgmisel aastal, sest siis on vene draamateatri näitleja, tantsija, lavastaja ja koreograafi esimene suurem juubel, pool sajandit seljataga. Tipprollle ja publikumenu on tal olnud õnneks hulganisti! Hiljuti oli näitlejal koduteatris väljas mõjuv foto- näitus, mis venelasi vaimustas ja isegi eesti meedia tähelepanuta ei jäänud. Jah, küllap nii mitmekülgsest andekast meest juubeliaastal eriti pidulikult ja särtsakalt meeles peetakse. Kui mitte teised, siis tantsuõpilased kindlasti. Nemad teda igal juhul ei unusta.

Viru tänaval on ohtlikum kui metsas

Kaido Einama,
vabakutseline ajakirjanik, matkaja

Ellujäämiskursusi ja militaarseid laagreid metsikus looduses seostatakse tavaliselt karmide, sõjaväeteenistuse läbinud meeste ajaviitega. Ellujäämisoskusi võib aga vaja minna kõigil, ka koolilastel.

Ellujäämisoskuste omandamiseks ei pea minema nädalasele paastumatka-le metsikusse sohu, võib ka lihtsamalt. Ühel seikluslikul klassiekskursioonil saab ohutult selgeks kõik iseseisva toimetuleku oskused, mida vaja siis, kui tsivilisatsioon asub kaugel eemal.

Klassiga veematkale

Vee Matkade pakutav seiklusekursioon võib olla lõppkokkuvõttes tunduvalt emotsiooniderohkem kui koolivaheaeg mõnel sooja maa rannal. Samas pole pärast ehk nii soliidne öelda, et klassiekskursioonil käisime Kõrvemaa metsades, istusime 22-kohalistes sõjaväetelkides ning polnud ei elektrit ega mugavaid hotellitube. Samas võib seikluse läbinu erinevalt rannapuhkajast öelda, et saab hakka-ma, kui on metsas ära eksinud, ei satu paksus laanes paanikasse ega jää nälga ning suudab isegi tihedas vihmases ilma tikkude või välgumihklita lõkke üles saada.

Indrek Herman Vee Matkadest on korraldanud seikluskoolitusi ja ellujäämismatku täiskasvanutele juba kümme aastat. „Täiskasvanud tahavad alguses ikka seda kõige karmimat,” teab ta oma kogemustest. Samas on paljudele topokaart täiesti tundmatu ja ei teata isegi seda, mis suunas kompassinõel näitab.

Röögi ja laula!

Mida peaksid lapsed metsas olles teadma? Indrek Herman pakub välja paar lihtsat nippi, mis on head meelde jätta isegi paaripäevasele ellujäämisõppele minemata. „Näiteks kui oled metsa ära eksinud, pole mõtet hakata kuskil rägastikus tiirutama,” seletab ta, „kõige lihtsam on võtta ette mõni metsasiht ja minna edasi mööda seda. Kuskile viib siht alati välja. Ja kui lõpeb ühes otsas soos ja teises otsas jõe ääres, saab mööda jõe kallast edasi minna ja millalgi tuleb mõni asustatud punkt ikka vastu.” Kui aga metsasihini (veel) jõutud pole, võib meisterdada ülilihtsa „rootsi kompassi” – pikk sirge puuroigas, mis kandjast paar korda pikem, seda tuleb siis enda järel lohistada, umbes meetrine jupp eespool suunda näitamas. Ridva lohistamine aitab püsida sirgel teel.

Hirmu peletamise nipp on laulmine. Indreku sõnul võib paksus metsas julgelt laulda röökida ükskõik kui valesti ja viisi pidamata, see murrab meeli rusuva vaikuse ja peletab metsloomad eemale. Mitte ükski hunt või põder ei tule laulda röökiva inimese lähedale.

Metsas aga harjutatakse muudki, mida ei pruugi kunagi vaja minna, aga kui peaks minema, on see juba elu ja

Kui tikke pole, saab leegi üles võtta näiteks kahte puutükki vibu abil vastamisi hõõrudes.

Autori fotod

omandamist. Siis saab selgeks, mida tohib metsas süüa, kui nälg peale tuleb, ja mida ei tohi.

Hädasoliija ideaal on prügimägi

Salatiks võib korjata näiteks Islandi sammalt või habesammalt, hammaste pesemiseks saab närida kuusevaiku. Ja selle siis vitamiinirohke männiok-kateega hammaste küljest ära loputada. Väga toitvad on takjajuured. Küll aga pole mõtet seeni korjata – nendest on hea maal vanaema juures seenekastet praadida, kuid ellu-

jäämiseks on need täiesti kasutud – ei sisalda peaaegu üldse energiat ehk kaloreid. Loomulikult ei pealapsed matkal metsaalust juurikatest ja samblast tühjaks sööma. Väliköögis pakutakse tavalisemaid sööke, nagu supp, pannkoogid ja makaronid hakkliahaga.

Teisel päeval alustatakse pealtnäha tavalise rabamatkaga, kuid ka siin on ellujäämise ja toimetuleku elemente. Natuke tehnikat muudab olemise põnevamaks, näiteks õpivad lapsed tundma, mis on GPS ja kuidas sellega asukohta määrata. Peale GPS-mängu, kus tuleb leida üles kontrollpunktid, saab proo-

Lõkke tuulepoolsesse külge soovitatakse ehitada okstest sein, siis on tule ääres soojem istuda ja magada. Vee Matkadel magavad koolilapsed siiski soojas telgis.

vida ka vibuga laskmist – matkajuhid õpetavad sealjuures, mismoodi relvadega käituda ja kuidas tagada ohutus.

Ükskord metsas ellujäämismatkal küsis kaitseliidu instruktor Venno osalejatelt kavalalt: „Kas teate, mis koht on ellujääjale ideaalseim?” – ja vastas: mõistagi prügimägi. Seal on võimalik leida praktiliselt kõike eluks vajalikku. Plekkipurgist meisterdas Venno näiteks laterna ja näitas, kuidas lõkke kohal kuumaks aetud kasetohust kaika ümber tõrvik keerdub. Kasetohust saab lõhki lõigatud oksa abil ka hea kruusi, kui anumat käepärast pole ja metsa alla vähe prügi on jätud.

Looduses liikumise oskused on sama olulised nagu tulekustuti autos: seda ei pruugi peaaegu kunagi vaja minna, kuid otsustaval hetkel võib see elu päästa. Seega tasub vähemalt korra ellujäämiskoolitus läbi teha, vajalikud oskused jäävad ise järele proovides mõnel seiklusmatkal kogu eluks meelde.

Ellujääja STOP-reegel

- S** – Stopp, peatu, ära torma.
- T** – Teadvusta hetkeolukord.
- O** – Orienteeru, määra kindlaks oma asukoht.
- P** – Planeeri oma tegevus.

MEIEGA OLED TÕESTI RABAS!

Klassiekskursioonid Metsaseiklused Parvematkad

**Helista 511 0253 või
kirjuta info@veematkad.ee
ja küsi rohkem infot**

Kasulikud raamatud lastega reisijatele

Lydia Aspen

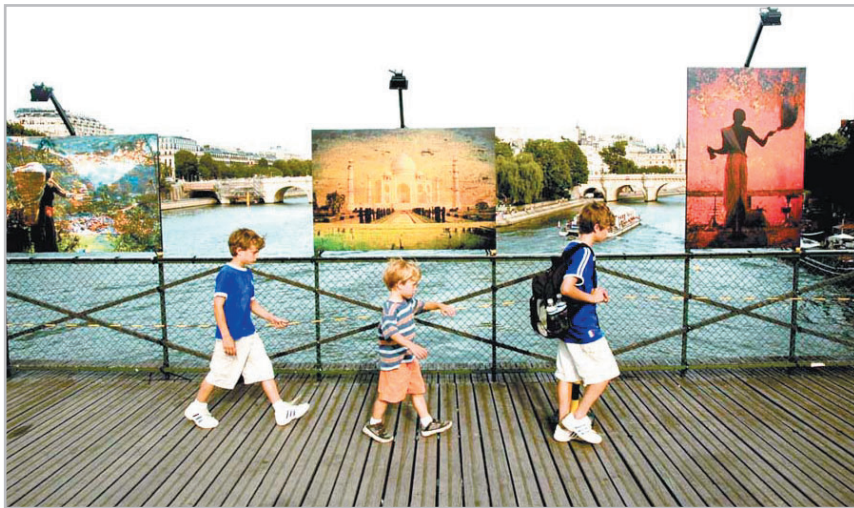
Euroopa suurlinnades jätkub vaatamist-uudistamist mitmeks reisisiks, kuid palju põnevat pakuvad ka naaberriigid. Parimaid nõuan-deid edukateks reisideks jagab teadagi asjatundlik raamat.

Tänapäeva laste jaoks on reisimine – olgu siis koos pere, klassi- või trennikaaslastega – elu lahutamatu osa. Küllap jätkuvad reisid ka majanduslikult keerukamatel aegadel, aga seda enam läheb vaja asjalikke soovitusi, kuidas planeerida avastusretki nii, et need oleksid kõigile reisisellidele mak-simaalselt huvitavad ja kasulikud.

TEA kirjastuselt on hiljuti ilmunud kaks spetsiaalselt laste huvidest lähtu-vat ja Euroopa olulisimaid linnu tut-vustavat reisi juhti: „Laste reisi juht. Pariis” ning „Laste reisi juht. London”. Alapealkirjaga „Suurlinna seiklused, mõistatused ja mängud” varustatud reisi juhid sobivad lugemiseks nii lap-sele endale kui ka lastereisi planeeri-vale täiskasvanule, ka lapsevanemale, õpetajale, treenerile. Kui näiteks ing-liskeelses maailmas on spetsiaalselt eri huvidega inimestele mõeldud rei-si juhid üsna tavalised, siis Eestis seda tüüpi raamatuid varem ilmunud pole.

Selge, lihtne ja detailirohke

Mõlemad raamatud annavad lihtsa ja selge ülevaate suurlinna ülesehitu-sest ning ajaloost, siirdudes seejärel tutvustama linnaosi, piirkondi ja olulisemaid vaatamisväärsusi. Lapsi õpetatakse märkama kummalegi lin-nale iseloomulikke detaile – Londonis näiteks hoonetele paigutatud ümmar-gusi siniseid plaadikesi, mis annavad teada, et tolles majas elas või töötas keegi väga kuulus inimene. Kogu info esitatakse lastepäraselt, kuid mitte üle-

Tänapäeva laste jaoks on reisimine – olgu koos pere, klassi- või trenni-kaaslastega – elu lahutamatu osa.

määra lihtsustatult. Minevik seotakse tänapäeva staaride ja popkultuuriga, näiteks mainitakse Londoni kuulsate elanike seas supermodell Kate Mossi ja filminäitleja Orlando Bloomi, Notting Hilli linnaosa tutvustades aga tuletatakse meelde samanimelist filmi. Nii tekivad noortel reisi jätel uued seosed, nad hakkavad tunnetama teistsugust taustsüsteemi.

Lisaks üldtuntud vaatamisväärsustele, nagu Big Ben, Eiffeli torn, Jumalaema kirik jt, pälvivad „Laste reisi juhtides” tähelepanu vähemtun-tud paigad ja omanäolised muuseu-mid. Kas teadsite näiteks, kus asub Pariisi ainus viinamarjaistandus või et Londoni East Endis tegutseb vähemalt viis talu? Raamatud juhatavad kätte nii leidlaste varjupaiga muuseumi ja lapsepõlvemuuseumi Londonis kui ka näiteks Pariisi politseimuuseumi ja len-nundusmuuseumi – igaühele midagi, vastavalt tema huvidele ja eelistustele.

Ära pole unustatud ka lapsi pae-luvaid meelelahutusi. Siingi tutvus-tatakse peale üldtuntud Disneylandi

ja Legolandi veel paljusid põnevaid paiku, kus võib aega veeta juhul, kui lapsed muuseumidest ja muudest asja-likest vaatamisväärsustest tüdivad. Loomulikult on mõlemas linnas võim-sad IMAX-kinod ja suurepärased loo-maaiad, aga kuidas oleks pärastlõuna-ga Londoni Namco keskuses, kus lapsi ootavad rallimängud, keeglirajad, pil-jardilauad ja palju muud? Või päeva-kesega ehtsas Prantsuse lõbustuspar-gis Parc Astérix, mis asub Pariisist 35 kilomeetri kaugusel?

Mõistatused ja mängud

Lastele peaksid huvi pakkuma ka raamatutes esitatud täpsed ja selged infokillud kuulsate paikade ja ehi-tiste kohta. Näiteks – kui kõrge on Montparnasse'i torn ja kui kaugele selle tipust selge ilmaga näeb? Kui palju kaalub Concorde'i väljaku obe-lisk? Mitu silda viib Seine'i jõe ühelt kaldalt teisele? Miks on Sacré Coeuri kirik alati nii valge? Kõigile küsimuste-le annab Pariisi reisi juht vastuse. Lisaks

ergutavad raamatud laste teadmisjanu ja tähelepanuvõimet. „Londoni Toweris on 21 torni. Mitu torni sa üles leiad?” küsib reisi juht ning loetleb kõigi tor-nide nimed nii inglise kui ka eesti kee-les. Trafalgari väljakul soovitab raamat üles otsida Suurbritannia väikseima politseijaoskonna, Leicesteri väljakul aga uuritakse, millise kuulsu tummfil-mistaari kuju seal seisab.

Raamatutele annavad värvi ka vik-toriinid, sõna- ja sobitusmängud, tähepusled ja ristsõnad, mis kinnista-vad reisil hangitud teadmisi ja lahuta-vad niisama meelt. Kummagi raamatu viimasele leheküljele saavad lapsed kleepida sissepääsupiletite kontse või koguda muuseumide templeid. Lapse-vanematel ja õpetajatel on kindlasti abi kasutatud allikate nimekirjast, mis juhatab ühtlasi lisainfot otsima. Veelgi vähem vaeva näete juhul, kui hangite lisaks „Laste reisi juhtidele” ka TEA kirjastuse välja antud eestikeelsed raamatud „Berlitz reisi juht. London” ja „Berlitz reisi juht. Pariis”.

Berlitz reisi juhte on eesti kee-les ilmunud juba mitukümmend. Väikeses formaadis, väga kompaktsed ja rikkalikult illustreeritud raamatu-

kesed üllatavad sisulise põhjalikkuga – tihti on neis asjalikku infot rohkem kui nii mõneski kaks korda suuremas teoses.

Riiga, Vilniusesse või Peterburi?

Kooliekskursioonide planeerimiseks võib soovitada Berlitz sarjas ilmunud Riia, Vilniuse ja Peterburi reisi juhte, mis loomulikult sobivad ka perega reisi jaoks.

Traditsiooniliselt sisaldavad Berlitz raamatud eraldi väikest peatükki „Lastega Riias (Vilniuses, Peterburis jne)”, mis tähistab pigem viiteid ülejäänud raamatule ja soovitusi, milliseid kohti koos lastega tingimata külastada. Nii soovitatakse Riias loomaaeda ja tsirkust, Läti vabaõhumuuseumi ja linna lähedal asuvat Livu veeparki, Vilniuses vabaõhufestivale, Lele nuku-teatrit ja paadisõitu Trakais, Peterburis kuulsaid laevu ja kahureid, nukuteat-reid, loomaaeda ja riiklikku tsirkust. Kuid loomulikult on kõigis neis linna-des veel palju nii lastele kui ka täiskas-vanutele huvi pakkuvaid vaatamisväärsusi, mille kohta iga Berlitz reisi juht ka piisavalt infot annab.

TEA Kirjastus soovitab

Liivalaia 28, Tallinn
www.tea.ee

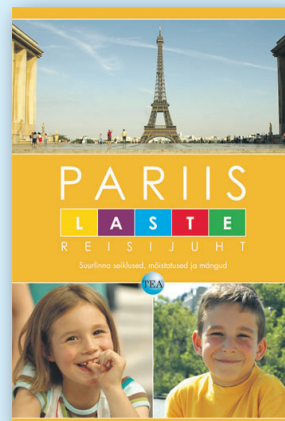

LONDON. LASTE REISI JUHT

80 lk, pehme köide, 150x230 mm

„London. Laste reisi juht” tutvustab Londoni tähtsaimaid vaatamisväärsusi: Big Beni, Buckinghami paleed, Trafalgari väljakut, Westminsteri paleed ja paljusid just lastele huvi pakkuvaid muuseumi. Ühe-päevasteks väljasõitudeks pakutakse väl-ja lõbustusparkide külastust ja reisi mere äärde.

Lisaks sellele jagab reisi juht vaba aja veetmise ja ostunõuandeid ning tutvustab Londoni kohta käivaid vähetuntud fakte.

PARIIS. LASTE REISI JUHT

80 lk, pehme köide, 150x230 mm

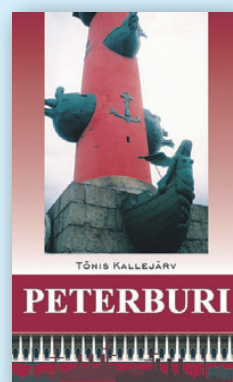
„Pariis. Laste reisi juht” tutvustab Pariisi tähtsaimaid vaatamisväärsusi: Eiffeli torni, Triumfikaarti, Jumalaema kirikut, Louvre'i, Pompidou keskust ja paljusid just lastele huvi pakkuvaid muuseumi. Linnaümbruse ekskursioonidest pakutakse välja Disney-landi ja Astérix'i pargi külastust.

Lisaks sellele jagab Pariisi reisi juht vaba aja veetmise ja ostunõuandeid ning tutvustab Pariisi kohta käivaid lõbusaid fakte.

ILO Kirjastus soovitab

kirjastus ilo

Madara 14, Tallinn
www.ilo.ee

PETERBURI

Tõnis Kallejärvi
264 lk, pehme köide, 125x200 mm

Aastal 1703 pani Peeter Suur aluse maa-kera põhjapoolseimale, imekaunile suurlinnale Sankt-Peterburgile, mille hellitus-nimedeks on ka Põhjapealinn, Põhjamai-ne Veneetsia, Palmyra jne. Autor on and-nud väga põhjaliku ülevaate linna sünnist, arengust ja ajaloost, selle rajajatest, mit-metest kuulsustest, kelle elu ja tegevus on seotud olnud just selle põhjamaise suurlinnaga. Faktiderohke ja ülevaatlilik teatmeteos neile, kellel klassiekskursioon lähemal ajal Peterburi kavas on. Aga ka neile, kes kaasa sõita ei saa.

Kasulik ja seiklusrohke päev Palmse mõisas igas vanuses koolilastele

Harivad paketid vastavalt laste vanusele

- Huvitav ja meelde jääv lastele
- Näitlik õppevahend õpetajatele

Meelde jääv ja hariv:

- Kuidas elas talurahvas möödunud sajandil?
- Kes olid moonakad, kuidas nad tööd tegid, mida sõid ja mida jõid.
- Puust näidis-hobuse rakendamine vankri ette, lehma lüpsmise võtete õpetamine, vilja töötlemise etappide tutvustamine ning mõningate töövõtete proovimine.
- Mis suhted olid mõisnikel ja moonakatel? Kuidas mõisnikud elasid, külas käisid, lapsi kasvasid? Mõisnike roll ühiskonnas.

Lisainfo ja broneerimine
32 40 070
info@palmse.ee
www.palmse.ee

Island tuulte pöörises

Lembit Jakobson,

Unipiha algkooli õpetaja

Comeniuse projekt „Kultuur ühendab lapsi” viis rühma Hispaania, Islandi, Soome, Eesti ja Šotimaa õpetajaid kolmeks päevaks Islandile. Eestit esindasid Reykjavík Unipiha algkooli õpetajad Eha ja Lembit Jakobson.

Oslo lennujaama turvakontrollis vaatab Kagu-Aasiast pärit noormees meie pileteid ning küsib: „Kus see Reykjavík asub?” Seletame talle, et see on Islandi pealinn. Noormees jääb selgitusega rahule ja annab meile piletid tagasi.

Märkan ühe SAS-i lennuki sabatüüril Ibseni suurt portreed. Põshabeme-ga kirjanikuhärra lendab iga päev 50-kraadises pakases ja 10 kilomeetri kõrgusel mööda maailma, pakkudes äratundmisrõõmu neile, kes tema loomingu-tuttavad.

Teel Reykjavíkki

Millised on need pidepunktid, mille abil Islandile sattunu hakkab seda maad enda jaoks kodustama? Geograafiaõpikute fotod geisritest? Geisrite veega köetavad majad? Ah jaa. Island oli üks esimesi riike, kes tunnustas Eesti iseseisvust. Ülikooliajast on mees kujutluspilte Vanemast ja Nooremast Eddast. Islandile sattunud eestlaste jutud selle maa kõrgetest hindadest. Vähevõitu 309 000 elaniku-ga iseseisva rahva ning riigi kohta.

Kes tahab aimu saada, milline näeb välja Kuu ning Maa oma varases nooruses, lennaku Islandile. Lennujaamast Reykjavíkki sõites näeb kahele poole maanteed silmapiirini laiuvaid laavavälju. Vihmaga on nad süsimustad, kuiva ilmaga hallid. Maailma loomine oleks siin nagu pooleli jäänud.

Majadel pole korstnaid, kütmiseks kasutatakse maapõue soojust. Lilled, tomatid, kurgid ja kapsad jõuavad islandlaste lauale kuumaveeallikate abil köetavatest kasvuhoonetest. Väljas on vire ja vali tuul ja elu on kolunud tänavalt tuppa. Toast välja astub islandlane paljapäi. Välismaalase tunned ära sellest, et tal on müts peas.

Reykjavík. Üheski teises pealinnas ei näe nii palju suuri maastikuautosid. Coca-Cola tarbimises on islandlased maailmas juhtival kohal. Kõikjal oli näha ehituskraanasid, aga ka tühjalt seisvaid uusi maju ja isegi linnaosi.

2007. aastani asus kümne aasta jooksul Poolast ja Baltikumist Islandisse tööle 64 850 inimest. Praegu on seal veidi üle sajaliikmeline eesti kogukond. Igal aastal lahkub saarelt üle 30 000 inimese ja teist samapalju tuleb tagasi. Lähevad noored, tulevad pensioniealised ja võõrtöölised.

Tutvumine Klebergsskooliga

Reykjavíki südalinnast 30 kilomeetri kaugusel asub 170 õpilasega Klebergsskooli. Kooli hiigelsuurtest akendest paistab Atlandi ookean ja ligi kilomeetri kõrgune Esjani mägi, mis olevat mitu miljonit aastat vana, just sobiv mägi trollijuttude, maateaduse ja loodusõpetuse õppimiseks.

2. ja 3. klassi liitklass. Õpilasi on 38. Klassiruumi suurust ja kuju saab lükanduste abil muuta. Riulite ja laudadega liigendatud klassitoas liiguvad lapsed ühe tegevuse juurest teise juurde. Õpetajaid on klassis neli. Kuna koolimajas on põrandaküte, käivad lapsed ringi sokkides, istuvad põrandal ja mängivad lotot, mõni külitab

Klebergsskooli koolis ei istu õpilased ridadena, vaid liiguvad ühest tegevuskohast teise.

EHA JAKOBSONI foto

niisama. Põrandal istutakse ka kontserdi ajal, mille Klebergsskooli lapsed meile annavad.

Kadedaks teevad kodundus-, kunsti- ja tekstiiliklassid. Õmblusklassis ei puudu ka proovikabiinid. Õpetajad väidavad, et käeline tegevus aitab parandada õpitulemusi teistes ainetes. Näen esimest korda elus maharahunemise tuba. Selles on palju raamaturiiu-leid, õpilasi siiski pole, samuti õpetajat – ta tuleb siis, kui teda vajatakse.

Loomulikult kuulub Islandil kooli juurde ujula: sooja vett on ju külluses ja ujumine igapäevane asi. Öhtupoolikul saavad väikse tasu eest ujulat kasutada ka ümbruskonna elanikud.

Islandilgi napib õpetajaid

Islandi koolides napib õpetajaid. Minakse ära suurema palgaga töökohtadesse. Islandilgi nõutakse, et kool parandaks ühiskonna ja vanemate teatud kasvatusevad, kuid koolile käib see üle jõu. Õpetajate haiguspäevade arv on väga suur.

Poolast tulnud lapsed saavad 1.–4. klassini neli tundi õpetust oma emakeeles. Sama õigus on teistelgi rahvusvähemustel, kuid ei jätku õpetajaid. Erinevalt Eestist ei lange Islandi põhikoolist välja ligi tuhat õpilast aastas. Probleemidega lastel hoitakse silm kindlalt peal. Mureks on 17–18-aastased, kes tahavad raha teenida ja katkestavad õpingud. Seepärast tahetakse keskkool paindlikumaks muuta ja minna üle 1–2-aastastele kursustele.

Kui laste sporditegemist toetavad kõik omavalitsused, siis muusika- ja kunstikoolis õppimise eest tasumine lasub täielikult lapsevanemate õlgadel. Nendes õppimine pole kõigile taskukohane, vaatamata sellele, et Islandil on keskmine palk suur.

Põhikool kestab kümme aastat. Koolis hakatakse käima kuueselt. Eelkool on vabatahtlik. Kooliaasta algab 1. septembril ja lõpeb 31. mail ning jaguneb kevad- ja sügissemestriks. Kaugemate kodude lapsed elavad ühiselamus või sõidavad koolibussiga iga päev pikki vahemaid. Eliitharidust andvaid gümnaasiume nagu meil Islandil pole. Erakoolid peaaegu puuduvad. Pärast põhikooli saab edasi minna kesk- või kutsekooli (mere- ja kalatööstus-, põllumajandus- või kunstikooli). Ka haigla hooldusõeks saab kodumaal. Islandil on kümme kõrgkooli, kuid mõnda eriala (nt arhitektuuri) saab õppida ainult välismaal.

Kõige kirjanduslikum rahvas

Islandlasi on peetud maailma kõige kirjanduslikumaks rahvaks. Teatri, kino, raamatukogu ja kunstinäituste külastamine ning sportimine on siin soovitud vaba aja veetmise viisid.

Õpetajate ametiühingute võõrastemajas, kus ööbime, avastan raamaturiiu-leid uurides Lermontovi 1995. aastal islandi keelde tõlgitud „Meie aja kangelas”. Milleks tänapäeva islandlasele 19. sajandi vene aadlinoorte kannatused? Sellele küsimusele ma oma kolme Islandis viibimise päeva jooksul vastust ei saa. Koju jõudnud, otsin üles Laxnessi ja hakkkan teda üle lugema.

Mis hoiab inimesi sellel tuulisel ja kõledal, liustike ja laavamägedega kaetud saarel? Suur iseolemine? Hakkamasaamine peaaegu alati pilves oleva taeva ja pideva tuulega? Mõni nädal pärast meie lahkumist tabas Islandit järjekordne vulkaanipurse, seejärel majanduskrahh. Eduillusioon varises kokku. Kas ka kogu Islandi ühiskond? Vaevalt. Soomeski oli 1990. aastate alguses suur *lama*. Sellest saadi üle. Sama loodan Islandi puhul.

Personaliseerimine

E-kool Islandil on, kuid õpetajad leivad, et algselt sõjaväe tarbeks loodud arvutitarkvara koolidele ei sobi. Pole ka sellist ainesisu välja arendatud, mida oleks arvuti abil hea õpetada.

Kahetunnisel jutuaajamisel meiega küsib Islandi haridusministeeriumi peaspetsialist Sigurjon Myrdal: „Mis on õpetamise mõte?” Ja vastab ise: „Inimese kasvamisele ja arenemisele kaasaaitamine.” Individuaalse lähenemise asemel tuleks hakata rääkima õpetamise ja õppimise personaliseerimisest, toonitab ta. Peame arvestama õpilase kui tervikliku isiksusega, ka tema tunnete ja emotsioonidega. Individuaalse lähenemise korral arvestame paremal juhul isiksuse teatud omadustega, näiteks mälu iseärasustega. Iga inimene tuleb koolimaailma erineva perekondliku ja kogukondliku taustaga. Personaalsus on unikaalne nähtus. See tuleb inimeses üles äratada, leida üles tema võimed, talent.

Sigurjon Myrdal on töötanud 27 aastat õpetajakoolituses ja jõudnud nüüd ilmselt oma elu suurima väljakutseni – tema eestvedamisel töötatakse välja uut õpetajakoolituse õppekava, milles ongi rõhk õpilase kui isiksuse õpetamisel. Töös on neli varianti. Tulemas on revolutsioonilised muutused.

Sigurjon Myrdalilt küsitakse ka Pisatsetide kohta. Islandi lapsed on PISA pingereas keskel, kuid hariduspoliitikutahavad, et nad oleksid kõrgemal kohal. Testidest rohkem teeb Myrdalile muret aga kunstiõpetuse väike osatähtsus Islandi koolide õppekavas. Tema arvates on 21. sajandi koolis vaja suurendada kunsti, muusika ja draama õppimisele kuluvat aega. Just need õppeained muudavad inimese tasakaalukamaks, haritumaks. Kes valdab muusikat, sel läheb paremini ka matemaatikas, rõhutab Sigurjon.

Palamuse O. Lutsu
Kihelkonnakoolimuseum kutsub
KEVADE 40
20. aprillist 15. maini 2009
 Registreerimine ja täpsem info alates 23.märtsist
MUSEUMIPROGRAMMID 2009
KEVADE 40 FILMIPÄEVAD
KIIRE JOOKS
VANAAJA KOOLITUND
MUINASJUTT NUKITSÄMEHEST
VIIMANE KOOLIKELL
LISAKS ALGAB MUSEUMIDE KÖLASTUSMANG
JÕGEVA MAAKONNA "EHE"
www.palmuseum.ee

PEREREISID

SUUR VALIK KLASSIEKSKURSIOONE bussi ja lennukiga:

- Jurmala veepark, Riia, Sigulda, Helsingi, Stockholm, Palanga, Praha, Tatra mäed, Berliin, Budapest, Pariis, Barcelona, Baierimaa, Holland, Inglismaa, Iirimaa...
- Lõuna-Eesti, Palamuse, Tartu, Otepää, Tallinn, Virumaa, Lahemaa, Mulgimaa, Saaremaa, Hiiumaa, Kihnu...

PROGRAMMID KODULEHEL

www.perereisid.ee

Hinnapakkumist küsige **pere@kiirtee.ee**

Info tel 742 0339, 522 6257

KLASSIGA REISILE!

KIHNU alates 680.-*
2-päevane laeva- ja bussireis

AVASTA LEEDU alates 1695.-*
3-päevane bussireis

SEIKLUSLIK PÄEV SUOMENLINNAS alates 495.-*
1-päevane laevareis

BERLIIN JA TROOPILED SAARED alates 4500.-*
6-päevane bussireis

Lisaks palju huvitavaid seiklusi kõikjal Eestis ja Euroopas vastavalt soovidele!

*hind 1 õpilase kohta

Travel tel 631 0128 | ruhmareisid@gottravel.ee | www.gottravel.ee

ÕNNITLEME

85

Helga Mägedi,

C. R. Jakobsoni nim gümnaasiumi
endine õpetaja.

70

Marie Juks,

Põlva ühisgümnaasiumi
kauaaegne õpetaja.

Tiiu Nüüd,

Märjamaa gümnaasiumi õpetaja.

Viktorina Veeber,

Räpina ühisgümnaasiumi õpetaja.

65

Elle Jurkatam,

Kuressaare gümnaasiumi õpetaja.

Ilse Lobjakas,

Püünsi kooli õpetaja.

Valentina Luts,

Võru 1. põhikooli õpetaja.

60

Ilse Israel,

August Kitzbergi nim gümnaasiumi
töötaja.

Karin Ivanovs,

Jüri Tõrukese lasteaia
kauaaegne juhataja.

Madis Kivila,

Meremäe-Obinitsa põhikooli
õpetaja.

Helju Tsopatalo,

Petseri 2. keskkooli õpetaja.

55

Heli Paju,

Tallinna Kuristiku gümnaasiumi
õpetaja.

50

Tiiu Kütt,

Karksi-Nuia lasteaia logopeed.

Airi Liimets,

EMTA koolimuusika instituudi
juhataja, professor.

Reet Murel,

Tallinna Päikese lasteaia
vanemõpetaja.

Ly Purka,

Kohtla-Järve Lepatriinu lasteaia
vanemõpetaja.

Viive Reinsalu,

Kirivere põhikooli õpetaja.

Üks väike heategu

Haanja-Ruusmäe põhikool on väike maa-kool Kagu-Eestis. Nagu mujalgi, väheneb ka meie õpilaste arv pidevalt. Praegu on meil alla saja lapse, aga me ei kaota lootust, et tulevad paremad ajad. Raske aeg tuleb lihtsalt üheskoos ja üksteist aidates üle elada. Kuidas seda teha? Meie leidsime ühe võimaluse ühinemises ÜRO lastefondi UNICEF kooliprojektiga „Väike heategu”.

Osaleme nimetatud projektis juba neljandat aastat. Mina olen laste tegevust koordineerinud kolm aastat. Õpilased on müünud UNICEF-i postkaarte põhiliselt jõulude eel, eelmisel kevadel osalesime ka kevadkaartide müümisel. 2006. aastal sai minu 7. klass kui üks aktiivsemaid Eestis – kaardimüügis osalesid kõik õpilased – UNICEF-ilt auhinnaks 3000 krooni ekskursiooniraha. 2008. aastal müüsid meie 4.–9. kl õpilased kokku 1300 kaarti, neist 800 kevad- ja 500 jõulukaarti. Arvan, et oleme tõesti suutnud teha väikese heateo, abistamaks eakaaslasti.

Õpilased on müües saanud ka suhtluskogemusi. Tulemus sõltub ju sellest, kuidas kaarte pakkuda ja müügieesmärgi selgitada. Lisaks saavad õpilased iga müüdud kaardi pealt väikese boonuse: viimase kampaania ajal oli see 1.80 krooni (kaart maksis 9 krooni). Võimalus taskuraha teenida on nii mõnegi lapse jaoks üsna oluline.

	Suurrätt Hüüdsõna Sotsialistlik Partei	Kala Inglise arhitekt	Armuaund Ida— saksa k. lüh.	Automark Välis—		Joon Spordi— vahend	Uimasti Küla Antsla vallas Keem. el. 8	End. Tartu korvpallur Ritardando Lõunalaus	Mehenimi Õigus— teadlane
Risu									
Narr									
Kaardi—kombineats. Maali—kunstnik									
Üks—saksa k. nota bene eo...									
Astmaravim									
Keem. el. 92									
Judoklubi									
Puidutööst. jääk									
Palamuse vallavanem									
Raadius									
Küsisõna									
Kiviterrass—kändes									
End. teletäht, In.+nimi									
Linn USA—s									
Keem. el. 57									
Kirjanduse laad									
Endine maletaja									

Kuidas töö korraldasime? Kõigepealt selgitasin lastele projekti sisu ja tingimusi, seejärel koostasime nimekirja neist, kes soovisid kaarte müüma hakata. Tellisin nõutud koguse kaarte ja läkski müügiks. 2006. aastal müüs üks õpilane oma 50 kaarti ühe päevaga maha ning andis mulle sellest ka kohe teada. Ta oli endaga väga rahul, oli ta ju esimene, kes oma ülesande täitis. Ka 2008. aasta jõulumüügi ajal oli üks poiss sama päeva õhtul, kui ta hommikul kaardid kätte oli saanud, minu ukse taga teatega, et kõik on müüdud. Neid oli küll ainult kümme, aga siiski. Väike heategu ju.

Ma pole pidanud ühtki kaarti tagasi saatma, kuigi ka selline võimalus on. Olen lastelt küsinud, kuidas nad oma „kaubast” lahti said. Kaarte on müüdud sõpradele, külaelanikele, tuttavatele ja sugulastele. Läbi on käidud kohalikud asutused: vallamaja, raamatukogu, kauplus. Mõni agar müüja on pakkunud oma kaupa Võru linnaski, ja üsna edukalt.

Osaleme heategevas kooliprojektis ka edaspidi. Soov aidata abivajajaid peab välja kujunema juba noores eas ja seda eesmärgi UNICEF-i ettevõtmine täita aitabki. Üks väike heategu võiks meie koolipäevades alati olla.

KERSTI LEIT, Haanja-Ruusmäe põhikooli eesti keele ja kirjanduse õpetaja, UNICEF-i kooliprojekti „Väike heategu” kontaktisik

Suursaadik Julius Bobinger Kadrioru saksa gümnaasiumi direktorile Ann Mändveerele partnerkoolide tunnistust üle andmas. Autori foto

Saksa suursaadik tunnustas Eesti koole

Saksamaa välisminister andis 3. märtsil Kadrioru saksa gümnaasiumis 14 Eesti koolile üle tunnistused projektis „Koolid – tuleviku partnerid” osalemise kohta. Saksa keele päeva aktusel tunnustati Tallinna saksa gümnaasiumi, Tallinna 21. kooli, Rocca al Mare kooli, Kadrioru saksa gümnaasiumi, Õismäe humanitaargümnaasiumi, Tallinna humanitaargümnaasiumi, Tallinna 53. keskkooli, Loo keskkooli, Tartu Raatuse gümnaasiumi, Hugo Treffneri gümnaasiumi, Tartu Kivilinna gümnaasiumi, Haapsalu gümnaasiumi, Paide ühisgümnaasiumi ja Viljandi Paalalinna gümnaasiumi.

Programmi „Koolid – tuleviku partnerid” (PASCH-Initiative) algatas Saksa välisminister Frank Walter Steinmeier 2008. aasta veebruaris. Programmi eesmärk on luua ülemaailmne partnerkoolide võrk, millel on eriline seos saksa keele ja Saksamaaga. Selle väliskultuuripoliitilise initsiatiiviga soovitakse tekitada noortes püsivat huvi tänapäeva Saksamaa ja saksa keele vastu.

Noortele tähendab projektis osalemine hea väljaõppega saksa keele õpetajaid, nüüdisaegseid ja huvitavaid õppetunde, paremaid õppematerjale ning stipendiume Saksamaal õppimiseks. 2008. aastal saadeti umbes sada õpetajat välislahetusse, lisaks said 800 saksa keele õpetajat täiendada oma teadmisi metoodika, didaktika ja maiskonnaloo vallas, partnerkoolide gümnasistidele

jagati õpinguteks Saksamaal 120 DAAD-stipendiumi ning muid Saksa kõrgkoolide stipendiume ja pakkumisi välismaal. Stipendiumide arvu tõstetakse 2009. aastal 120-lt 200ni. Järgnevate projektide ettevalmistus juba käib.

PASCH-võrgustiku kiire laienemine näitab huvi Saksamaa vastu ja suurt nõudlust saksa keele järele võõr- ja õppekeelena. PASCH-koolides panustatakse lisaks keeleõppele ka koolide arengusse ning haridusala tugevnemisse. Inglise keele tähenduses *lingua franca*’na ei kahtle keegi, kuid ühe võõrkeele oskusest jääb tänapäeval väheseks. Olemaks tööturul konkurentsivõimeline, peab heal tasemel vähemalt kaht võõrkeelt valdama. Inglise keele kõrval on saksa keel üks nõutumaid võõrkeeli Euroopa majanduses. Seepärast kõlab meie moto: „Englisch ein Muss – Deutsch ein Plus!” („Inglise keel kohustuslik – saksa keel kasulik!”).

Partnerkoolide ringi kuuluvad klassikalised saksa koolid välismaal, riikliku haridussüsteemi koolid, mis pakuvad keelediplomit „DSD” (võimaldab õppida Saksa kõrgkoolides) ning saksakeelse õppega koolid. Partneriteks on Saksa välismaakoolide keskasutus (*Zentralstelle für Auslandschulwesen*, ZfA), Goethe-instituut (GI), kultuuriministrite konverentsi pedagoogiline vahetus-teenistus (*Pädagogischer Austauschdienst der Kultusministerkonferenz*, PAD) ja Saksa akadeemiline vahetusteenistus (*Deutscher Akademischer Austauschdienst*, DAAD).

BRITA VEIMEN, Saksamaa Liitvabariigi suursaatkond

TEISTEST LEHTEDEST

HIIU LEHT

27. veebruaril õppisid Kärdlä ühisgümnaasiumi kümnendate klasside õpilased muusikat looma ilmselt praegusaja kõige kuulsama hiidlas-
e, helilooja Erkki-Sven Tüüri tunnis. Tund algas Tüüri tänusõnadega selle eest, et tema kooliajal õpetas Kärdlä koolis muusikat „nii vinge õpetaja” nagu Evald Teras, tänu kellele õpilased omandasid juba koolis noodilugemisoskuse. Helilooja nimetas tundi *workshop*’iks sellest, mida teeb üks helilooja ja milliste parameetritega luues opereerib. Tüür oli ette valmistanud meloodilisi motive, mida videokahuri abiga nootidena seinale näitas ja arvuti abil helidena kuulata lasi. Oma loomingu näitena lasi helilooja kõlada 1991. aastal kirjutatud ja Sibeliuse 125. sünniaastapäevaks tellitud orkestriteosel „Otsides juuri”.

10. a klassi õpilane Liisa Otsak tõdes tunni lõpul, et kuuldud oli väga huvitav: „Teadsin, et Tüür on kuulus ja tähtis muusik, aga otseselt temaga

ja tema muusikaga kokku puutunud polnud. „Otsides juuri” kuulates mõlesin, et nüüd lähen ostan tema plaadi,” ütles Otsak, kes lisaks muusikatuundidele tegeleb õpetaja Timo Lige juhendamisel tõsisemalt laulmisega.

Tüüri ja veel paljude teiste sel päeval Kärdlä koolis tundi andnud päriselus mitteõpetajate käe all õppimise võimaluse said õpilased tänu president Toomas Hendrik Ilvese algatusele „Tagasi kooli”. (03.03.)

JÄRVA TEATAJA

■ Eelmise aasta lõpus avas Kaalepis uksekud Albu valla külade tuba. Enamasti külastavad seda Kaalepi lapsed, kuid tulijaid on ka naaberküladest. Külatoas on kaks ruumi: ühes neist asuvad pingpongilaud ja kolm trenaažööri, teine on raamatukoguruum, kus peetakse ka koosolekuid. Seal on arvuti, kus lapsed joonistavad, kirjutavad ja mängivad mängu. Külatuba on tööpäevadel avatud õhtul kella viiest üheksani ja nädalavahetusel kahest üheksani. Noori valvab ja aitab seal vabatahtlikuna tädi Tiina Kask. (01.03.)

■ Seoses majanduslangusega Paide lastel sel suvel linna töö- ja puhke-laagrist raha loota pole. Teised omavalitsused tahavad vähendada kohtade arvu. Paide avatud noortekeskuse juhataja Margit Udami ütlust mööda tuleb laager ka sel suvel, aga töötasu pole mitte raha, vaid korrallik köhutäis ja põnev vabaajaprogramm. Mullu suvel võttis linnalaagrist osa 140 last, eelmistel aastatel on olnud tööd pakkuda rohkematelegi.

Türi vallas töö- ja puhkelaagrid ära ei jää ning lapsed teenivad ka seekord miinimumpalga järgi tunnis 27 krooni. Kui palju lapsi laagrisse mahub, pole veel selgunud. Samas on teada, et vald laagrit toetab. Praegu plaanib Türi vald tööd anda 60 lapsele.

Koeru noorsootöötaja Aive Volter lubas, et laste töölaager tuleb nagu eelmistel aastatel, kuid seoses majanduskriisiga võetakse vastu kümme last vähem ehk 30 asemel 20. Albu noorsootöö- ja lastekaitsepspetsialist Leho Rohtla märkis, et laste palka tänavu ei tõsteta ja möödunud suvel käinud 55 lapse asemel pääseb laagrisse umbes 40. Järva-Jaani keskkon-

nanõunik Margit Porkovski ei saanud veel kindlaid lubadusi jagada, sest ootab vastust keskkonnainvesteeringute keskuselt, kuhu ta laagri tarbeks projekti esitas. Kui seda ei toetata, siis valla ilmselt raha laagrit korraldada ei jätku. Kui kõik hästi läheb, on töölaagrisse oodatud 20 last. Imavere valla noorsootööspetsialisti Reima Nõmmiku sõnul on vallas noorsootööd korraldada keeruline, sest omavalitsustel pole kohustust seda rahastada. Möödunud aastal käis Imavere laagrites 20 last ja tööd, mida teha, leiab Nõmmiku meelest ka tänavu.

Ambla valla noorsootöötaja Annika Rohi soovust loodab laagrisse võtta möödunud aasta 20 lapse asemel kuni 30 last ja pikendada laagris oleku aega ühelt nädalalt kahele. (03.03.)

LÄÄNE ELU

Haapsalu kolledž hakkab esimesena Eestis ette valmistama kõrgharidusega liiklusohutussasjatundjaid. Õppekava on välja töötatud ja kinnitatud. Esialgu ei ole teada, kui palju riigieelarvelisi kohti sügisel avatakse, kuid vastuvõetavate planeeritav arv

on 25. Õpe kestab kolm aastat, käib tsüklikena ja annab rakenduskõrghariduse. Sisseastumiseks on vajalik keskharidus ja mootorsõiduki juhiluba. Vastuvõtueksamiks on intervjuu ja motivatsioonikiri. Spetsialiseeruda saab liiklusteooria- ja sõiduõpetaja, mootorsõidukijuhi eksamineerija, kohaliku omavalituse liiklusohutusspetsialisti ja liiklusõigusrikkujate täienduskoolitaja erialale.

Uue eriala raames hakkab kolledž pakkuma ka täiendusõpet liiklus- ja üldhariduskooli õpetajaile, jalgratturite koolitajaile, autoregistrikeskuse eksamineerijaile jt. (28.02.)

PÄRNU POSTIMEES

Toomas Volli laulustuudio õpilane Martti Laas sai Venemaal Pärnu sõpruslinnas Sotšis toimunud laste laulufestivalil „Sochi Star” teise preemia. Sotši teisel rahvusvahelisel laste laulufestivalil osalesid noored lauljad Armeenias, Bulgaariast, Eestist, Itaaliast, Montenegrost, Serbiast, Ukrainast, Valgevenest ja Venemaalt. Pärnu ja Sotši on sõpruslinnad juba 15 aastat. (02.03.)

Milline on „hea õpik”?

Edgar Reedik,
ajalooõpetaja

Ühe õpiku eelistamine teisele tundub olevat üsna meelevaldne tegevus. Mis muudab ühe õpiku õppetöös teisest sobilikumaks? Olgu selline õpik mõneti provokaatiivselt nimetatud „heaks õpikuks”.

Hea õpik on kooskõlas õigust loovate aktidega ning kui õpikut soovitakse kasutada põhiõpikuna, peab selle vastavust riiklikule õppekavale kinnitama haridus- ja teadusministeerium. Seejuures ei tähenda kinnitus, et kehtivas riiklikus õppekavas vastav aine olema peab (näiteks oli 2003. aasta riigikaitseõpetuse õpiku vastavus riiklikule õppekavale haridusministeeriumi kinnitatud, kuigi see ainekava keh-tiva riikliku õppekava lisas puudub).

Õpikud on pikka aega olnud õpetamisprotsessi tähtsamaid koostisosi. Näiteks katkestati N Liidus 1988. aastal ajalooeksamite läbiviimine seniks, kuni sobilikumad õpikud valmis. Veel 2002. aastal vastas Eesti koolides E. Krulli poolt küsitletud õpetajatest 60%, et nad lähtuvad õpetamisel õpiku-test ja teistest metoodilistest materja-lidest. Õpikud keskenduvad ametlikus õppekavas soovitud materjalile, sisal-dades ka riigieksami teemasid ning on tihti õpilaste ja nende vanemate jaoks peamine vahend, mille järgi tutvuda tunnis käsitletava materjaliga.

Nõuded õpikule

RÕK-i kõrval esitab nõuded õpikute-le, töövihikutele, tööraamatutele ja muule õppekirjandusele haridus- ja teadusministri 2007. aasta määrus. Selle järgi peab õpik peab arvestama riiklikus õppekavas sätestatud õppe- ja kasvatusesmärgi; ainekava ees-märke, õppesisu, õppetegevusi ja õpi-tulemusi; õppe- ja kasvatusetegevuse põhimõtteid, sh mitmekultuurilisuse põhimõtet; kooliastmel taotletavaid üldpädevusi ja õppeainega seotud läbi-vate teemade pädevusi ning õppeaine kooliastme kohustuslike nädalatun-dide või kursuste arvu. Viimane nõue väärib kommenteerimist. Kuigi ühelt poolt on kasulik, et õpik arvestab kohustuslike nädalatundide arvuga, muudab see teisalt ahvatlevaks ehita-da kooli õppekava ainekava üles just õpiku peatükkidele, mitte RÕK-i ja aineloo-gika põhimõtetele. Samuti on oht, et õpik muutub raamatuks, mis tuleb „kaanest kaaneni läbida”.

Ministri määrus esitab ka nõuded õpikus edastatava info esitlusvormile. Õpik peab olema loogiliselt üles ehi-tatud ja otstarbekalt liigendatud; seal esitatud faktid, mõisted ja seletused peavad olema faktiliselt korrektsed ja arusaadavad; kasutatud illu-stratsioo-nid peavad olema eesmärgipärased ega tohi koos tekstidega süvendada stereotüüpe. Samuti peab õpik sisal-dama allikmaterjale, sh tabeleid, joo-niseid, fotosid, mille allkirjad, tähistu-sed ja selgitused on arusaadavad ning

tekstiga kooskõlas; peab olema kirju-tatud eakohases, ladusas ja korrektses keeles; sisaldama erinevalt lahendata-vaid eakohaseid õppeülesandeid, sh uurimuslikke ja loovülesandeid, rüh-matöö- ja projektülesandeid. Määruses esitatud tehnilised nõuded teevad mh ettekirjutusi õpiku kaalule (7.–9. klassi õpiku kogukaal tohib olla kuni 500 g), kirja suurusele ja trükipaberile.

Täpsustavaid lisasoovitusi leiab REKK-i kodulehelt. Kuid kas väljaspool õigusaktide nõudmisi on olemas veel mingid objektiivsed kriteeriumid, mis osutavad, et õpik on õppetöös kasuta-miseks teistest sobilikum?

1999. aastal ilmus George Eckerti rahvusvahelise õpikute redigeerimi-se instituudi (*Institute for International Textbook Revision*) ja UNESCO koos-töös raamat „UNESCO Guidebook on Textbook Research and Textbook Revi-sion“, koostaja Falk Pingel. Teos pakub kõrge näiva valiidsusega õpikute ana-lüüsi ja hindamise raamistikku ning kriteeriume. Lühidalt ja mõnevõrra üldistades on nendeks kõigepealt tekstide tüübid ja esitlusmood, mille juures tuleb hinnata autori kavat-sust, teksti (narratiivi), piltide, fotode, kaartide, tabelite, statistika ja allika-te hulka, iseloomu ning ülesandeid. Teiseks sisuanalüüs, mille juures tuleb hinnata teksti faktilist täpsust ja põh-jalikkust (faktide ja arvamuste ning interpretatsioonide osakaal), teema-de valikut, rõhuasetusi (tasakaalu), käsitluse esinduslikkust ning kaas-aegsust. Viimaseks tuleb määratleda, kas esitluse laad on võrdlev-vastandav, probleemikeskne, mõistuspärane või emotsioone tekitav.

Juhendraamatul ja haridusminist-ri määrusel on ühisjooni. Arvatav põhjus on üsna lihtne. Nimelt, kuigi õpikute hindamiseks on esitatud mit-meid juhismõtteid, puudub endiselt terviklik valideeritud teooria nii õpiku eri osiste kui ka tervikmõju kohta. Seetõttu on ka õppetöös sobiliku õpiku tuvastamine pelgalt mingitest kindlatest hindamise kriteeriumidest lähtudes küsitav.

Riiklikku õppekava järgimisega õpiku roll ei piirdu. Üsna laialt on õppekirjanduse hindamisel levinud idee, et õpik on ühiskonna peegel, millest johtuvalt võiks oletada, et õpik annab üsna tõetruult edasi ühiskonna heterogeensust ja probleeme, üldtun-nustatud teadmisi ja fakte. Omaette küsimus on, kas see on hea õpiku ees-märk või lihtsalt midagi heale õpikule iseloomulikku, või kas hea õpik peaks üldse ühiskonda ja selle probleeme ning heterogeensust peegeldama. Ühiskonna heterogeensuse ja proble-emide vähendamine ühiskonna ees-märkide nimel muudab peegelpildi kõveraks. Kõveral peegelpildil on aga teadagi ka omad ohud.

Õpiku mõistetus

Hea õpik peab võimaldama (vajadusel õpetajate mõningase abiga) oskuste kujunemist. Olgu nendeks siis info leidmine, küsimuste küsimine, võrd-lev mõtlemine või midagi muud. Kuigi on olemas metoodilisi abimaterjale, töövihikuid ja õpetaja käsiraamatuid, peab ka õpik sisaldama ainedidakti-liselt otstarbekaid ja mitmekülgseid õppeülesandeid.

Kuna suur osa õpikust edastatavast infost on sõnaline, siis on hea õpiku puhul oluline pidada silmas eelkõige teksti mõistetus. Jaan Mikk on väit-nud, et teksti täielikuks mõistmiseks tohiks uus informatsioon moodustada

korraga vaid 10% õpetatavast mater-jalist. Loomulikult on tegemist probleemi mõnetise lihtsustamisega, seda enam, et rahvusvaheliste uuringute taustal tundub, et teksti mõistmise ja funktsionaalse lugemisoskusega on Eestis kõik korras. Ometigi ei saa väita, et õpikud on enamikule õpilas-test täielikult mõistetavad. Reeglina oskavad põhikooli õpilased leida õpi-kust olulist informatsiooni ning seda vajadusest lähtuvalt rakendada, kuid sündmuste omavaheline seostamine jääb tihti väherahuldavaks.

Kas õpik motiveerib?

Teksti mõistetavusega on tihedalt seotud küsimus, kuivõrd motiveeriv on õpik õpilase jaoks. Õpetajad arvavad, et õppetöös sobiliku õpiku tekst ei ole liigselt keerukas ega elukauge. See on hästi struktureeritud, ajakohane, pakub huvitavaid lisamaterjale, sisal-dab häid illustatsioone, skeeme (ja kaarte) ning ajendab mõtlema. Teksti motiveerivuse (aga ka mõistetavuse) hindamisel on kasulik pidada silmas põlvkondade erinevust teksti töötlu-sel ja tajumisel. Kuigi on raske tões-tada, et selline erinevus on tõepoolest olemas, võib siiski uskuda, et põhi-kooli õpilaste lugemisstiili on oluliselt kujundanud internetiajastu, mistõt-tu võib värviline ja liigendatud tekst nooremate lugejate jaoks olla märksa paremini mõistetav (rohked illu-stratsioonid ei tähenda, et tekst oleks vähem teaduslik) ning motiveerivam. Selliste teguritega arvestamine eeldab taaskord teadmisi psühholoogiast.

Kasulik oleks pöörata suuremat tähelepanu õpilaste soovidele. Näiteks on väidetud, et nooremad õpilased õpivad ajalugu meelsamini, kui nad kuulevad lugusid kindlate inimeste tegudest, mitte abstraktseid teooriaid sotsiaalsest või poliitilisest süsteemist. Samuti on kasulik, kui õpik on ühest küljest kirjutatud lihtsas ja selges kee-les, teisalt aga pakub kõrgelt motivee-ritud õpilastele võimalusi lisalugemi-seks ning ajendab neid edasi mõtlema. Kahjuks selgub õpiku teksti mõisteta-vus ja õpiku motiveerivus mõnigi kord alles pärast selle rakendamist.

Õpikute hindamisel tuleb panna enam tähele sedagi, milliseid väärtus-hinnanguid (nii otsesõnu kui ka var-jatult) õpikud edastavad, sest kuigi ei ole selge, mil määral õpikud kujunda-vad ja ankurdavad ühiskonna tõekspi-damisi, on kindel, et nad seda teevad.

Kokkuvõtteks

Hea õpiku sisu ja vorm on kooskõlas õigusaktidega (isegi siis, kui õpik on mõeldud täiendavaks lugemisvaraks).

Õpiku headuse selgitamiseks on kasulik kasutada õpiku hindamise raamistikke, kuid silmas tuleb pidada, et esitatud hindamiskriteeriumid on kokkuleppelised.

Hea õpik peab olema teatmik, infor-matsiooniallikas ja oskuste kujundaja, seega peab informatsioon olema selge ja korrektne ning ülesanded pedagoo-giliselt läbi mõeldud.

Hea õpik on motiveeriv ning mõis-tetav. Selle hindamisel on kasulik läh-tuda kogemusest, kuid omada ka tea-vet psühholoogiast, semiootikast ning teistest distsipliinidest.

Hea õpik on paindlik: seda saavad ühtmoodi edukalt kasutada eri või-mekusega õpilased, see sobib nii põhi-õpikuks kui ka lisamaterjaliks ja on vajadusel kasutamiskõlblik isegi viis kuni kümme aastat pärast ilmumist.

MINISTEERIUMIS

- 3. märtsil toimus Tartu ülikoo-li keemiahoone ringauditooriumis haridusteemaline väitlusüritus, kor-raldajaks SA Noored Kooli ja Tartu üliõpilaste väitlusklubi. Väitlusringis kohtusid haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas, Tartu ülikooli rektor Alar Karis, ettevõtja Toomas Tamsar ning õpetaja Marko Ringo. Modereeris Andero Uusberg.

- 4. märtsil kohtus minister Tõnis Lukas Eestis tutvumisvisiidil viibinud Euroopa julgeoleku ja koostööorga-nisatsiooni OSCE rahvusvahemuste

ülemvoliniku Knut Vollebaekiga. Koh-tumisel osalesid ka noorte- ja välissu-hete asekanstler Madis Lepajõe ning rahvusvahemuste hariduse osakonna juhataja Irene Käosaar.

- 5. märtsil osales haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas valitsuse istungil ja valitsuskabineti nõupidami-sel.

- 6. märtsil viibib haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas Brüsselis, kus osaleb Euroopa Liidu konkurent-sivõime nõukogu teadusministrite istungil.

Riigikogu seadustas gümnaasiumi vastuvõtukatsed

Riigikogu võttis 26. veebruaril vastu põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatuse, mille kohaselt on güm-naasiumidel õigus korraldada vastu-võtukatsed. Muudatust toetas 68 riigikogu liiget, vastu hääletas kaks.

Seadusemuudatuse kohaselt keh-testab koolipidaja ise kooli vastuvõtu ja kooli õpilaste nimekirjast väljaarva-mise tingimused ja korra, sealhulgas gümnaasiumi (10.–12. klass) vastuvõt-miseks esitatavad nõuded teadmiste-le, oskustele ja vilumustele, ning

nende kontrollimise korra. Täpsemad volitused sellekohase korra kehtesta-miseks sätestatakse haridus- ja tea-dusministri määrusega.

Seaduseparanduse algatamise otse-ne põhjus oli Riigikohtu 19. jaanuari otsus, mille kohaselt ei luba kehtiv seadus gümnaasiumi vastuvõtmisel koolipidajal kehtestada lisaks põhi-kooli lõpetamise tulemustele muid gümnaasiumi vastuvõtu tingimusi.

ASSO LADVA,
HTM-i kommunikatsioonibüroo konsultant

Puiatu erikool lõpetab tegevuse

Haridus- ja teadusministeerium otsus-tas sulgeda Puiatu erikooli. Vastavalt haridus- ja teadusministri käskkirjale lõpetab kool tegevuse 31. augustil.

Puiatu erikooli suunatakse õpila-si kohtumääruste ja -otsuste põhjal, alates sellest õppeaastast töötavad Puiatu erikoolis klassid seitsmendast üheksandani. Kooli õpilaste nimekir-jas oli kolmanda õppeveerandi algul 28 õpilast. Veel viis aastat tagasi õppis Puiatu erikoolis üle saja õpilase.

Ministeeriumi eesmärk on paran-dada erikooli suunatud õpilaste õppe- ja elutingimusi ning korraldada õpi-laste vajadustele vastav ja turvaline kasvatusetegevus, kuid Puiatu erikoo-lis on see kujunenud suureks problee-miks. Lisaks on Puiatu erikoolil raske leida kvalifitseeritud pedagooge, mis-tõttu mitmed erikooli jaoks olulisi tugiteenuseid osutavad ametikohad on täitmata ja osa õpilastele vajali-kest tugiteenustest rakendamata.

Kooli vajadustele ja eesmärkidele vastava infrastruktuuri loomine ja ülalpidamine nõuab kümneid mil-joneid kroone investeringuid, mis õpilaste arvu üldist vähenemist arves-tades ei ole otstarbekas. Kujunenud olukorras ei ole mõttekas ja majan-

duslikult põhjendatud teha Puiatu erikoolis mahukaid investeeringuid ja selle kaudu täielikult uuendada õpikeskkonda, vaid koondada olemas-olevad ressursid Tapa erikooli ja luua sinna poisteile sobivad tingimused.

Õiguskantsler on mitu korda välja toonud, et Puiatu erikoolis on õpilasi, kellel oleks sobivam õppida mõnes hariduslike erivajadustega laste koo-lis. Ümberkorralduse käigus antakse täiendav hinnang iga õpilase vajadus-tele ning korraldatakse õppetöö jätka-mine sobivas õppeasutuses. Õpilased, kes vajavad kasvatus-ehitingimusi, viiakse üle Tapa erikooli. Viljandi piirkonna põhikoolide ja kutseõppe-asutuste baasil kavandatakse klasse kasvatusraskustega õpilastele, kuhu edaspidi on võimalik suunata piir-konna kasvatusraskustega õpilasi.

Pärast Puiatu erikooli tegevuse lõpetamist jääb Eestisse kaks erikoo-li: Tapa erikool poistele ja Kaagvere erikool tüdrukutele. Kõik ressursid suunatakse nimetatud õppeasutus-tesse, et tagada õpilastele turvaline õppe- ja kasvukeskkond ning vajali-kud teenused.

ASSO LADVA,
HTM-i kommunikatsioonibüroo konsultant

Vabariigi presidendi kirjatalgud 2009

Vabariigi president kutsub kõiki noori osalema kirjalikel mõttetalgutel „Mida mina saan teha Eesti heaks?”.

Osaleda võivad põhikooli- ja güm-naasiumiõpilased ning ülikooli tuden-gid, sealhulgas magistrandid ja dokto-randid.

Oodatud on kirjatööd pikkusega 2–4 lehekülge, 1,5 reavahega MS Wordi formaadis, maksimaalselt 10 000 tähemärki. Tööde laekumise tähtaeg on paastumaarjapäev, 25. märts.

Tööd tuleb saata elektrooniliselt aadressil eetika@eetika.ee või posti-ga: TÜ eetikakeskus, Ülikooli 7, 51003 Tartu. Palume kirjatööle kindlasti lisada oma nimi, kool, vanus ning kontaktandmed.

Iga kirjatööd loeb vähemalt kaks inimest. Töid hinnatakse lähtuvalt kolmest kriteeriumist: mõttesel-gus, haarav esitus, originaalsus. Hin-natakse anonüümselt ja mitmes voo-

rus. Lõppvooru žüriiks on presidendi mõttekoda, kes teeb otsuse 20. april-iks. Parimaid talgulisi auhinnatakse ning nad kutsutakse presidendi mõt-tekoja istungile Kadriorgu. Kõik osale-jad saavad presidendi autogrammiga pildi. Huvitavamad tööd avaldatakse Eesti Päevalehes ning õpilasajakirjas Akadeemiake.

Täpsemat teavet võistluse kohta saate veebilehelt www.eetika.ee, kir-jutades meiliaadressil Aire.Vaher@ut.ee või helistades 737 5426.

Kirjatalguid korraldab Tartu üli-kooli eetikakeskus koostöös presi-dendi mõttekoja ning kodanikual-gutusega „Teeme ära – Minu Eesti”. Võistluse läbiviimist toetab ning auhinnad paneb välja haridus- ja tea-dusministeerium.

*Presidendi üleskutse on ära toodud meie veebiväljaandes **www.opleht.ee**.*

Hetk peaauhinna võitnud Viljandi maagümnaasiumi lavastusest „Vana vanaga, noor noorega ehk igale potile kohane kaas”. JAAN PÄÄSUKESSE foto

XII üleriigiline õpetajate teatrifestival „Sillad”

Jaan Õispuu,
žürii liige

27. veebruaril kogunesid Viljandi Ugalasse taas eesti õpetajad-teatritegijad: algas kahepäevane üleriigiline õpetajate teatrifestival „Sillad”. XII teatrifestivali motoks oli „Mul meelen kuldne kodukotus”.

Festivali on kaksteist aastat korraldanud Viljandi maagümnaasium eesotsas õpetajate Aili Kiini, Külliki Asu, Irene Artma, Rita Oja ja Tiina Sombriga. Lisaks korraldamisele on VMG olnud ka aktiivne festivalil osaleja, tänavu koguni kahe trupiga. Aastatega on välja kujunenud kindlad osavõtjad ja traditsioonid. Kõigil festivalidel on näiteks osalenud Vigala õpetajad. XII festivalil oli ainult üks esmaosaleja – Abja gümnaasium.

Varasemate aastatega võrreldes näis lavastuste sõnumile märgatavamat mõju avaldavat Eesti argielu, sestap oli etendustesse rohkem või vähem põimitud päevakajalisi probleeme nagu majandussurutis, põhikooli ja gümnaasiumi reform jms. Mainitud temaatikale olid üles ehitatud Parksepa keskkooli lavastus „2009: Loovusega lamatise vastu” ning šoulike sugemetega „Mul meelen kuldne...” (Vigala õpetajate sõutrupp) ja „Õhtusöök ühele” (Selja algkool). Sellesse valdkonda kuuluvaiks võis lugeda ka Abja gümnaasiumi mõnuaineteemalise „Koristajad” ja Rápina lasteaia Vikerkaar näidendi „Oo, Rikardo”, milles kujutati õpetajate pansionaadi elu. Tänapäeva oli siirdatud ka J. Kunderi muinasjutu „Vaeslaps ja talutütar” tegevus Tallinna lasteaia Pallipõnn näitetrupi Sarvikud lavastuses „Saunalugu”.

Festivali moto „Mul meelen kuldne kodukotus” andis osalejailerepertuaari valikul võrdlemisi vabad käed. Motost johtuvalt andsid 15 osalenud lavastuse temaatikas tooni Eesti ja eestlaste saatused (Tartu Kroonuaia priitahtliku näitemänguseltsi „Küüdipoisid”, Viljandi C. R. Jakobsoni gümnaasiumi „Kõik on kokku elu lugu...”) ning eesti klassikal põhinevad lavastused: A. Kitzbergi „Vana vanaga, noor noorega ehk igale potile kohane kaas” Viljandi maagümnaasiumi esituses, Tartu Emajõe kooli „Ilu ja valu Anna Haava luules” ning Neeme algkooli L. Koidula tekstidel põhinev „Talvine metsasoit”. Nende kõrvale mahtus

maailmaklassikatki nagu näiteks Tagore'i „Sanyasi” (Tallinna õpetajate näitetrupp Kivilindad).

Tartu kesklinna lastekeskuse põimik „Legende uuest ja vanemast ajast” sisaldas lugusid Tartu linna paikade tekkimisest, Viljandi maagümnaasiumi kava „Liplapi aed” ajaloolisi ja rahvuslikke teadmisi Mulgimaast.

Vene koolide esindajana on festivalidel juba mitu korda osalenud Jõhvi vene gümnaasium. Nende näitetrupp Edelweiss esitas venekeelse draamamontaaži „Mu koduke kuldne...”.

Lavastused olid repertuaari valikult ja lavastuslikult teostuselt väga erinevad. See muutiski festivali huvitavaks ja nauditavaks. Õpetajatest näitlejaile andis tagasisidet Eesti harrastusteatrite liidu tegevjuht Kristiina Oomer.

Pakutut-nähtut hindas nagu ikka kaks žüriid. VMG vilistlaste ja õpilaste žüriisse kuulusid vilistlane Krister Hark ning õpilased Kristiina Kalliver ja Taavi Orgusaar. Nn „suure žürii” liikmed olid teatrikriitik, Kildu põhikooli direktor Enn Siimer, Ugala teatri repertuaari- ja müügikorralduse nõunik Gert Kark ning Tallinna Õismäe humanitaargümnaasiumi arendusjuht Jaan Õispuu.

Traditsiooniliselt jagasid osalenud trupid üksteisele rohkesti sõbrauhindu. Kuigi festivali moto on „võidavad kõik”, valis žürii lisaks arvukatele eripreemiatele välja ka festivali parimad. Nende valikul läksid žüriide arvamused suures osas kokku. Mõlemad pidasid peaaubhinna vääriliseks Viljandi maagümnaasiumi lavastust „Vana vanaga, noor noorega ehk igale potile kohane kaas” (lavastaja Silvia Soro). Kuna aga õpilasžürii pidas oma koolile peaaubhinna andmist ebasobivaks, loobus ta sellest ideest

Žürii määras lavastuslikud auhinnad järgmiselt: peaaubhind Viljandi maagümnaasiumi lavastusele „Vana vanaga, noor noorega ehk igale potile kohane kaas”. 2. koha sai isiklike saatuste siira kajastamise eest Viljandi C. R. Jakobsoni gümnaasium lavastuse „Kõik on kokku une nagu” eest. Kolmandaid lavastuslikke auhindu anti välja kaks. Nende saajad olid Tartu Kroonuaia priitahtliku näitemänguseltsi „Küüdipoisid” ja Viljandi maagümnaasiumi näitetrupi lavastus „Liplapi aed”.

Nagu ikka, paistis festival silma ladusa korralduse poolest.

Teatrifestival on lõppenud, elagu teatrifestival!

Tere, Sina, natuke kevadväsinud õpetaja!

Tead Sa, et kevad on tulemas... Linnud juba toimetavad, meri murrab vaikselt jääst läbi ja männid laulavad kevadelaulu...

Tahad Sa ka seda kuulata, näha ja tunda?

Tule puhka meil, et hiljem jälle tänuväärseima töö juurde naasta, palju puhanumana ja palju uuemana.

Spaa nädalane lõõgastuspakett nüüd ainult Sulle 3784 krooni.

Paketti kuulub:

- 1–2 hoolitsust päevas spaa hoolitsuste valikust (kokku 10; 5 rühma- ja 5 individuaalravi);
- majutus spaa ***hotelli kahekohalises toas (ühekohalise toa lisamaks 2390 kr) või talassohotellis lisamaksuga 3360 kr;
- 7 hommiku- ja 7 õhtusööki (lõunasöök lisamaksuga);
- hommikuujumine Thalasso Day SPA mereveebasseinis kl 6–9;
- hommikuvõimlemine mere ääres kl 7.30–7.50;
- sissepääs Thalasso Day SPA basseini- ja saunaparki kl 13–22 (3 tundi päevas).

Jään Sind ootama, sest usun, et Sulle meeldiks siin.

Kui tahad rohkem teada, siis vaata kindlasti ka www.framare.ee

Sinu Fra Mare

Inimarengu aruande esikaant illustreeriv Hanna Loore Ney pilt pealkirjaga „Minu pere ja minu inimesed”.

Eesti inimarengu aruannet 2008 illustreerivad lapsed

Eesti koostöö kogu korraldatud loovtööde võistluse „Minu Eesti” võitis Orissaare gümnaasiumi 8-aastane õpilane Ann Kärner. Äramärgitud tööde autoritest noorimad olid 6-aastased Dima Bojarintsev Kohtla-Järve Pääsukese lasteaia ja Hanna Loore Ney Tallinna Pääsupesa lasteaia. Nende ja teiste noorte autorite joonistused illustreerivad Eesti inimarengu aruannet 2008, mida esitletakse 9. märtsil Kumus.

„Enamik loovtööde konkursi autoritest olid lapsed, kuigi oli ka täiskasvanuid. Eelkõige on autoriteks mitmekesiste huvidega tütarlapsed maa-koolidest. Nende tundlikkus ja terav pilk ümbritseva Eesti elu talletamisel kunsti keelde on imetlustvääriv. Tööde hindamisel lähtusimegi sellest, kuidas visuaalsete kujunditega on suudetud edastada sarnaseid sõnumeid, mida teadlased sõnastasid aruande tekstides,” kommenteeris žürii tööd juhtinud Marika Valk.

Konkursi „Minu Eesti” parimad tööd hakkavad kaunistama Eesti inimarengu aruannet 2008. Loovtööde konkursi auhinnad panid välja Elisa ja Rahva Raamat, peaaubhinna on süleavuti. Võitjaid autasustatakse inimarengu aruande 2008 esitlusel 9. märtsil Kumus, auhinnatud tööd avaldatakse Eesti koostöö kogu kodulehel (www.kogu.ee).

Konkursile laekunud ligi viiesaja töö hulgas tegi valiku žürii, mida juhtis UNESCO Eesti rahvusliku komisjoni peasekretär, kunstiteadlane Marika Valk. Žüriisse kuulusid veel kunstnik Andres Tolts, ajakirjanik Pekka Erelt, Kumu kunstimuuseumi hariduskeskuse kuraator-metoodik Anu Purre, tudengiorganisatsiooni AIESEC Eesti

juhatuse liige Maarja Nurm ja Eesti noorteühenduste liidu esindaja Birgit Pihelgas.

Vastavalt konkursi tingimustele valis žürii lisaks võidutööle välja veel kümme auhinnatavat tööd ja kümme esiletõstmisega äramärgitud tööd.

Loovtööde võistlus „Minu Eesti” toimus juba kolmandat aastat. Konkursile oli võimalik esitada mis tahes taie-seid – joonistusi, fotosid, pilte jne –, mida on võimalik paberile trükitult kahemootmelisena kujutada. Oma töid said autorid saata 8. veebruarini, eapiiranguid ja vanusekategoriaid sel aastal ei seatud. Kaastöid oodati viiel teemal: „Minu kodu on Eesti”, „Hetked, mis ma võtaks endaga tulevikku kaasa”, „Minu pere ja minu inimesed”, „See on minu jaoks oluline”, „Minu Eesti aastal 2018”.

Võidutööl „See on minu jaoks oluline” kujutas 8-aastane Ann Kärner Orissaare gümnaasiumist ennast mängimas klaveril heliredelit. Auhinnatud tööde autorid on veel Dima Bojarintsev (6-a) Kohtla-Järve Pääsukese lasteaia, Marko Pikkat (21-a), Helmi Truman (21-a), Teele Annus (18-a), Mehirt Emmus (14-a) Pärnurne internaatkoolist, Hanna Loore Ney (6-a) Tallinna Pääsupesa lasteaia, Pille Kose (20-a), Haldi Välimäe (8-a), Tiina Georg (15-a) ja Nele Rubis (31-a).

Äramärgitud tööde autorid on Kervin Lukas (10-a) Türi gümnaasiumist, Jane Kalnapenkis (16-a) Vastseliina gümnaasiumist, Kewin Orion (7-a) Laeva põhikoolist, Piret Viljamaa (38-a), Greete Härma (14-a) Saverna põhikoolist, Maiu Kunnberg (16-a) Väike-Maarja gümnaasiumist, Annabel Teevet (8-a) Orissaare gümnaasiumist, Anna Goldrin (12-a) Tallinna 21. koolist, Enelin Treffner (11-a) Esku-Kamari koolist ja Triin Marleen Kruusimäe (10-a) Tallinna 21. koolist.

INGER LILLES,
Eesti koostöö kogu

Keevitajate seminar

Innovaatilisi uuendusi keevitusprotsessides tutvustasid 3. ja 4. märtsil Tallinna Lasnamäe mehaanikakoolis toimunud seminaril Euroopa juhtivate keevitusorganisatsioonide esindajad. Baltimaades esmakordselt toimunud seminari korraldasid Euroopa keevitajate föderatsiooni ja Saksamaa keevitajate liidu spetsialistid koostöös Saksamaa suursaatkonnaga Tallinnas ja Saksamaa väliskaubanduskojaga.

Seminaril käsitleti viimase kümne aasta jooksul välja töötatud uuendusi ja nende rakendamisvõimalusi. Ürituse eesmärk oli tutvustada praeguse majandussurutise olukorras võimalusi välisfirmadega koostööks ja inimeste koolitamiseks, aga ka tutvustada tehnoloogiaid ja seadmeid, mille kasutamisel oleks oht inimese tervisele ja keskkonnale senisest oluliselt väiksem. Toimumiskohaks valisid korraldajad Eesti, kuna siin on keevitusspetsialistide koolitamisel, uute seadmete kasutuselevõtmisel ning keevitusjärelvalve tagamisel olnud edumeelsemad kui teistes Balti riikides. Ettekannetega esinesid Euroopa keevitajate föderatsiooni president Tim Jessop, Saksamaa keevitajate liidu direktor doktor Klaus Middeldorf ja Saksamaa teiste juhtivate ettevõtete esindajad.

Eestis saab keevitajaks õppida seitsmes kutseõppeasutuses, aastas omandab selle eriala keskmiselt 400 noort. Keevitaja kutse on üks väheseid, mille omajaid pole tööpuudus Eestis veel kimbutanud.

RAUL AMMER,
Tallinna Lasnamäe mehaanikakooli arendusjuht

Tudengid kujundasid lasteaia

27. veebruaril avati Kõrveküla Päikeseratta lasteaed, mille sisekujundus valmis koostöös Tartu kõrgema kunsti-kooliga.

TKK maaliosakonna üliõpilased pakkusid välja ruumide ja põrandate värvilahendused ja materjalid ning kaunistasid ruume seinamaalingutega. Nahadisaini osakonnas valmistati pehmed mänguelemendid, mida saab kasutada ka istmetena. Tekstiiliosakond disainis kogu maja kardinad ning mööbliosakond mööbli. Meedia- ja reklaamikunsti osakond abistas lasteaeda logo ja siltide väljatöötamisel.

TKK rektori Vallo Nuusti sõnul on tegemist uuendusliku ja huvitava koostööprojektiga. „Tartu vald on väga hea koostööpartner ning see projekt oli koolile ja tudengitele väga kasulik kogemus. Tudengid said kogemuse, kuidas luua ja kujundada reaalsel keskkonda,” selgitas Vallo Nuust.

MARLEEN PARMAN,
TKK arendusjuht

Nukkude pidu maakera kuklapoolel

Lully Gustavson,

Harry Gustavsoni pereteatri näitleja

Ülemaailmsel nukuteatrite festivalil, mis toimus Austraalias Perthis, oli truppe ja esinejaid Lõuna-Aafrikast, Hollandist, Prantsusmaalt, Kanadast, Belgiast, Tšehhist, Taanist, Inglismaalt, Hispaaniast...

Rahvusvahelise nukuteatrite liidu UNIMA 20. kongress ja ülemaailmne festival toimus Lääne-Austraalia pealinnas Perthis. UNIMA liikmena oli mul võimalus sellest osa võtta, näha huvitavaid etendusi, Austraalia imelist loodust ja inimesi. 1828. a Swan Riveri (Luigejõgi) äärde rajatud Perth on imeilus linn, kus lugematul arvul igat liiki eukalüptipuid, kõikvõimalikke lilleliike ja rohelust... Aastatuhandevahetuse tähistamiseks rajati jõe äärde kellatorn Swan Bells, kus saab ka ise kellalöömist proovida. Könniteed selle ümber on sillutatud plaatidega, millele on kirjutatud kõigi nimed, kes aastal 2000 lõpetasid kooli.

Festivalil moodustasid enamiku Aasia ja Austraalia näitetrupid. On ju nende nukumängutraditsioonid säilinud iidsetest aegadest. Jaapanlaste, hiinlaste, korealaste ja birmalaste nukukäsitlemine on imetlusväärne, neid oskusi õpitakse aastaid. Mängitakse põhiliselt marionettnukkudega, millel võib olla sadu niidikesi. Etteasted olid väga keerukad. Nägime, kuidas nukk vahetas otse laval kolm korda riideid, mängis pille, žongleeris, tantsis lintidega, moodustades kaudneid ja keerukaid mustreid nagu iluvõimleja. Eriti meeldis mulle kuulsa Jaapani PUK teatri trupi esinemine, mis koosnes kahest eraldi lavastusest. „Kindaid ostmas” oli liigutav lugu sellest, kuidas rebasepoisi käpad külmetasid ja ta läks endale käpikuid ostma. Näitlejad juhtisid nukke varjatult, kuid vaataja kogu tähelepanu oli nukul. Tšaikovski muusikal põhinev „Pähklipureja” lavastus oli täis ootamatusi, ilu, vaimukust ja trikke, mida võimaldab ainult nukumäng.

Iga asi ei ole naljakas

Varjuteater on meil üsna tundmatu teatriliik. Vaid Kehra Nukk on teinud ühe varjuteatrikatsetuse ja mõningaid varjuteatri elemente on olnud teistegi teatrite lavastustes. Idamaades on varjuteater aga väga armastatud. Kui varasematel festivalidel oli võimalus näha Indoneesia jt teatrite võimsaid eeposeainelisi varjuetendusi, siis seekord näitas Austraalia UNIMA keskuse president Richard Bradshaw tänapäevast euroopalikku varjuteatrit. Väikesel ühemeetrisel ekraanil esitas ta juba 40 aastat lühikesi anekdootlikke lugusid, mis üllatavad oma nukuliikumise täpsuse, siluettide ootamatute muutumiste ja teravmeelse püüdniga. Ta väldib kurja huumorit. Lood on ühtaegu naljakad ja õpetlikud, sobivad ühtviisi nii lastele kui ka täiskasvanuile.

Kahjuks oli ka vägagi küsitavaid etendusi, nagu austraallaste „Men of Steel”, tõeliselt hullumeelne lavastus. Põrandale söögilaudade ümbrusesse ja laudadelegi oli pandud vakstu.

Nukukarnevalil saadi kokku üle kogu maailma.

Austraalia koolilapsed Perthi linnapargis (King's Park) Mount Eliza mäel. Sealt jälgiti 300 aastat tagasi esimeste valgete inimeste laevade tulekut.

Autori fotod

Esimese rea vaatajatele anti kunstmaterjalist põlled. Kokad loopisid tainast, jäätist, vahukoort ja pritsisid ketšupit kogu etenduse jooksul. Kuidagi häbi ja piinlik oli. On meid ju õpetatud leiba austama, toidust lugu pidama. Võõrastav oli ka etendust pidevalt saatev publikunaer. Naerjad ei olnud Austraalia lapsed, vaid festivali külalised, teatritegijad. On meilgi üles kasvunud põlvkond, kes arvab, et iga asja üle tulebki naerda. Kahju, kui ei osata enam kuulata, vaadata, analüüsida, kaasa mõelda. Kasvatases näib midagi väga olulist kadunud olevat.

Austraalia lastest jäi väga hea mulje. Kindlasti on ka seal probleemseid lapsi, aga need ei hakanud kuskil silma. Igal koolil on oma koolivorm ja

see on küllaltki lihtne. Perthis koosneb vorm põhiliselt T-särki meenutavast pluusist, millele on lisatud krae, nööbid või kandid. Pluusid on igas vanuses eri värvi. Riituse juurde kuulusid tumejad pikad püksid, põlvpüksid või seelikud. Arvatavasti kuulusid vormiriietuse juurde ka laia äärega kauboikübaraid meenutavad mütsid. Nii pluusil kui ka kübaral oli kooli embleem. Kui lapsed kusagil looduses koos olid, mõjusid nad suure värvilise lilleõiena, näiteks kollastes särkides nagu võililled. Ja õpetajal oli mugav iga oma klassi õpilast märgata.

Sageli oli väljaspool kooli toimuval üritusel kohal kogu kool. Kui üritusele tuldi terve klassiga, siis kindla eesmärgiga. Igal õpilasel oli kaante

vahel küsimustik, mida sihtkohas pidi täitma. Nukunäitusel istusid lapsed lausa põrandal ja täitsid oma töölehti. Arusaadavalt olenesid küsimused vanuseastmest. Näiteks tuli vastata sellistele: „Nimeta, milliste maade nukke näitusel nägid?”; „Mis liiki nukke sa nägid?”; „Mis materjalidest olid nukud tehtud?”; „Milline nukk sulle kõige enam meeldis ja miks?”; „Missuguse nähtud nukkudest võiksid sinagi valmistada? Joonista ja kirjelda.”

Loomaaias liikusid õpilased täiesti iseseisvalt, peatudes, vaadeldes, täites küsimustikku. Teatud punktides olid loomaaia töötajad, kes vastasid küsimustele, jagasid teadmisi. Kooli üritus lõppes loomaaia värava juures hiiglaslikul muruplatsil, kus iga klass moodustas ringi, värvika lilleõie. Õpetaja kontrollis ja hindas töid kohapeal. Lapsed sõid kaasatoodud toitu, mängisid. Kedagi polnud näha kisamas, lollitamas, sihitult tormamas.

Muinasjutulised aiad

Botaanika- ja loomaaed on Perthis lausa muinasjutuline. Loomaaed oma allikate, tiikide, mäestikuojade, kaljudega on kujundatud läbimõeldult ja põnevalt, eraldi piirkondadesse on koondatud taimed eri kliimavöönditest. Austraalia loomastiku ja taimes-tiku kõrval võis sattuda nii Aafrika savannidesse kui ka Aasia vihmametsadesse. Kordumatu elamus oli näha paari meetri kaugusel üle tee hüppavate kangurute rivi.

Linnapark (King's Park) ja botaanikaed asuvad Mount Eliza mäe otsas, nende külastus on kõigile tasuta. Sealt jälgisid aborigeenid 1697. aastal esimeste valgete inimeste ilmumist randa. Juba 1872. aastal eraldati 175 hektarit mäepealset ala looduspargiks. Kui aga mäekülgedelegi hakkasid kerkima majad, otsustas tolleaegne linnapea sir John Forrester 1890. aastal looduse säilitamise nimel ära osta parki ümbritseva ala, mis läks maksma Perthi viie aasta eelarve. Neljasaja hektari suurune Perthi park avatigi 1897. a. Sellest 17 hektarit moodustab 1965. a avatud botaanikaed. Austraalia ainulaadse taimeistiku 25 000 liigist on pea pooled botaanikaaias esindatud. Kõikjal on viidad andmetega puude, lillede, lindude kohta. Jalutad ja hingad endasse piparmündi, akaatsia, eukalüpti lõhna. Eukalüptipuid on Austraalias üle saja liigi.

Loodusparki ja botaanikaaeda tul-lakse tervelt päevaks kogu perega. Muru on mängimiseks, päevitamiseks, piknikupidamiseks. Kui vaja selgitavat teekaaslast, leiab selle pensionärist õpetaja näol. Pargis on pikad alleed kõigis senistes sõdades langenud sõduri- auku istutatud puudega.

Pargi üks osa on lastepark, fantaasiarikas mängumaa kõikvõimalike ronimis- ja turnimisvõimalustega, põnevad käigud, ronimisredelid ja -skulptuurid. Lastekohvikus oli imeväikeste lastepäraste koogikeste kõrval vaagnate viisi puuviljalõike. Porgandite väljapanek oli eriliselt fantaasiarikas ja isuäratav. Ja kõikjal nägime tervisespordiga tegelevaid noorukeid ja täiskasvanuid. Eriti kasutati selleks all-linnast parki viivaid treppe.

Miljon nukku

Austraalias toimunud nukuteatrite festivaliga seoses tahan meenutada üht kordaläinud katset jõuda Guinnessi rekordite raamatusse. Läbi terve kontinendi rändas nukukaravan, et edendada nukukunsti kogu Austraalias. Teekonnal viidi läbi mitmesuguseid atraktsioone, etendusi, töö-tube ja näitusi. Kuulutati välja ülemaaline nukumeisterdamise kampaania, et panna selle käigus tehtud nukkudest kokku enneole-matu näitus.

Nukke hakkas kogunema tohutul arvul, alates jäätisepulkadest ja paberist kokku seatud nukukest kuni hiiglaslike karnevalinukkuden. Nukke valmistati kooli-des, kodudes, laagrites, kogukon-dades, turvakodudes jm. Nukke tegid kõik päris väikestest lastest kuni vanakesteni välja.

Tuldi mõttele kaasata nukute-gijaid üle maailma ning kuulutada välja miljoni nuku projekt. Nukke tuligi lähedalt ja kaugelt. Taiwanilt näiteks oli saabunud umbes 1300 nukku, tegijate vanus 3–85 aastat. Meile räägiti lugu, kuidas üks noormees tuli nukutöötuppa ja leidis tee pealt vana jalgrattaist-me; võttis kaasa ja sellest sai tema hobunuku pea. Valmis tõeliselt fantaasiarikas nukk. Teele läks ka minu kinnasnukk Lepatriinu.

Kõik see kulmineerus ühel festi-valipäeval nukukarnevaliks Perthi kontserdimajas ja selle õuealal. Nukke sai täis kogu neljakorruse-line hoone. Neid rippus mitmes reas rõdulele tõmmatud nõõri-del, seintel, vitriinides. Oli ime, et leidsin oma nuku üles. Eestist saabunud nukk oli leidnud endale turvalise koha eraldi aknakeses.

Miljonit nukku küll kokku ei saadud, kuid Guinnessi rekord siiski püstitati: 18 585 nukku ühes hoones ühel näitusel väljas! Jäi meisterdamise, näituse, karnevali, pidustuste, ühtsuse rõõm. Karne-valipäeval tehti mitmesugustes töötubades nukke juurdegi. Val-mistasin minagi jaapanlaste ju-hendamisel pabertuviseid. Mäletan kooliajast, et kui jaapani laps mi-dagi soovis, võltis ta unelma täitu-miseks võimalikult palju tuvisid.

Just rõõm on see, mida on vaja-ka meie lastel, meil kõigil. Taoline üritus võiks aset leida ka Eestis, esialgu tuhande või kas viiesaja nuku projektina. Et huvi nuku-meisterdamise vastu on meil suur, on näidanud nii Viljandi festivali-de laadapäevad kui ka minu nuk-kude näitus Õismäel Nurmenuku raamatukogus.

Lully Gustavson

Kaugelt Eestist saabunud nukk leidis endale näitusel täitsa omaette koha.

Õpetajate Lehes avaldatud artiklid on autoriõigusega kaitstud teosed.

Toimetust jätab endale õiguse vajadusel kaastöid lühendada. Toimetust ei tagasta kaastöid.

Lehes ilmunud fotode ja kirjutiste reprodutseerimine, tõlkimine, edastamine ja teistes väljaannetes avaldamine ilma SA Kultuurileht loata on keelatud.

Peatoimetaja: TIIA PENJAM.

Üldinformatsioon, reklaam: MARJU VEIKAT 683 3110. Faks: 683 3111. Levi: Expresspost 617 7717.

Aadress: Voorimehe 9, 10146 Tallinn. E-post: artikkel@opleht.ee. Internetiaadress: http://www.opleht.ee/.

Toimetajad: KRISTI HELME 683 3112, RAIVO JUURAK 683 3117, KARL KELLO 683 3118, ANU MÖTTUS 683 3119, ENE PAJULA 683 3115, SIRJE TOHVER 683 3120.

Keeletoimetaja: PIRET KLAUS 683 3121. Arvutitladu, korrektuur: ANNE RUMMO 683 3122.

VÄLJAANDJA: SA Kultuurileht, Voorimehe 9, Tallinn.

TRÜKK: AS Kroonpress, Tähe 133, 51013 Tartu. Tellimise indeks 69783.

TOIMETUSE KOLLEGIUM: Kaidor Damberg, Mati Heidmets, Janar Holm, Lehte Jõemaa, Martin Kaasik, Birute Klaas, Peeter Kreitzberg, Edgar Krull, Agu Laius, Rain Mikser, Krista Mägi, Agu Ojasoo, Sven Rondik, Marika Veisson.

Lp autorid! Palun teatage meile e-posti teel oma aadress, arveldusarve number pangas ja isikukood. Lisage teave, kas olete liitunud pensionikindlustuse teise sambaga. Sõnumeid toimetust ei honoreeri.

ISSN 1406-6319

9 771406 631006